

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΠΣ: ΔΙΕΘΝΕΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ & ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

**Ειδίκευση: ΔΙΚΑΙΟ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΤΗΝ
ΕΝΕΡΓΕΙΑ**

Φοιτήτρια: Αντωνοπούλου Σοφία (ΑΜ: 1220Μ076)

Επιβλέπων καθηγητής: Τσάλτας Γρηγόριος

Θέμα Εργασίας:

**Η Συμφωνία για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) του ΠΟΕ ως εργαλείο
οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ανάπτυξης**

Αθήνα, 2021-2022

Δήλωση περί μη λογοκλοπής

Δηλώνω ότι είμαι η συγγραφέας της παρούσας εργασίας με τίτλο **«Η Συμφωνία για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) του ΠΟΕ ως εργαλείο οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ανάπτυξης»**, που συντάχθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου «Διεθνές & Ευρωπαϊκό Δίκαιο & Διακυβέρνηση», Ειδίκευση «Δίκαιο & Πολιτική για το Περιβάλλον & την Ενέργεια». Η αναφερόμενη εργασία δεν αποτελεί αντιγραφή, ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν αναφέρονται σαφώς στη βιβλιογραφία και στο κείμενο. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι η εργασία μου αποτελεί προϊόν λογοκλοπής ή προϊόν τρίτων.

Αθήνα, 28/11/2021
Αντωνοπούλου Σοφία (ΑΜ: 1220Μ076)

Οι κυβερνήσεις χειρίζονται τις δημόσιες προμήθειες σαν ένα πολιτικό εργαλείο που ευνοεί τους εγχώριους έναντι των ξένων προμηθευτών. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται η αναδιανομή του εισοδήματος, μέσω της φορολογίας, στους πολίτες, και η ενίσχυση της εθνικής οικονομίας με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη μείωση των εισαγωγών.

Kaz Miyagiwa

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία πραγματεύεται το ζήτημα της τρισδιάστατης (οικονομία, πολιτική και κοινωνία, περιβάλλον και ποιότητα ζωής) αειφόρου ανάπτυξης μέσα από το πρίσμα ενός εξειδικευμένου παράγοντα, όπως είναι οι δημόσιες συμβάσεις. Στόχος της εργασίας είναι να αναδειχθεί η επίδραση ενός νομοθετικού κειμένου, της Συμφωνίας για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) του ΠΟΕ, στη διεθνή αναπτυξιακή προσπάθεια. Οι ενδιαφέρουσες μελέτες περίπτωσης που παρουσιάζονται, καταδεικνύουν την αναπάντεχη διασύνδεση μεταξύ των μεταρρυθμίσεων των συστημάτων δημοσίων συμβάσεων, υπό την καθοδήγηση των κανόνων της Συμφωνίας για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) του ΠΟΕ, και της εκσυγχρονιστικής και αναπτυξιακής προοπτικής, τόσο των χωρών του αναπτυσσόμενου Βορρά, όσο και αυτών του αναπτυσσόμενου Νότου. Το παρόν πόνημα φιλοδοξεί να μεταδώσει στους αναγνώστες του την πληροφορία που εμπεριέχεται στα βασικότερα άρθρα και μελέτες της διεθνούς βιβλιογραφίας, που αφορούν την αναπτυξιακή διάσταση των διατάξεων της Συμφωνίας για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) του ΠΟΕ, μέσα από μία ποικιλία σύγχρονων παραδειγμάτων, και να αναδείξει την αναγκαιότητα μεταρρυθμίσεων στο συχνά παραμελημένο τομέα των δημοσίων συμβάσεων.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε το καλοκαίρι – φθινόπωρο του 2021 στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου «Διεθνές & Ευρωπαϊκό Δίκαιο & Διακυβέρνηση», Ειδίκευση «Δίκαιο & Πολιτική για το Περιβάλλον & την Ενέργεια», υπό την επίβλεψη του Ομότιμου Καθηγητή Γρηγορίου Τσάλτα και με συνεξεταστές τη Δρ. Ζέφη Δημαδάμα και το Δρ. Γεράσιμο Ροδοθεάτο.

Η εργασία πραγματεύεται το ζήτημα της τρισδιάστατης (οικονομία, πολιτική και κοινωνία, περιβάλλον και ποιότητα ζωής) αειφόρου ανάπτυξης μέσα από το πρίσμα ενός εξειδικευμένου παράγοντα, όπως είναι οι δημόσιες συμβάσεις. Συγκεκριμένα, στόχος της εργασίας είναι να αναδειχθεί η επίδραση ενός νομοθετικού κειμένου, της Συμφωνίας για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) του ΠΟΕ, στη διεθνή αναπτυξιακή προσπάθεια.

Οι δύο βασικές δυσκολίες της έρευνας έγκειντο αφενός στο περιορισμένο εύρος αναζήτησης πληροφοριών, και αφετέρου στο γεγονός ότι οι δημόσιες συμβάσεις υπό τη σύγχρονή τους έκφανση (διενέργεια μέσω δημοσίων διακηρύξεων και ηλεκτρονικών πλατφορμών) δεν έχουν «δοκιμαστεί» επί ικανοποιητικό χρονικό διάστημα, ώστε να αποτελέσουν αντικείμενο έρευνας όσον αφορά την επιρροή τους στην οικονομική αύξηση, την κοινωνική πρόοδο και τη χρηστή διακυβέρνηση.

Συνάμα όμως, οι περιορισμοί της έρευνας αποτέλεσαν ισχυρές προκλήσεις για την αναζήτηση στη διεθνή βιβλιογραφία ενδιαφερουσών μελετών περίπτωσης, που καταδεικνύουν την αναπάντεχη διασύνδεση μεταξύ των μεταρρυθμίσεων των συστημάτων δημοσίων συμβάσεων, υπό την καθοδήγηση των κανόνων της Συμφωνίας για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) του ΠΟΕ, και της εκσυγχρονιστικής και αναπτυξιακής προοπτικής, τόσο των χωρών του αναπτυσσόμενου Βορρά, όσο και αυτών του αναπτυσσόμενου Νότου.

Ευελπιστώ ότι το παρόν πόνημα θα καταφέρει να μεταδώσει στους αναγνώστες του την πληροφορία που εμπεριέχεται στα βασικότερα άρθρα και μελέτες της διεθνούς βιβλιογραφίας, που αφορούν την αναπτυξιακή διάσταση των διατάξεων της Συμφωνίας για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) του ΠΟΕ, μέσα από μία ποικιλία σύγχρονων παραδειγμάτων, και θα αναδείξει στο μέτρο του δυνατού τη σπουδαιότητα του θέματος και την αναγκαιότητα επιπλέον μεταρρυθμίσεων στον συχνά παραμελημένο τομέα των δημοσίων συμβάσεων.

Στο κλείσιμο του σύντομου αυτού προλόγου, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου στο παρόν μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, και ιδιαίτερος τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Γρηγόριο Τσάλτα, ο οποίος αμέσως «αγκάλιασε» το προτεινόμενο εκ μέρους μου θέμα διπλωματικής εργασίας και το ενέταξε και στα δικά του ερευνητικά ενδιαφέροντα.

Επίσης, στο τέλος πλέον ενός ακόμη φοιτητικού «ταξιδιού», θέλω να αναφερθώ στο νέο συνοδοιπόρο της ζωής μου, την κινητήρια δύναμή μου, το γιο μου, Παναγιώτη, με την υπόσχεση να τον αποζημιώσω κάποτε γι' αυτό το ένα έτος που του στέρησα από τον κοινό μας χρόνο, χάριν της μελέτης και των μαθημάτων μου, καθώς και να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στη στενή και ευρύτερη οικογένειά μου, το σύζυγό

μου και τους γονείς μου, για τη στήριξη και τη βοήθειά τους προς την επίτευξη του στόχου μου.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ – ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΑΚΕ: Αφρική, Καραϊβική, Ειρηνικός

ΑΞΕ: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

ΑΩ: Αντισταθμιστικά Ωφελήματα

ΕΑΤΕ: Ευρασιατική Οικονομική Ένωση

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΤΑΑ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΛΑΧ: Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες

ΜΚΟ: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

ΜΜΕ: Μικρο-Μεσαίες Επιχειρήσεις

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ΠΔΣ: Πράσινη Δημόσια Σύμβαση

ΠΟΕ: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

ΠΣΟΑΠ: Πλέον Συμφέρουσα από Οικονομική Άποψη Προσφορά

ΣΒΑ: Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

ΣΔΙΤ: Συμπράξεις Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα

ΣΔΣ: Συμφωνία για τις Δημόσιες Συμβάσεις

ΣΔΕΕ: Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΙΠΒ: Asian Infrastructure Investment Bank

BRIC: Brazil, Russia, India, China

COMESA: Common Market for Eastern and Southern Africa

DSU: Dispute Settlement Understanding

EMAS: Eco-Management and Audit Scheme

GATS: General Agreement on Trade in Services

GATT: General Agreement on Tariffs and Trade

GPA: Government Procurement Agreement

ISO: International Organization for Standardization

ITC: International Trade Centre

MEAT: Most Economically Advantageous Tender

SPP: Sustainable Public Procurement

TRIMs: Trade Related Investment Measures

TRIPS: Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights

UNCAC: United Nations Convention Against Corruption

UNCHR: United Nations High Commissioner for Refugees

UNCITRAL: United Nations Commission on International Trade Law

UNCTAD: United Nations Conference on Trade and Development

UNICEF: United Nations International Children's Emergency Fund

UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime

USTR: United States Trade Representative

WTO: World Trade Organization

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

❖ ΜΕΡΟΣ Α: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΣΔΣ

Ενότητες:

1. Εισαγωγικά(σελ. 11)
2. Έννοια, Στόχοι και Δείκτες Αποτελεσματικότητας των Δημοσίων Συμβάσεων
 - Έννοια Δημοσίων Συμβάσεων(σελ. 12)
 - Στόχοι δημοσίων συμβάσεων.....(σελ. 13)
 - Δείκτες αποτελεσματικότητας του νομικού πλαισίου δημοσίων συμβάσεων..... (σελ. 14)
3. Διαδικασίες Ανάθεσης Δημοσίων Συμβάσεων.....(σελ. 15)
4. Η Αναθεωρημένη Συμφωνία για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) / Agreement on Government Procurement (GPA).....(σελ. 17)
5. Συνέργειες μεταξύ της ΣΔΣ και άλλων σχετικών διεθνών μέσων και πρωτοβουλιών.....(σελ. 19)
 - Συνεργασίες με άλλα παγκόσμια μέσα και πρωτοβουλίες και με περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες.....(σελ. 20)
 - Σχέση της ΣΔΣ με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....(σελ. 21)
6. Τα κράτη-μέλη της ΣΔΣ: Συμβαλλόμενα μέρη και παρατηρητές.....(σελ. 22)
7. Το κείμενο της Συμφωνίας και η εφαρμογή της
 - Το κείμενο της Συμφωνίας(σελ. 24)
 - Η εφαρμογή της ΣΔΣ.....(σελ. 31)

❖ ΜΕΡΟΣ Β: Η ΣΔΣ ΩΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Ενότητες:

1. Η χρήση των δημοσίων συμβάσεων ως μέσου υλοποίησης οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών στόχων.....(σελ. 33)
 - Οικονομική Αύξηση.....(σελ. 34)
 - Πολιτική Ανάπτυξη.....(σελ. 37)
 - Κοινωνική Ανάπτυξη.....(σελ. 41)
2. Η μέριμνα για τις αναπτυσσόμενες χώρες

- Γενικές παρατηρήσεις(σελ. 43)
- Μεταβατικά μέτρα και Αρχή της αμοιβαιότητας, Αντισταθμιστικά Οφέλη, Αρχή της ευελιξίας.....(σελ. 44)

❖ ΜΕΡΟΣ Γ: ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ενότητες:

1. Οι χώρες BRIC (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα).....(σελ. 47)
 2. Οι χώρες της Αφρικής(σελ. 49)
 3. Βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις και στόχοι αειφόρου ανάπτυξης.....(σελ. 51)
 4. Οι Δημόσιες Συμβάσεις σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.....(σελ. 55)
-
- ❖ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ(σελ. 59)
 - ❖ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....(σελ. 63)
 - ❖ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ.....(σελ. 69)

ΜΕΡΟΣ Α

ΙΣΤΟΡΙΑ, ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΣΔΣ

Ενότητα 1 - Εισαγωγικά

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου είναι ο μεγαλύτερος και σημαντικότερος διεθνής οργανισμός που ασχολείται με τους κανόνες που διέπουν τη διεθνή εμπορική δραστηριότητα. Αποτελεί προϊόν ενός μαραθώνιου γύρου διακρατικών διαπραγματεύσεων, του Γύρου της Ουρουγουάης, που ολοκληρώθηκε με την υπογραφή της Συμφωνίας του Μαρρακές. Λειτουργεί από την 1η Ιανουαρίου 1995, με έδρα τη Γενεύη της Ελβετίας και αριθμεί πλέον 164 κράτη-μέλη, τα οποία αντικατοπτρίζουν σχεδόν το 95% της παγκόσμιας εμπορικής δραστηριότητας.¹

Επίσης, αποτελεί την εξέλιξη της Γενικής Συμφωνίας για τους Δασμούς και το Εμπόριο του 1947 (GATT), που καθιέρωσε ένα σύστημα διεθνώς αναγνωρισμένων κανόνων για το εμπόριο και απώτερος στόχος της ήταν η δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού για όλα τα μέλη, μέσω «ουσιαστικής μείωσης των δασμών και άλλων φραγμών και εξάλειψης της διακριτικής μεταχείρισης».²

Τα μέλη του κατά τα 2/3 απαρτίζονται από αναπτυσσόμενες χώρες, και συνεπώς ο ΠΟΕ εργάζεται για την προώθηση των αναπτυξιακών τους προσπαθειών, μέσω της καθιέρωσης των κανόνων του ελεύθερου εμπορίου. Η Government Procurement Agreement (GPA) ή Συμφωνία για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) υιοθετήθηκε από τα κράτη μέλη του ΠΟΕ με βασικό σκοπό τη διάδοση των θεμελιωδών αρχών του διεθνούς εμπορικού δικαίου, οι οποίες απαγορεύουν τη διακριτική μεταχείριση στις διαδικασίες ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων, τη δημιουργία καλών πρακτικών και τη μακροπρόθεσμη τόνωση της οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής προόδου παγκοσμίως.

¹https://www.athenspil.law.uoa.gr/fileadmin/depts/law.uoa.gr/athenspil/uploads/gats_memo_tlc.pdf

²https://apothesis.eap.gr/bitstream/repo/49473/1/135057_%CE%98%CE%95%CE%9F%CE%94%CE%9F%CE%A3%CE%99%CE%9F%CE%A5_%CE%94%CE%97%CE%9C%CE%97%CE%A4%CE%A1%CE%97%CE%A3.pdf

Ενότητα 2 – Έννοια, Στόχοι και Δείκτες Αποτελεσματικότητας των Δημοσίων Συμβάσεων

Έννοια Δημοσίων Συμβάσεων

Ως «δημόσιες συμβάσεις» νοούνται οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μίας ή περισσότερων αναθετουσών αρχών (κυβερνήσεις και κρατικές επιχειρήσεις) και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών.³

Οι δημόσιες συμβάσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις οικονομίες των κρατών, καθώς εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύουν περίπου το 20% του ΑΕΠ τους. Οι κυβερνήσεις ξοδεύουν 9,5 τρισεκατομμύρια δολάρια ετησίως για την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα, καθιστώντας τις δημόσιες συμβάσεις τη μεγαλύτερη παγκόσμια αγορά.⁴ Αποτελούν σημαντική κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την καινοτομία, τις επενδύσεις, τη δημιουργία μίας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς. Η ποιότητα του δημοσίου τομέα μιας χώρας εν γένει εξαρτάται από τις σύγχρονες, καλά διαχειριζόμενες και αποτελεσματικές προμήθειες.

Το αντικείμενο των συμβάσεων χωρίζεται συνήθως σε τρεις κατηγορίες: i) αγαθά (προμήθεια προϊόντων), ii) υπηρεσίες, iii) έργα (κατασκευές).⁵ Το οικονομικό εύρος των αγαθών και υπηρεσιών που αγοράζονται από τις δημόσιες αρχές κυμαίνεται από έργα υποδομών και αστικής ανάπτυξης πολλών δισεκατομμυρίων, όπως είναι η κατασκευή σχολείων, η αγορά προμηθειών νοσοκομείων, η ανανέωση στόλων αστικών λεωφορείων, η κατασκευή δρόμων, η ανάπτυξη οπλικών συστημάτων⁶, έως την αγορά κοινών αγαθών, όπως τα χαρτικά, τα έπιπλα και τα τρόφιμα.

Οι συμβάσεις δημοσίων προμηθειών και υπηρεσιών είναι καίριας σημασίας για ορισμένους οικονομικούς τομείς (κατασκευές, δημόσια έργα, ενέργεια, τηλεπικοινωνίες και βαριά βιομηχανία) και χαρακτηρίζονται ιστορικά από την προτίμηση στους εγχώριους προμηθευτές και ισχυρό κρατικό προστατευτισμό.⁷ Όμως, η εφαρμογή των αρχών του ελεύθερου εμπορίου και στις δημόσιες συμβάσεις,

³<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/34/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82>

⁴<https://www.worldbank.org/en/news/feature/2018/05/16/why-modern-fair-and-open-public-procurement-systems-matter-for-developing-countries>

⁵ Άρθρο 1 της Αναθεωρημένης ΣΔΣ «Ορισμοί» (commercial goods, services, construction service)

⁶ International Learning Lab on Public Procurement and Human Rights, 2016, *Public Procurement and Human Rights: A Survey of Twenty Jurisdictions*, <https://www.hrprocurementlab.org/wp-content/uploads/2016/06/Public-Procurement-and-Human-Rights-A-Survey-of-Twenty-Jurisdictions-Final.pdf>

⁷ Kashap Sudhir, 2004, *Public Procurement as a social, economic and political policy*, International Public Procurement Conference Proceedings, Volume 3

διασφαλίζει την ορθολογική χρήση των δημόσιων κονδυλίων, αφού οι δημόσιες αρχές αποκτούν προϊόντα και υπηρεσίες της υψηλότερης διαθέσιμης ποιότητας στην καλύτερη τιμή λόγω του εντονότερου ανταγωνισμού, ενώ παράλληλα ενισχύεται ο σεβασμός στις αρχές της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της αποδοτικότητας, μειώνοντας τον κίνδυνο απάτης και διαφθοράς.

Ένα δίκαιο, ανοιχτό και ορθολογικά δομημένο σύστημα δημοσίων συμβάσεων μπορεί να ωφελήσει όλους τους εμπλεκόμενους - κυβερνήσεις, ιδιωτικές επιχειρήσεις και πολίτες. Ειδικά σε περιόδους λιτότητας,⁸ όταν τα δημόσια κεφάλαια είναι λιγοστά και οι κρατικές επενδύσεις πρέπει να γίνονται στοχευμένα και να έχουν προστιθέμενη αξία, η βελτίωση των συστημάτων δημοσίων συμβάσεων αναζωογονεί τον ιδιωτικό τομέα. Η αναπτυξιακή πολιτική που στηρίζεται στην αύξηση των δημοσίων δαπανών χρησιμοποιεί τις δημόσιες συμβάσεις ως συνδετικό κρίκο μεταξύ του κράτους και των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα, οι οποίες, με τη σειρά τους, αποτελούν σημαντική πηγή θέσεων εργασίας για τους πολίτες.

Στόχοι δημοσίων συμβάσεων⁹

Διαφάνεια: Ο στόχος αυτός διασφαλίζει ότι οι δημόσιες συμβάσεις πραγματοποιούνται με ανοικτό και διαφανή τρόπο, ώστε τα ενδιαφερόμενα μέρη με τα απαραίτητα προσόντα να περιλαμβάνονται στις διαδικασίες προμηθειών. Ο σκοπός επιτυγχάνεται μέσω της δέουσας κοινοποίησης όλων των προμηθειών στο κοινό, με σαφείς οδηγίες για τον τρόπο διεξαγωγής της διαγωνιστικής διαδικασίας. Οι διαφανείς διαδικασίες μπορούν να συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη κατανομή των πόρων μέσω της αύξησης του ανταγωνισμού, της υψηλότερης ποιότητας προμηθειών και της εξοικονόμησης πόρων για το κράτος και τους φορολογούμενους.¹⁰

Οικονομική αποτελεσματικότητα: Αυτός ο στόχος διασφαλίζει ότι οι προμήθειες και οι αγορές πραγματοποιούνται στο χαμηλότερο δυνατό κόστος. Ο διαγωνισμός κατακυρώνεται στον προμηθευτή με τη χαμηλότερη τιμή προσφοράς, με την προϋπόθεση ότι πληροί τις ποιοτικές απαιτήσεις του προκηρυσσόμενου έργου. Συνεπώς, η αρχή αυτή συνδέεται άρρηκτα με την αρχή του ανταγωνισμού, η οποία ενθαρρύνει την είσοδο στη διαγωνιστική διαδικασία, όσο το δυνατόν περισσότερων επιχειρήσεων, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις συμμετοχής, με θετικές επιπτώσεις στην τιμή, την ποιότητα και την καινοτομία.

Δίκαιη μεταχείριση: Η αρχή της δίκαιης μεταχείρισης αποσκοπεί στη δημιουργία και διασφάλιση ενός δίκαιου διαγωνιστικού πλαισίου, που θέτει τους όρους για ανοιχτή

⁸OECD, 2014, *Public Procurement for Sustainable and Inclusive Growth: Enabling Reform through Evidence and Peer Reviews*, http://www.oecd.org/gov/ethics/Public-Procurement-for%20Sustainable-and-Inclusive-Growth_Brochure.pdf

⁹ Komakech Robert Agwot, 2016, *Public Procurement in Developing Countries: Objectives, Principles and Required Professional Skills*, Public Policy and Administration Research, ISSN 2225-0972

¹⁰ Evenett, Simon J.; Hoekman, Bernard M., 2005, *International Cooperation and the Reform of Public Procurement Policies*, Policy Research Working Paper; No. 3720, World Bank, <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/8268>

και ισότιμη συμμετοχή όλων των υποψηφίων.¹¹ Αποτελεί το θεμέλιο της αρχής του υγιούς και αποτελεσματικού ανταγωνισμού και της αντιμετώπισης μονοπωλιακών πρακτικών. Πρέπει να διασφαλίζεται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας (ισότητα ευκαιριών), από τη σύνταξη των όρων της διακήρυξης μέχρι την εφαρμογή τους.

Υπευθυνότητα – Λογοδοσία: Η Παγκόσμια Τράπεζα, τα Ηνωμένα Έθνη και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτούν από όλους τους δημόσιους υπαλλήλους και τα άτομα που συμμετέχουν στη διαδικασία προμηθειών, συμπεριλαμβανομένων των προμηθευτών και των εργολάβων, να τηρούν το υψηλότερο επίπεδο δυνατό δεοντολογίας¹² κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών και την εκτέλεση των συμβάσεων.

Η ενσωμάτωση της κοινωνικής διάστασης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων είναι ένας στόχος που θα αναλυθεί σε επόμενη ενότητα.¹³

*Δείκτες αποτελεσματικότητας του νομικού πλαισίου δημοσίων
συμβάσεων¹⁴*

Απλότητα: Η εύλογη ισορροπία μεταξύ της φιλικής προς το χρήστη προσέγγισης και της πολυπλοκότητας που απαιτείται από τη νομική και επιχειρηματική κουλτούρα.

Ταχύτητα: Ο δείκτης αναφέρεται στο κόστος που συνεπάγεται η καθυστέρηση της διαδικασίας. Όσο λιγότερο χρόνο χρειάζεται η διαδικασία για να ολοκληρωθεί, τόσο πιο αποτελεσματική είναι. Φυσικά, προκειμένου να εξασφαλιστεί η φερεγγυότητα της διαδικασίας, προβλέπονται ορισμένες ελάχιστες προθεσμίες υποβολής προσφορών. Ωστόσο, τα στάδια της διαδικασίας πρέπει να διεξάγονται χωρίς περιττές καθυστερήσεις.

Βεβαιότητα: Ο δείκτης αναφέρεται στην προβλεψιμότητα ως κρίσιμο στοιχείο του θεσμικού συστήματος. Ακόμη και ένα στοιχείο αβεβαιότητας μπορεί να έχει εκτεταμένες συνέπειες. Η διαφάνεια ενισχύει τη συνέπεια / προβλεψιμότητα, την αμεροληψία και την αντίσταση στη διαφθορά. Ο δείκτης αυτός σχετίζεται με την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του πολίτη προς τη διοίκηση.

¹¹ Κίτσος Ι., Κουλουμπίνη Ε. Ε., Μάζος Η., 2019, *Δημόσιες Συμβάσεις – Ν. 4412/2016*, Νομική Βιβλιοθήκη

¹² Zitha Hasani Elia , Mathebula Ntwanano Erasmus, 2015, *Ethical conduct of procurement officials and implications on service delivery: a case study of Limpopo provincial treasury*, Volume 4 2015, Issue #3, pp. 16-24

¹³ Βλ. παρακάτω: Η χρήση των δημοσίων συμβάσεων ως μέσου υλοποίησης οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών στόχων - Κοινωνική Ανάπτυξη

¹⁴ European Bank for Reconstruction and Development, 2010, *Strengthening public procurement*, Law in transition online, <https://www.ebrd.com/documents/legal-reform/law-in-transition-online-2010.pdf>

Προσαρμοστικότητα: Η αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων εξαρτάται από το αν είναι καλά προσαρμοσμένες στο οικονομικό, κοινωνικό και νομικό πλαίσιο εντός του οποίου πρόκειται να λειτουργήσουν.

Ενότητα 3 - Διαδικασίες Ανάθεσης Δημοσίων Συμβάσεων

A) Η διαδικασία του ανοικτού διαγωνισμού¹⁵ αποτελεί την κύρια μέθοδο ανάθεσης και επιτρέπει τη συμμετοχή κάθε οικονομικού φορέα που πληροί τα κριτήρια επιλογής του διαγωνισμού.

Η ανοικτή διαδικασία είναι μακράν η πιο συχνά χρησιμοποιούμενη μέθοδος προμηθειών, αντιπροσωπεύοντας το 73% περίπου¹⁶ των διαγωνιστικών διακηρύξεων. Σύμφωνα με αυτή τη διαδικασία, ο αγοραστής καθορίζει τις προδιαγραφές με βάση τις οποίες θα υποβληθούν οι προσφορές, και επιτρέπει σε κάθε ενδιαφερόμενη επιχείρηση να υποβάλει προσφορά. Κατόπιν, αξιολογεί τις προσφορές, που υποβάλλονται σε κλειστούς φακέλους, χωρίς να προβαίνει σε διαπραγματεύσεις για τυχόν τροποποίησή τους. Η αναθέτουσα αρχή σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να περιορίσει τον αριθμό των προσφορών. Ήδη κατά τη δημοσίευση της πρόσκλησης, ο υποψήφιος ανάδοχος πρέπει να έχει διαθέσιμα όλα τα νομιμοποιητικά του έγγραφα.

Το κυριότερο όφελος της ανοικτής διαδικασίας είναι η μεγιστοποίηση του ανταγωνισμού. Η χαμηλότερη τιμή στην οποία κατακυρώνεται συνήθως ένας ανοικτός διαγωνισμός είναι κατά μέσο όρο χαμηλότερη από ό,τι στις άλλες μορφές διαγωνισμών. Το βασικό μειονέκτημα της ανοικτής διαδικασίας είναι ότι οποιαδήποτε πρόβλεψη σχετικά με τον αναγκαίο χρόνο επαρκούς αξιολόγησης όλων των προσφορών είναι αδόκιμη.

Ένα ακόμη σημαντικό μειονέκτημα της ανοικτής διαδικασίας είναι ο κίνδυνος υποβολής προσφορών χαμηλής ποιότητας. Σε καταστάσεις ελεύθερης υποβολής προσφορών και υψηλού ανταγωνισμού, ο υποψήφιος θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία να υποβάλει προσφορά με χαμηλότερα ποιοτικά πρότυπα, προκειμένου να διεκδικήσει τη χαμηλότερη τιμή προσφοράς σε σχέση με τους ανταγωνιστές του.

B) Η παραδοσιακή διαδικασία του κλειστού διαγωνισμού¹⁷, αποτελεί επίσης κύρια διαδικασία ανάθεσης, και επιτρέπει την καταρχήν συμμετοχή κάθε οικονομικού φορέα που πληροί τα κριτήρια προεπιλογής, αλλά τη συμμετοχή στο δεύτερο στάδιο της διαδικασίας μόνο των οικονομικών φορέων που θα προσκληθούν από την αναθέτουσα αρχή.

Γ) Η ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση¹⁸ είναι μία διαδικασία δύο αυτοτελών μεταξύ τους σταδίων (προεπιλογής και διαπραγμάτευσης). Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιλέξουν τη συγκεκριμένη διαδικασία όταν, είτε οι ανάγκες τους

¹⁵ Open tendering, Revised Agreement on Government Procurement, 2012, Art. IV (4) (a)

¹⁶ Batoev Georgi, Schlosser Christian, 2013, *The advantages and disadvantages of the various procurement procedures*, Course: State aid and Public Procurement in the European Union, Student paper,

<https://www.maastrichtuniversity.nl/sites/default/files/2013/batoev.pdf>

¹⁷ Selective tendering, Revised Agreement on Government Procurement, 2012, Art. IV (4) (a)

¹⁸ Κίτσος Ι., Κουλουμπίνη Ε. Ε., Μάζος Η., 2019, *Δημόσιες Συμβάσεις – Ν. 4412/2016*, Νομική Βιβλιοθήκη, Είδη διαδικασιών ανάθεσης στο Ν. 4412/2016 – Οι νέες διαδικασίες, σελ. 141-157

δεν είναι δυνατόν να ικανοποιηθούν χωρίς προσαρμογή των άμεσα διαθέσιμων στην αγορά λύσεων, είτε οι ανάγκες τους απαιτούν ειδικό σχεδιασμό ή καινοτόμες λύσεις, εξαιτίας ειδικών περιστάσεων που σχετίζονται με τη φύση, την πολυπλοκότητα, τη νομική ή χρηματοοικονομική οργάνωση ή των κινδύνων που συνδέονται με τις τεχνικές προδιαγραφές του αντικειμένου της σύμβασης. Σκοπός της διαδικασίας είναι η, μέσω των σχετικών διαπραγματεύσεων, προσαρμογή των αρχικών προσφορών των προεπιλεγέντων διαγωνιζομένων στις ελάχιστες σχετικές απαιτήσεις και τεχνικές προδιαγραφές που έχει ορίσει η αναθέτουσα αρχή.

Δ) Η διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου¹⁹ έχει ως σκοπό τη διερεύνηση και τον προσδιορισμό στο πλαίσιο του διαλόγου με τους διαγωνιζομένους, των τεχνικών, χρηματοδοτικών και νομικών μέσων που μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της αναθέτουσας αρχής. Πρόκειται για μία αμφισβητούμενη μέθοδο, καθώς κατά την εφαρμογή της εγείρονται ζητήματα που άπτονται της παραβίασης των αρχών της διαφάνειας και της ισότητας. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να θεωρείται πως έχει έκτακτο χαρακτήρα, και να χρησιμοποιείται μόνο σε συγκεκριμένες καταστάσεις, με την απαραίτητη στάθμιση μεταξύ της ανάγκης διαπραγματεύσεων και των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης.

Ε) Η σύμπραξη καινοτομίας²⁰ έχει ως σκοπό την υλοποίηση ενός νέου ή σημαντικά βελτιωμένου προϊόντος, υπηρεσίας ή διαδικασίας, με σκοπό τη συμβολή της στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων και την υποστήριξη της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Προϋπόθεση προσφυγής στην εν λόγω διαδικασία είναι τα ζητούμενα έργα ή αγαθά ή υπηρεσίες να μην είναι διαθέσιμα στην αγορά, με συνέπεια να ανακύπτει η ανάγκη ανάπτυξης και αγοράς αντίστοιχων καινοτομιών.

ΣΤ) Ως συμφωνία-πλαίσιο²¹ ορίζεται η συμφωνία που συνάπτεται μεταξύ μίας ή περισσότερων αναθετουσών αρχών και ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και αποσκοπεί στον καθορισμό των όρων αυτής, ως σταθερών σημείων που θα διέπουν τις συμβάσεις που πρόκειται να συναφθούν κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης περιόδου, ιδίως ως προς τις τιμές και τις προβλεπόμενες ποσότητες. Δεν αποτελεί νέο τύπο δημόσιας σύμβασης, αλλά μία μέθοδο. Πρόκειται για μία συμφωνία – ομπρέλα, που ακολουθείται στις περιπτώσεις προμήθειας ειδών, παροχής υπηρεσιών και εκτέλεσης έργων για την κάλυψη πάγιων επαναλαμβανόμενων αναγκών. Ο προσδιορισμός ανώτατου χρονικού ορίου είναι αναγκαίος, διότι εξασφαλίζει το περιοδικό άνοιγμα της αγοράς στον ανταγωνισμό, αποφεύγοντας την καταχρηστική εφαρμογή της. Το βασικό πλεονέκτημά της είναι ότι διευκολύνει τη συμμετοχή των ΜΜΕ στους διαγωνισμούς υποβολής προσφορών, ιδιαίτερα στην περίπτωση των συμβάσεων ιδιαίτερα υψηλής αξίας, όπου ο ανταγωνισμός μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της διαίρεσης της σύμβασης.

¹⁹ Ο.π..

²⁰ Ο.π..

²¹ Κίτσος Ι., Κουλουμπίνη Ε. Ε., Μάζος Η., 2019, *Δημόσιες Συμβάσεις – Ν. 4412/2016*, Νομική Βιβλιοθήκη, Συμφωνίες-πλαίσιο, σελ. 159-177 και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018, *Έγγραφο καθοδήγησης για επαγγελματίες, για την αποφυγή των συχνότερων σφαλμάτων κατά τις δημόσιες συμβάσεις έργων που χρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία*, doi:[10.2776/86485](https://doi.org/10.2776/86485) (υποδιαίρεση συμβάσεων σε παρτίδες).

Z) Το δυναμικό σύστημα αγορών²² διαφέρει ως προς τη συμφωνία-πλαίσιο, ως προς το ότι δεν αποτελεί μία κλειστή διαδικασία, συνεπώς, επιτρέπει την είσοδο στη διαδικασία και νέων οικονομικών φορέων.

H) Για τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης, η οποία προβλέπεται από τη ΣΔΣ²³, θα γίνει εκτενής αναφορά σε μετέπειτα θεματική ενότητα.

Η ποικιλία διαγωνιστικών μεθόδων είναι ένα θετικό χαρακτηριστικό των σύγχρονων συστημάτων δημοσίων προμηθειών, προσφέρει ευελιξία, και πρέπει να διατηρηθεί και να εμπλουτιστεί.

Ενότητα 4 – Η Αναθεωρημένη Συμφωνία για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) / Agreement on Government Procurement (GPA)

Δεδομένου ότι οι δημόσιες συμβάσεις αντιπροσωπεύουν σημαντικό μέρος των χρημάτων των φορολογουμένων, οι κυβερνήσεις αναμένεται να μπορούν να διασφαλίσουν την υψηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και την προστασία του δημόσιου συμφέροντος.²⁴ Σκοπός της ΣΔΣ είναι η αναθεώρηση και ο εκσυγχρονισμός των κανόνων και διαδικασιών που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις προς την κατεύθυνση της επίτευξης διαφάνειας, της ανάπτυξης υγιούς και ανόθευτου ανταγωνισμού, της εφαρμογής των αρχών της ίσης μεταχείρισης και αναλογικότητας, καθώς και της αντιμετώπισης της απάτης και διαφθοράς.

Οι πρώτες προσπάθειες για την υπαγωγή των δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο διεθνώς συμφωνημένων εμπορικών κανόνων πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ. Η πρώτη συμφωνία για τις δημόσιες συμβάσεις (ο λεγόμενος «Γύρος του Τόκιο για τις δημόσιες συμβάσεις») υπεγράφη το 1979 και τέθηκε σε ισχύ το 1981. Στη συνέχεια, διεξήχθησαν διαπραγματεύσεις για να επεκταθεί το πεδίο και η κάλυψη της συμφωνίας. Ως αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων, η ΣΔΣ του 1994 υπεγράφη στο Μαρακές, και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1996. Λίγο μετά την εφαρμογή της ΣΔΣ 1994, τα μέρη της ΣΔΣ ξεκίνησαν την επαναδιαπραγμάτευση της Συμφωνίας. Το Μάρτιο του 2012, ολοκληρώθηκε η συνολική αναθεώρησή της.²⁵

Η αναθεωρημένη συμφωνία τέθηκε σε ισχύ στις 6 Απριλίου 2014, δύο χρόνια μετά την ολοκλήρωση της επαναδιαπραγμάτευσης, αλλά το κείμενό της βρίσκεται υπό συνεχή και δυναμική αναδιαμόρφωση. Η ΣΔΣ 2012 ορίζει ξεκάθαρα, ότι τα μέρη θα αναλάβουν περαιτέρω διαπραγματεύσεις για τη σταδιακή μείωση και εξάλειψη των μέτρων που εισάγουν διακρίσεις και για την επίτευξη της μέγιστης δυνατής επέκτασης της κάλυψής της. Σε αυτό το πνεύμα, τα μέρη της ΣΔΣ συμφώνησαν να αναλάβουν ορισμένα προγράμματα εργασίας που θα επηρεάσουν τη μελλοντική εξέλιξή της,

²² Άρθρο 33 ν. 4412/2016 (άρθρο 34 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

²³ Limited tendering, Revised Agreement on Government Procurement, 2012, Art. IV (4) (a)

²⁴ <https://www.oecd.org/gov/public-procurement/recommendation/>

²⁵ Anderson Robert, Müller Anna Caroline, 2017, *The revised WTO Agreement on Government Procurement (GPA): Key design features and significance for global trade and development*, WTO Working Paper ERSD-2017-04, Economic Research and Statistics Division, WTO, https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201704_e.htm

ορισμένα από τα οποία προσαρτώνται στο πρωτόκολλο τροποποίησης που εγκρίθηκε στις 30 Μαρτίου 2012, και περιλαμβάνουν:²⁶

- Πρόγραμμα εργασίας για την εξέταση βέλτιστων πρακτικών όσον αφορά μέτρα και πολιτικές που χρησιμοποιούν τα Μέρη για τη στήριξη της συμμετοχής των ΜΜΕ στις δημόσιες συμβάσεις·
- Πρόγραμμα εργασίας που επιτρέπει στα Μέρη να βελτιώσουν τις διαδικασίες που ακολουθούνται στη συλλογή και αναφορά στατιστικών δεδομένων σχετικά με τη Συμφωνία·
- Πρόγραμμα εργασίας για την προώθηση της χρήσης βιώσιμων πρακτικών προμηθειών·
- Πρόγραμμα εργασίας για την αντιμετώπιση περιορισμών και εξαιρέσεων στις δεσμεύσεις των μερών·
- Πρόγραμμα εργασίας σχετικά με τα πρότυπα ασφαλείας στις διεθνείς συμβάσεις.

Τα προγράμματα εργασίας επέτρεψαν στα Μέρη να αντιμετωπίσουν σημαντικά ζητήματα χωρίς να καταλήξουν σε τελικά συμπεράσματα ή να θεσπίσουν δεσμευτικούς κανόνες στη διαδικασία επαναδιαπραγμάτευσης. Για παράδειγμα, τα περισσότερα μέρη της ΣΔΣ αναγνωρίζουν τη σημασία της ένταξης των ΜΜΕ στις αγορές προμηθειών. Οι επιπτώσεις στην αγορά εξαιτίας των δυσκολιών πρόσβασης στην αγορά των μικρών επιχειρήσεων, τέθηκαν ως σημεία αιχμής από την ΕΕ στις αρχές της επαναδιαπραγμάτευσης της ΣΔΣ. Παρομοίως, το ζήτημα της βιωσιμότητας στις πρακτικές δημοσίων συμβάσεων είναι ιδιαίτερα επίκαιρο, ιδίως ενόψει νέων εξελίξεων, όπως η Συμφωνία του Παρισιού για την Κλιματική Αλλαγή.

Η ΣΔΣ αποτελεί ένα σύγχρονο παράδειγμα επιτυχημένων διαπραγματεύσεων πρόσβασης χωρών στις διεθνείς αγορές στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Ενώ σημαντικό μερίδιο της επιτυχίας πρέπει να πιστωθεί στον τότε Πρόεδρο της Επιτροπής ΣΔΣ, Nicholas Niggli²⁷ και στους κύριους διαπραγματευτές, η ΣΔΣ ενσωματώνει επίσης σημαντικό αριθμό «σχεδιαστικών» χαρακτηριστικών που διευκόλυνε σαφώς την επιτυχή ολοκλήρωση της αναθεώρησης, όπως είναι η ενσωματωμένη εντολή για τη βελτίωση της Συμφωνίας, ο προσαρμοσμένος χαρακτήρας των δεσμεύσεων πρόσβασης των μερών, η εφαρμογή της αρχής της εθνικής μεταχείρισης, η έμφαση στην αρχή της αμοιβαιότητας, και η προσέγγισή της στο θέμα της ειδικής και διαφοροποιημένης μεταχείρισης για τις αναπτυσσόμενες χώρες.²⁸

Η ΣΔΣ δεν δεσμεύει όλα τα κράτη-μέλη του ΠΟΕ, συνεπώς όσα κράτη προσχωρούν σε αυτήν είναι πεπεισμένα για τα οφέλη της και συνειδητοποιημένα ως προς την

²⁶ https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gpa_wk_prog_e.htm

²⁷ https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/inta/dv/cv_niggli/_cv_niggli_e_n.pdf

²⁸ Το άρθρο XXII.7 ορίζει: Το αργότερο στο τέλος τριών ετών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του πρωτοκόλλου για την τροποποίηση της συμφωνίας για τις δημόσιες συμβάσεις, που εγκρίθηκε στις 30 Μαρτίου 2012, και περιοδικά στη συνέχεια, τα μέρη διεξάγουν περαιτέρω διαπραγματεύσεις, με σκοπό τη βελτίωση της παρούσας συμφωνίας, προοδευτική μείωση και εξάλειψη των διακρίσεων, και επίτευξη της μέγιστης δυνατής επέκτασης της κάλυψης μεταξύ όλων των μερών βάσει της αμοιβαιότητας, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών.

τήρηση των δεσμεύσεών τους. Ο περιορισμένος αριθμός των μερών της Συμφωνίας, σε σύγκριση με την ευρύτερη ιδιότητα μέλους του ΠΟΕ, διευκολύνει τις εργασίες της από τεχνική άποψη. Συνεπώς, οι διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο της ΣΔΣ είναι λιγότερο επιρρεπείς σε καθυστερήσεις σε σχέση με άλλες λειτουργίες του οργανισμού.

Η ΣΔΣ είναι πρωτίστως μία διεθνής εμπορική συμφωνία, αλλά αντιπροσωπεύει πολλά περισσότερα. Η ελευθέρωση του εμπορίου δεν εξαρτάται απλώς από το άνοιγμα της αγοράς, αλλά από την ύπαρξη κανόνων και θεσμών που υποστηρίζουν τον υγιή ανταγωνισμό. Υπό την έννοια αυτήν, η προσχώρηση στη ΣΔΣ μπορεί να αποτελέσει τον καταλύτη για την προώθηση ευρύτερων μεταρρυθμίσεων που αφορούν την πολιτική, τη διακυβέρνηση, τη διοίκηση και την κοινωνία γενικότερα.

Ενότητα 5 - Συνέργειες²⁹ μεταξύ της ΣΔΣ και άλλων σχετικών διεθνών μέσων και πρωτοβουλιών

Εσωτερικοί κανονισμοί που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις καταρτίστηκαν αρχικά στις ΗΠΑ και στη συνέχεια στην Ευρωπαϊκή Κοινή Αγορά στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Από τη δεκαετία του 1980, παρόμοιοι κανονισμοί προμηθειών έχουν υιοθετηθεί σε πολλά μέρη του κόσμου.

Διεθνείς κανονισμοί για τις δημόσιες συμβάσεις υπάρχουν σε μη δεσμευτικά, ήπια νομικά μέσα, όπως οι συστάσεις του ΟΟΣΑ και τα εργαλεία συγκριτικής αξιολόγησης της Παγκόσμιας Τράπεζας. Αυτά τα εργαλεία λειτούργησαν παραδειγματικά για τη δημιουργία συστημάτων εγχώριων προμηθειών σύμφωνων με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Υπήρξαν όμως και προσπάθειες για την προώθηση ενός δεσμευτικού νομικού πλαισίου σε διεθνές επίπεδο υπό την ηγεσία των ΗΠΑ και της ΕΕ.

Η αναθεωρημένη ΣΔΣ χρησίμευσε ως πρότυπο για αντίστοιχα διεθνή μέσα και πρωτοβουλίες. Σε αυτές περιλαμβάνονται τόσο πολυμερείς πρωτοβουλίες, όπως η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς (UNCAC) και ο Πρότυπος Νόμος για τις Προμήθειες που θεσπίστηκε στο πλαίσιο της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο (UNCITRAL Model Law), όσο και περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες.³⁰

²⁹ Anderson Robert, Müller Anna Caroline, 2017, *The revised WTO Agreement on Government Procurement (GPA): Key design features and significance for global trade and development*, WTO Working Paper ERSD-2017-04, Economic Research and Statistics Division, WTO, https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201704_e.htm

³⁰ UNODC, 2013, *Guidebook on anti-corruption in public procurement and the management of public finances, Good practices in ensuring compliance with article 9 of the United Nations Convention against Corruption*, [Guidebook on anti-corruption in public procurement and the management of public finances \(unodc.org\)](https://www.unodc.org/guidebook-on-anti-corruption-in-public-procurement-and-the-management-of-public-finances)

Μια σημαντική διάσταση του πολιτικού αντίκτυπου της ΣΔΣ αφορά τις συνέργειες που δημιουργεί με άλλα διεθνή μέσα και πρωτοβουλίες. Ένας πρώτος τομέας διεπαφής αφορά τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς. Η Σύμβαση εισάγει ένα ολοκληρωμένο σύνολο προτύπων, μέτρων και κανόνων που μπορούν να εφαρμόσουν όλες οι χώρες προκειμένου να ενισχύσουν τους νομικούς και διοικητικούς θεσμούς τους για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Απαιτεί προληπτικά μέτρα και ποινικοποίηση των πιο διαδεδομένων μορφών διαφθοράς τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.³¹ Μάλιστα, το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC) έχει δημοσιεύσει έναν Οδηγό καταπολέμησης της διαφθοράς στις δημόσιες συμβάσεις και στη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών.³²

Η αναθεωρημένη ΣΔΣ, στο Προοίμιό της,³³ αναγνωρίζει τη σημασία των διαφανών μέτρων σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, τη διεξαγωγή προμηθειών με διαφανή και αμερόληπτο τρόπο και την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων και αθέμιτων πρακτικών, σύμφωνα με τα ισχύοντα διεθνή μέσα, όπως η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς.

Ένας άλλος πολύ σημαντικός τομέας συνέργειας με την αναθεωρημένη ΣΔΣ αφορά τον UNCITRAL Model Law για τις δημόσιες συμβάσεις. Ο πρότυπος νόμος είναι ένα σημαντικό πρακτικό εργαλείο με το οποίο χώρες (ειδικά, αλλά όχι μόνο, αναπτυσσόμενες και μεταβατικές οικονομίες) αναζητούν καθοδήγηση στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και, ιδίως, στην ανάπτυξη της σχετικής νομοθεσίας.

Επιπρόσθετα, η Γραμματεία του ΠΟΕ συνεργάζεται στενά με την ΕΤΑΑ σε δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων και στήριξης πολιτικής.³⁴ Αυτή η συνεργασία υπήρξε βασικός παράγοντας για την υποστήριξη των προσχωρήσεων στη ΣΔΣ νέων κρατών-μελών και κυρίως μεταβατικών οικονομιών. Η Γραμματεία συνεργάζεται επίσης με τράπεζες περιφερειακής ανάπτυξης.

Μια περαιτέρω παγκόσμια πρωτοβουλία που συνεπάγεται σημαντικές συνέργειες με τη ΣΔΣ, απορρέει από τους Στόχους Αειφόρου Ανάπτυξης του ΟΗΕ. Ενώ οι Στόχοι δεν αναφέρονται συγκεκριμένα στην πολιτική δημοσίων συμβάσεων, αποδίδουν μεγάλη σημασία σε μέτρα, όπως η βελτίωση των συστημάτων παροχής δημόσιας υγείας και η κατασκευή ανθεκτικών υποδομών ως θεμέλια της παγκόσμιας ανάπτυξης, της ευημερίας και της ανακούφισης της φτώχειας. Αυτοί οι τομείς έχουν σημαντική

³¹ Βλ. Δηλώσεις Πρώην Γενικού Γραμματέα Ο.Η.Ε. Κόφι Ανάν, <https://news.un.org/en/story/2003/06/70622-corruption-insidious-menace-economic-and-social-development-annan>

³² https://www.unodc.org/documents/corruption/Publications/2013/Guidebook_on_anti-corruption_in_public_procurement_and_the_management_of_public_finances.pdf

³³ *Recognizing* the importance of transparent measures regarding government procurement, of carrying out procurements in a transparent and impartial manner and of avoiding conflicts of interest and corrupt practices, in accordance with applicable international instruments, such as the United Nations Convention Against Corruption;

³⁴ https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd202105_e.pdf

διασύνδεση με τα συστήματα δημοσίων συμβάσεων και χαρακτηρίζονται από σημαντικό βαθμό ευαλωτότητας ως προς τα προβλήματα διαφθοράς και συμπαιγνίας των προμηθευτών. Ως εκ τούτου, η τήρηση των κανόνων και των απαιτήσεων της ΣΔΣ μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση της επιτυχίας των Στόχων.³⁵

Ένα άλλο πολύ σημαντικό παράδειγμα θετικών συνεργειών μεταξύ της ΣΔΣ και άλλων διεθνών μέσων αφορά τις περιφερειακές και διμερείς εμπορικές συμφωνίες. Περίπου το 1/3 από αυτές³⁶ περιέχει λεπτομερή κεφάλαια ή διατάξεις για τις δημόσιες συμβάσεις, και οι διατάξεις αυτών των συμφωνιών τείνουν να παρακολουθούν πολύ στενά τις διατάξεις της ίδιας της ΣΔΣ (είτε της Συμφωνίας του 1994, είτε του 2012). Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι η συμμετοχή μίας χώρας σε μία περιφερειακή εμπορική συμφωνία μπορεί να αντικαταστήσει τη συμμετοχή της στη ΣΔΣ, επομένως το κίνητρο για να ενταχθεί μία χώρα στη ΣΔΣ εξακολουθεί να υπάρχει.

Σχέση της ΣΔΣ με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης³⁷

Ζήτημα ανακύπτει σε ό,τι αφορά τη σχέση της ΣΔΣ με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΣΔΣ είναι πολυμερής μικτή διεθνής συνθήκη, καθώς σε αυτήν συμβαλλόμενα μέρη είναι τα κράτη μέλη της ΕΕ, τρίτες χώρες και η ΕΕ. Οι διεθνείς συνθήκες της ΕΕ αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του ενωσιακού δικαίου, υπερισχύουν του εθνικού δικαίου των κρατών μελών και δεσμεύουν τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη. Κατατάσσονται ιεραρχικά ανάμεσα στο πρωτογενές και το παράγωγο ενωσιακό δίκαιο, με συνέπεια το ανεφάρμοστο των μη συμβατών με το πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο διατάξεων της διεθνούς συνθήκης στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών της Συνθήκης και της ΕΕ. Επειδή όμως, σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης που διέπει τις σχέσεις των κρατών μελών της ΕΕ, οι σχέσεις μεταξύ τους πρέπει να ρυθμίζονται και να διέπονται αποκλειστικά από το ενωσιακό δίκαιο, το παράγωγο ενωσιακό δίκαιο υπερισχύει των μη συμβατών διατάξεων της ΣΔΣ ειδικά και στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

Σε ό,τι αφορά τις σχέσεις κρατών μελών της ΕΕ με τρίτες χώρες, η υπεροχή του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου έναντι των μη συμβατών διατάξεων της ΣΔΣ ισχύει καταρχήν για τα κράτη μέλη που κατά τη σύναψη και θέση σε ισχύ της ΣΔΣ ήταν κράτη μέλη της ΕΕ.

Σχετικά με τα συμβαλλόμενα στη ΣΔΣ κράτη που κατέστησαν εκ των υστέρων μέλη της ΕΕ, εφαρμόζεται το άρθρο 351 ΣΛΕΕ³⁸, που παρέχει τη νομική βάση υποχρεωτικής

³⁵ Βλ. και παρακάτω: Βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις και στόχοι αειφόρου ανάπτυξης

³⁶ Anderson Robert, Müller Anna Caroline, 2017, *The revised WTO Agreement on Government Procurement (GPA): Key design features and significance for global trade and development*, WTO Working Paper ERSD-2017-04, Economic Research and Statistics Division, WTO, https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201704_e.htm

³⁷ Καρύδης Γεώργιος, 2020, *Διαιτητική επίλυση διεθνών επενδυτικών διαφορών και ενωσιακή έννομη τάξη*, Νομική Βιβλιοθήκη

³⁸ Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις που συνήφθησαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1958 ή, για τα κράτη που προσχωρούν, πριν από την ημερομηνία της προσχώρησής τους, μεταξύ ενός ή περισσότερων κρατών μελών αφενός, και ενός ή περισσότερων τρίτων χωρών,

προσαρμογής των κρατών μελών πλέον της ΕΕ στο πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο και της άρσης της τυχόν ασυμβατότητας με τις προενταξιακές τους υποχρεώσεις.

Ενότητα 6 – Τα κράτη-μέλη της ΣΔΣ: Συμβαλλόμενα μέρη και παρατηρητές³⁹

Οι χώρες μέλη της ΣΔΣ του ΠΟΕ είναι: Αρμενία, Αυστραλία, Καναδάς, ΕΕ (συμπεριλαμβανομένων των 27 κρατών μελών της: Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακική Δημοκρατία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία), Ηνωμένο Βασίλειο, Χονγκ Κονγκ, Ισλανδία, Ισραήλ, Ιαπωνία, Κορέα, Λιχτενστάιν, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Μαυροβούνιο, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Σιγκαπούρη, Ελβετία, Κινεζική Ταϊπέι, Ουκρανία και ΗΠΑ.

Υπάρχουν 33 χώρες παρατηρητές στη ΣΔΣ, με 10 χώρες στη διαδικασία προσχώρησης: Αλβανία, Κίνα, Γεωργία, Ιορδανία, Δημοκρατία της Κιργιζίας, Βόρεια Μακεδονία, Ομάν, Ρωσική Ομοσπονδία και Τατζικιστάν. Πέντε ακόμη μέλη του ΠΟΕ (Αφγανιστάν, Καζακστάν, Μογγολία, Σαουδική Αραβία και Σεϋχέλλες) έχουν αναλάβει δεσμεύσεις στα πρωτόκολλα ένταξης τους στον ΠΟΕ για να επιδιώξουν τελικά την ένταξη και στη ΣΔΣ. Η ένταξη της Κίνας επίσης είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη ΣΔΣ, εξαιτίας του μεγέθους της οικονομίας της χώρας.⁴⁰

Τα περισσότερα μέρη δεσμεύονται από τη Συμφωνία από την έναρξη ισχύος της. Ορισμένα επικύρωσαν / προσχώρησαν στη Συμφωνία αργότερα. Όλα τα μέλη του ΠΟΕ έχουν δικαίωμα προσχώρησης στη ΣΔΣ, ωστόσο η συμμετοχή σε αυτήν είναι εντελώς προαιρετική, καθώς δε νοείται προϋπάρχουσα δέσμευση προσχώρησης στη Συμφωνία. Η απόφαση ενός κράτους για ένταξη στη Συμφωνία βασίζεται στην αυτόνομη εκτίμηση των πιθανών οφελών και του κόστους προσχώρησης υπό το πρίσμα της οικονομικής του κατάστασης. Ωστόσο, αποτελεί πλέον πάγια πρακτική η ανάληψη δέσμευσης προσχώρησης στη ΣΔΣ παράλληλα με την προσχώρηση στον ΠΟΕ. Διαδικαστικά, η προσχώρηση στη ΣΔΣ μπορεί να συμβεί μόνο αφού μια χώρα προσχωρήσει στον ΠΟΕ, και οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης στη ΣΔΣ αντιμετωπίζονται ξεχωριστά από την προσχώρηση στον ΠΟΕ.

Υπάρχουν δύο επίσημες προϋποθέσεις για την προσχώρηση στη ΣΔΣ.⁴¹ Πρώτον, το προσχωρούν μέλος πρέπει να καταλήξει σε συμφωνία με τον ΠΟΕ σχετικά με το εύρος των ειδών των προμηθειών και υπηρεσιών του που θα διέπονται από τους κανόνες της Συμφωνίας, τις αναθέτουσες αρχές που θα αφορούν (κεντρικές ή περιφερειακές), τα

αφετέρου, δεν τίθονται από τις Συνθήκες. Κατά το μέτρο που οι συμβάσεις αυτές δεν συμβιβάζονται με τις Συνθήκες, το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη προσφεύγουν σε όλα τα πρόσφορα μέσα, για να άρουν τα διαπιστωθέντα ασυμβίβαστα. Εν ανάγκη, τα κράτη μέλη παρέχουν προς το σκοπό αυτό αμοιβαία συνδρομή και υιοθετούν, κατά περίπτωση, κοινή στάση.

³⁹ https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm

⁴⁰ Βλ. παρακάτω: Οι χώρες BRIC (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα)

⁴¹ Anderson Robert, Müller Anna Caroline, 2017, *The revised WTO Agreement on Government Procurement (GPA): Key design features and significance for global trade and development*, WTO Working Paper ERSD-2017-04, Economic Research and Statistics Division, WTO, https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201704_e.htm

κατώτατα όρια και τις τυχόν εξαιρέσεις που θα ισχύουν σε κάθε περίπτωση. Δεύτερον, κάθε μέλος θα πρέπει να διασφαλίσει ότι οι νόμοι, οι κανονισμοί και οι διοικητικές του διαδικασίες θα συμβαδίζουν με τις διατάξεις της Συμφωνίας.

Μόλις συμφωνηθούν οι όροι προσχώρησης μεταξύ των μερών της ΣΔΣ και του προσχωρούντος μέλους του ΠΟΕ, η Επιτροπή εκδίδει απόφαση με την οποία καλεί το μέλος να προσχωρήσει στη Συμφωνία. Η απόφαση καθορίζει τους συμφωνηθέντες όρους και παρέχει ένα χρονικό πλαίσιο για το προσχωρούν μέλος να καταθέσει το έγγραφο προσχώρησής του στο Γενικό Διευθυντή του ΠΟΕ (συνήθως 3 έως 6 μήνες).⁴²

Οι ενδείξεις είναι ενθαρρυντικές ότι η συμμετοχή στη ΣΔΣ θα παρουσιάζει συνεχώς αυξανόμενες τάσεις στο μέλλον. Οι νέοι υποψήφιοι για προσχώρηση στη Συμφωνία βασίζονται όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον τους για ένταξη στη ΣΔΣ στην πρόσβαση των προμηθευτών τους σε συμβάσεις που καλύπτονται από τη ΣΔΣ, αλλά και στη βελτίωση της διακυβέρνησης και ενίσχυσης του ανταγωνισμού στις εσωτερικές τους αγορές προμηθειών, που αναμένεται να επιτευχθεί με την ένταξή τους στη ΣΔΣ. Η πρόσφατη ένταξη προηγμένων χωρών, όπως η Νέα Ζηλανδία και η Αυστραλία,⁴³ μαρτυρούν την ελκυστικότητα της συμφωνίας.

Τα σημεία δισταγμού για την εισδοχή νέων κρατών στη ΣΔΣ του ΠΟΕ μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:⁴⁴

1. Το θέμα της εφαρμογής: Δεν είναι σαφές εάν οι κανόνες του ΠΟΕ θα έπρεπε να επεκταθούν σε όλους τους νόμους, κανόνες και κανονισμούς που σχετίζονται με τις δημόσιες συμβάσεις ή μόνο στις προμήθειες που είναι ανοικτές σε ξένους προμηθευτές. Επίσης, θα πρέπει η κάθε χώρα να θεσπίσει έναν εσωτερικό μηχανισμό ελέγχου και επιβολής, ενώ θα πρέπει να διευθετηθεί και το περίπλοκο θέμα της διεθνούς δικαιοδοσίας, μέσω της δυνατότητα χρήσης ενός Μηχανισμού Επίλυσης Διαφορών.
2. Το κόστος πρόσβασης: Οι διαπραγματεύσεις προσαρμογής στις απαιτήσεις της ΣΔΣ του ΠΟΕ απαιτούν πολύ χρόνο, προσπάθεια και πόρους. Ωστόσο, ορισμένα μέλη θεωρούν ότι δεν αξίζει τον κόπο να διαθέσουν πόρους με αμφίβολα αποτελέσματα, επωμιζόμενες, εκτός από το κόστος προσαρμογής και το πιθανό πολιτικό κόστος.
3. Αμφιβολίες για την απελευθέρωση της αγοράς: Ορισμένα μέλη του ΠΟΕ έχουν επιφυλάξεις σχετικά με τη σκοπιμότητα της πλήρους απελευθέρωσης των αγορών δημόσιων προμηθειών, καθώς, ειδικά οι αναπτυσσόμενες οικονομίες εμμένουν σε πρακτικές προστατευτισμού.

⁴² https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm

⁴³ <https://www.dfat.gov.au/trade/organisations/wto/wto-agreement-on-government-procurement>

⁴⁴ Khorana Sangeeta, 2007, *Potential accession to the GPA: Cost-benefit analysis on Vietnam*, <http://woppaa.org/wp-content/uploads/2012/09/PAPER-VII.3-POTENTIAL-ACCESSION-TO-THE-GPA-COST-BENEFIT-ANALYSIS-ON-VIETNAM.pdf>

Ενότητα 7 – Το κείμενο της Συμφωνίας και η εφαρμογή της

Το κείμενο της Συμφωνίας

Το κείμενο της ΣΔΣ αποτελεί ένα σύγχρονο μέσο που παρέχει κίνητρα για τη σύγκλιση των διεθνών βέλτιστων πρακτικών στις δημόσιες συμβάσεις και στα συστήματα διακυβέρνησης, ιδίως στις οικονομίες μετάβασης. Έτσι, δημιουργείται ένα εξαιρετικά ευέλικτο, προσαρμόσιμο και συνεκτικό πλέγμα δεσμεύσεων, στο οποίο αντικατοπτρίζονται οι ιδιαιτερότητες του εκάστοτε οικονομικού συστήματος στη διάρθρωση των αγορών προμηθειών. Αυτή η εμπειρία καταδεικνύει σαφώς το «ολιστικό» όραμα του διεθνούς εμπορικού δικαίου στον 21ο αιώνα.

Η γλώσσα των διατάξεων έχει απλουστευθεί και συντομεύονται οι υπερβολικά περίπλοκες διατάξεις. Το προοίμιο παρατηρεί ότι «οι διαδικαστικές δεσμεύσεις βάσει της παρούσας συμφωνίας πρέπει να είναι αρκετά ευέλικτες ώστε να ανταποκρίνονται στις ειδικές περιστάσεις κάθε μέρους».

Το προοίμιο και οι επιχειρησιακές διατάξεις της συμφωνίας καταδεικνύουν τη σαφή πρόθεσή της για ρύθμιση της αποτελεσματικής διαχείρισης των δημόσιων πόρων εκτός από τη ρητή προώθηση του εμπορίου. Η ΣΔΣ, επομένως, υπερβαίνει τις «κλασικές» εμπορικές συμφωνίες, που βασίζονται στην εξασφάλιση πρόσβασης στην αγορά, και αντιμετωπίζει ζητήματα που σχετίζονται με την κρατική δομή και τους πολίτες γενικότερα.⁴⁵

Ένα σημαντικό στοιχείο του αναθεωρημένου κειμένου ΣΔΣ συνίσταται σε μια ειδική νέα απαίτηση για τις συμμετέχουσες κυβερνήσεις και τους αναθέτοντες φορείς να διεξάγουν τις προμήθειές τους με τρόπους που αποφεύγουν συγκρούσεις συμφερόντων και αποτρέπουν διεφθαρμένες πρακτικές.⁴⁶ Η ΣΔΣ, ενώ πρωτίστως είναι μια διεθνής εμπορική συμφωνία, σχετίζεται άμεσα με τον παγκόσμιο αγώνα για χρηστή διακυβέρνηση. Η ρητή αναφορά σε ζητήματα διαφθοράς στην αναθεωρημένη ΣΔΣ αποτελεί ένα μοναδικό χαρακτηριστικό της αναθεωρημένης ΣΔΣ και μια μοναδική καινοτομία στο ευρύτερο πλαίσιο των συμφωνιών του ΠΟΕ.

Οι διατάξεις που ρυθμίζουν θέματα όπως: (i) ειδοποιήσεις · (ii) προϋποθέσεις συμμετοχής · (iii) προσόντα των προμηθευτών · (iv) τεχνικές προδιαγραφές και τεκμηρίωση διαγωνισμού · (v) χρονικές περιόδους υποβολής προσφορών και παράδοσης · (vi) ηλεκτρονικούς πλειστηριασμούς · (vii) μεταχείριση των προσφορών και ανάθεση συμβάσεων, αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν ότι οι συμβάσεις πραγματοποιούνται με διαφανή και ανταγωνιστικό τρόπο που αποφεύγει τις διακρίσεις εις βάρος των προμηθευτών άλλων μερών.

⁴⁵ Anderson Robert, Müller Anna Caroline, 2017, *The revised WTO Agreement on Government Procurement (GPA): Key design features and significance for global trade and development*, WTO Working Paper ERSD-2017-04, Economic Research and Statistics Division, WTO, https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201704_e.htm

⁴⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013PC0143&rid=1>

Οι ηλεκτρονικές διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων (e-procurement) αποτελούν ακόμη μία σημαντική καινοτομία του αναθεωρημένου κειμένου, το οποίο έχει πλέον καταστεί ένα σημαντικό εργαλείο του ηλεκτρονικού εμπορίου. Το προοίμιο του αναθεωρημένου κειμένου αναγνωρίζει ρητά «τη σημασία της χρήσης και ενθάρρυνσης της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων για τις προμήθειες που καλύπτονται από τη Συμφωνία».

Το αναθεωρημένο κείμενο ΣΔΣ ακολουθεί μια τριπλή προσέγγιση όσον αφορά τις ηλεκτρονικές συμβάσεις. Πρώτον, οι διατάξεις της ΣΔΣ που βασίστηκαν στην ιδέα ότι η επικοινωνία θα γινόταν σε έντυπη μορφή αναθεωρήθηκαν ώστε να είναι «τεχνολογικά ουδέτερες». Ειδικότερα, στο άρθρο I (ζ) ορίζεται ότι η έννοια του «γραπτού» περιλαμβάνει «οποιαδήποτε διατύπωση ή αριθμημένη έκφραση που μπορεί να διαβαστεί, να αναπαραχθεί και να κοινοποιηθεί», και δηλώνει ρητά ότι αυτό «μπορεί να περιλαμβάνει ηλεκτρονικά μεταδιδόμενες και αποθηκευμένες πληροφορίες».

Δεύτερον, το κείμενο ενθαρρύνει ενεργά τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων σε αρκετές από τις διατάξεις του, αναφέροντας ρητά ότι επιτρέπεται ή / και επιθυμείται η χρήση τους. Η χρήση ηλεκτρονικών μέσων δεν καθίσταται υποχρεωτική, όμως η ΣΔΣ δημιουργεί κίνητρα για τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων, παρέχοντας στα Μέρη που τα χρησιμοποιούν περισσότερη ευελιξία και ευκολότερη εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους βάσει της Συμφωνίας.⁴⁷

Τρίτον, οι διατάξεις της ΣΔΣ για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις επιδιώκουν επίσης να διασφαλίσουν ότι η χρήση ηλεκτρονικών μέσων δεν δημιουργεί εμπόδια στο διεθνές εμπόριο και τον ανταγωνισμό, εφαρμόζοντας συστήματα τεχνολογίας πληροφοριών και λογισμικό που είναι ευρέως διαθέσιμα και διαλειτουργικά. Αυτές οι διατάξεις ορίζουν τις προδιαγραφές που πρέπει να διαθέτουν τα ηλεκτρονικά μέσα, στο βαθμό που θα εισαχθούν στα εθνικά συστήματα ηλεκτρονικών προμηθειών.

Οι ηλεκτρονικές προμήθειες συμβάλλουν στη διασφάλιση της ακεραιότητας, την καταπολέμηση της διαφθοράς, τον εξορθολογισμό και την απλούστευση της διαγωνιστικής διαδικασίας, τη μείωση του διοικητικού κόστους και της γραφειοκρατίας, την αύξηση της λογοδοσίας και της διαφάνειας. Η ελαχιστοποίηση της ανθρώπινης επαφής μέσω της χρήσης Πληροφοριακών Συστημάτων Διαχείρισης σε όλα τα στάδια σύναψης δημοσίων συμβάσεων μειώνει τις παθογένειες που προκαλούνται από την ανάμιξη του ανθρώπινου παράγοντα, και προκαλούν υψηλά επίπεδα διαφθοράς. Το αναθεωρημένο κείμενο λαμβάνει υπόψη τις σύγχρονες πρακτικές προμηθειών, όπως η χρήση ηλεκτρονικών εργαλείων, και εξετάζει θέματα διαθεσιμότητας και διαλειτουργικότητας διαφορετικών συστημάτων και λογισμικού, τη διαθεσιμότητα μηχανισμών για τη διασφάλιση της ακεραιότητας των αιτήσεων συμμετοχής και των προσφορών και τη διατήρηση δεδομένων για την εξασφάλιση της ιχνηλασιμότητας της συμπεριφοράς των χρηστών. Η χρήση ηλεκτρονικών μέσων κατά τη διενέργεια των συμβάσεων απαιτεί την αυθεντικοποίηση του χρήστη με κωδικούς –

⁴⁷ Οι τρεις τύποι δημοσιεύσεων που απαιτούνται για την εκπλήρωση των στόχων του ηλεκτρονικού εμπορίου μέσω ΣΔΣ, αλλά και γενικότερα, αφορούν: (i) γενικές πληροφορίες για το σύστημα προμηθειών, (ii) πληροφορίες σχετικά με τις ευκαιρίες και τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, και (iii) στατιστικά στοιχεία και άλλες πληροφορίες μετά την ανάθεση.

διαπιστευτήρια, κατά την είσοδο στη ψηφιακή πλατφόρμα, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια και την αμεροληψία.

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση επηρεάζει τις στάσεις και τη συμπεριφορά κράτους και προμηθευτών. Η διάχυση των πληροφοριών, η κατά το δυνατόν απλούστευση των περίπλοκων διαδικασιών, η μείωση της γραφειοκρατίας, η τυποποίηση των απαιτήσεων για κοινά προϊόντα και υπηρεσίες, είναι τα προφανή οφέλη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και των ηλεκτρονικών συμβάσεων, και εξαρχής συνδέθηκαν με την έννοια της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Ας δούμε περισσότερο αναλυτικά ορισμένες βασικές διατάξεις της ΣΔΣ:

Οι φορείς που αναλαμβάνουν τη διενέργεια των δημόσιων διαγωνισμών είναι οι κεντρικές κρατικές αρχές (εθνικοί δημόσιοι φορείς) και οι μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές που λειτουργούν σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Το πεδίο εφαρμογής της ΣΔΣ εκτείνεται στα τρία είδη των δημοσίων συμβάσεων, τις δημόσιες συμβάσεις έργων, που έχουν ως αντικείμενο είτε την εκτέλεση, είτε το σχεδιασμό και την εκτέλεση έργων, τις δημόσιες συμβάσεις αγαθών, που έχουν ως αντικείμενο την αγορά, τη χρηματοδοτική μίσθωση ή τη μίσθωση, και τις δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών, που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών.

Η Συμφωνία εξαιρεί ορισμένες κατηγορίες αγαθών από το πεδίο εφαρμογής της, όταν πρόκειται για την προστασία των ουσιωδών συμφερόντων ασφαλείας του κράτους σχετικά με την προμήθεια όπλων, πυρομαχικών ή πολεμικού υλικού, ή με προμήθειες προοριζόμενες για την εθνική ασφάλεια ή για λόγους εθνικής άμυνας (Άρθρο 3).

Επίσης, με την επιφύλαξη ότι τα μέτρα αυτά δεν εφαρμόζονται κατά τρόπο που θα αποτελούσε μέσο αυθαίρετης ή αδικαιολόγητης διάκρισης μεταξύ των μερών ή συγκαλυμμένο περιορισμό στο διεθνές εμπόριο, το κάθε κράτος δύναται να εξαιρέσει από το πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας όσα αγαθά ή υπηρεσίες είναι απαραίτητα για την προστασία:

- (α) της δημόσιας ηθικής, της τάξης ή της ασφάλειας ·
- (β) της ζωής ή της υγείας του ανθρώπου, των ζώων ή των φυτών ·
- (γ) της πνευματικής ιδιοκτησίας · ή
- (δ) ατόμων με αναπηρία ή σχετίζονται με φιλανθρωπικά ή σωφρονιστικά ιδρύματα.

Στο άρθρο 4 κατοχυρώνεται η βασική αρχή που διέπει τις συμφωνίες του ΠΟΕ, σχετικά με την αρχή της εθνικής μεταχείρισης, σύμφωνα με την οποία κάθε κράτος μέλος και οι αναθέτουσες αρχές του, μεταχειρίζεται τα προϊόντα και τις υπηρεσίες μιας άλλης χώρας μέλους και των προμηθευτών της, όχι λιγότερο ευνοϊκά απ' ό,τι τα δικά του εθνικά προϊόντα. Αντιστρόφως, απαγορεύεται η διακριτική μεταχείριση εις βάρος ενός τοπικά εγκατεστημένου προμηθευτή όταν τα αγαθά ή οι υπηρεσίες που προσφέρει αυτός ο προμηθευτής για μια συγκεκριμένη προμήθεια παράγονται ή προσφέρονται και σε οποιοδήποτε άλλο Μέρος.

Το άρθρο 5 είναι ιδιαίτερος σημαντικό, καθώς θέτει τις βάσεις για τη συμμετοχή στη ΣΔΣ των αναπτυσσόμενων χωρών, μέσω της ειδικής και διαφοροποιημένης

μεταχείρισης. Κατά τις διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση μιας χώρας, τα μέρη λαμβάνουν ιδιαίτερος υπόψη τις αναπτυξιακές, χρηματοοικονομικές και εμπορικές ανάγκες και τις συνθήκες των αναπτυσσόμενων χωρών και των ΛΑΧ, αναγνωρίζοντας ότι αυτές ενδέχεται να διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα.

Με την προσχώρηση μιας αναπτυσσόμενης χώρας, κάθε μέρος παρέχει αμέσως στα αγαθά, τις υπηρεσίες και τους προμηθευτές της εν λόγω χώρας την ευνοϊκότερη μεταχείριση προκειμένου να διατηρηθεί η ισορροπία ευκαιριών. Επομένως, η πολιτική δημοσίων προμηθειών του ΠΟΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος ευνοϊκότερου για τις ξένες και εγχώριες ιδιωτικές επενδύσεις, και στη δημιουργία των συνθηκών για μια αποτελεσματικότερη διεθνή βοήθεια.

Βάσει των αναπτυξιακών αναγκών της και με τη συμφωνία των μερών, μια αναπτυσσόμενη χώρα μπορεί να εγκρίνει ή να διατηρήσει ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα μεταβατικά μέτρα:⁴⁸

(α) πρόγραμμα προτιμησιακών τιμών, μόνο για το μέρος του διαγωνισμού που περιλαμβάνει αγαθά ή υπηρεσίες καταγωγής αναπτυσσόμενης χώρας, υπό την προϋπόθεση ότι οι όροι της διακριτικής αυτής μεταχείρισης καθορίζονται από την Επιτροπή ΣΔΣ και περιγράφονται με σαφήνεια στην προκήρυξη της προβλεπόμενης προμήθειας·

(β) αντισταθμιστικά οφέλη·

(γ) σταδιακή προσθήκη συγκεκριμένων προϊόντων ή τομέων· και

(δ) υψηλότερα κατώτατα όρια.

Κατά τις διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση στη ΣΔΣ, τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν στην καθυστερημένη εφαρμογή μιας ειδικής υποχρέωσης για μια αναπτυσσόμενη χώρα, καθορίζοντας μία μεταβατική περίοδο, κατά την οποία η ελάχιστη αναπτυγμένη ή αναπτυσσόμενη χώρα λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσής της με τη συμφωνία μέχρι το τέλος κάθε τέτοιας περιόδου. Η αναπτυσσόμενη χώρα ενημερώνει την Επιτροπή για την πορεία υλοποίησης των μέτρων.

Τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν δεόντως υπόψη κάθε αίτημα αναπτυσσόμενης χώρας για τεχνική συνεργασία και ανάπτυξη ικανοτήτων⁴⁹ σε σχέση με την προσχώρησή της ή την εφαρμογή της Συμφωνίας. Η Επιτροπή επανεξετάζει τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του άρθρου 5 ανά πενταετία.

Έχει επίσης προβλεφθεί η καθυστέρηση της εφαρμογής οιασδήποτε ειδικής υποχρέωσης που περιλαμβάνεται στη Συμφωνία, εκτός από την απαίτηση για

⁴⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Παράρτημα στην Πρόταση Απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη σύναψη του πρωτοκόλλου τροποποίησης της συμφωνίας για τις δημόσιες συμβάσεις*, Βρυξέλλες, 22.3.2013 COM(2013) 143 final 2013/0086 (NLE)

⁴⁹ Η διαδικασία μέσω της οποίας τα άτομα, οι οργανισμοί και οι κοινωνίες αποκτούν, ενισχύουν και διατηρούν τη δυνατότητα να ορίσουν και να επιτύχουν τους δικούς τους αναπτυξιακούς στόχους με την πάροδο του χρόνου.

ισοδύναμη μεταχείριση, για περίοδο πέντε ετών μετά την προσχώρηση στη Συμφωνία για τις ΛΑΧ, ή έως και τρία έτη για άλλες αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτές οι περίοδοι μπορούν να παραταθούν με απόφαση της Επιτροπής, κατόπιν αιτήματος από την ενδιαφερόμενη χώρα.

Το άρθρο 6 αναφέρεται στην αρχή της δημοσιότητας των πληροφοριών για τα Συστήματα Προμηθειών. Κάθε μέρος δημοσιεύει αμέσως κάθε νόμο, κανονισμό, δικαστική απόφαση, διοικητική πράξη ή ρήτρα που ενσωματώνεται σε προκηρύξεις διαγωνισμών που καλύπτονται από τη Σύμβαση, σε επίσημα καθορισμένο ηλεκτρονικό ή χάρτινο μέσο που διαδίδεται ευρέως και παραμένει εύκολα προσβάσιμο στο κοινό, και παρέχει διευκρινίσεις σε οποιοδήποτε μέρος, κατόπιν αιτήματος.

Τα στοιχεία της προκήρυξης αναφέρονται στο άρθρο 7 και περιλαμβάνουν:

α) το όνομα και τη διεύθυνση του αναθέτοντος φορέα και άλλες πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την επικοινωνία με τον αναθέτοντα φορέα και τη λήψη όλων των σχετικών εγγράφων που σχετίζονται με την προμήθεια, καθώς και το κόστος και τους όρους πληρωμής τους ·

β) περιγραφή της προμήθειας, συμπεριλαμβανομένης της φύσης και της ποσότητας των αγαθών ή υπηρεσιών που αφορά η προμήθεια ·

γ) για συμβάσεις - πλαίσιο, εκτίμηση της διάρκειάς τους ·

δ) το χρονικό πλαίσιο παράδοσης αγαθών ή υπηρεσιών ή τη διάρκεια της σύμβασης ·

ε) τη μέθοδο προμήθειας που θα χρησιμοποιηθεί και αν θα περιλαμβάνει διαπραγματεύσεις ή ηλεκτρονικό πλειστηριασμό ·

στ) τη διεύθυνση και την τελική ημερομηνία υποβολής προσφορών ·

ζ) τη γλώσσα ή τις γλώσσες στις οποίες μπορούν να υποβληθούν προσφορές ή αιτήματα συμμετοχής, εάν μπορούν να υποβληθούν σε γλώσσα διαφορετική από την επίσημη γλώσσα του Μέρους του αναθέτοντος φορέα ·

η) κατάλογο και σύντομη περιγραφή των όρων συμμετοχής των προμηθευτών, συμπεριλαμβανομένων τυχόν απαιτήσεων για συγκεκριμένα έγγραφα ή πιστοποιήσεις που πρέπει να παρέχονται από τους προμηθευτές ·

θ) όταν ένας αναθέτων φορέας σκοπεύει να επιλέξει έναν περιορισμένο αριθμό ειδικευμένων προμηθευτών που θα κληθούν σε διαγωνισμό, τα κριτήρια που θα χρησιμοποιηθούν για την επιλογή τους και, κατά περίπτωση, κάθε επιτρεπόμενο περιορισμό στον αριθμό των προμηθευτών · και

ι) ένδειξη ότι η σύμβαση καλύπτεται από τη Συμφωνία.

Υπάρχουν τρία είδη κριτηρίων που χρησιμοποιούνται για την επιλογή της επιτυχούς προσφοράς:

Α) Οι λόγοι αποκλεισμού είναι περιστάσεις με βάση τις οποίες ένας οικονομικός φορέας πρέπει να αποκλείεται από τη διαδικασία ανάθεσης δημόσιας σύμβασης. Οι υποχρεωτικοί λόγοι αποκλεισμού πρέπει να εφαρμόζονται από όλες τις αναθέτουσες αρχές.

Β) Τα κριτήρια επιλογής προσδιορίζουν την καταλληλότητα των προσφερόντων ως προς την εκτέλεση της σύμβασης.

Γ) Τα κριτήρια ανάθεσης καθορίζουν ποιος προσφέρων έχει καταρτίσει την πλέον οικονομικά συμφέρουσα προσφορά, η οποία παρέχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα και στην οποία θα πρέπει, ως εκ τούτου, να ανατεθεί η σύμβαση.

Το άρθρο 8 πραγματεύεται τους όρους συμμετοχής σε ένα δημόσιο διαγωνισμό. Ο αναθέτων φορέας περιορίζει τους όρους συμμετοχής σε μια προμήθεια σε εκείνους που είναι απαραίτητοι για να διασφαλιστεί ότι ο προμηθευτής έχει τις νομικές και οικονομικές ικανότητες και πληροί τις εμπορικές και τεχνικές προδιαγραφές να αναλάβει τις σχετικές προμήθειες.

Κατά τον καθορισμό των προϋποθέσεων συμμετοχής, ένας αναθέτων φορέας μπορεί να απαιτήσει σχετική προηγούμενη εμπειρία, όπου είναι απαραίτητο για την κάλυψη των απαιτήσεων της σύμβασης.

Οι οικονομικοί φορείς που αποκλείονται από τις δημόσιες συμβάσεις λόγω κακών πρακτικών μπορούν να συμμετάσχουν και πάλι, εφόσον αποδείξουν σαφώς ότι έχουν λάβει τα κατάλληλα μέτρα για να αποτρέπουν τη διάπραξη παραπτωμάτων και παραβάσεων (αυτοκάθαρση).

Όταν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία, οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να αποκλείσουν έναν προμηθευτή για λόγους όπως:

α) πτώχευση ·

β) ψευδείς δηλώσεις ·

γ) σημαντικές ελλείψεις στην εκτέλεση οποιασδήποτε ουσιαστικής απαίτησης ή υποχρέωσης βάσει προηγούμενης σύμβασης ή συμβάσεων ·

δ) αμετάκλητες αποφάσεις για σοβαρά εγκλήματα ή άλλα σοβαρά αδικήματα ·

ε) επαγγελματικό παράπτωμα ή πράξεις ή παραλείψεις που χαρακτηρίζουν αρνητικά την εμπορική ακεραιότητα του προμηθευτή · ή

στ) μη καταβολή φόρων.

Οι τεχνικές προδιαγραφές και η τεκμηρίωση διαγωνισμού ορίζονται στο άρθρο 10. Ο αναθέτων φορέας δεν προετοιμάζει, υιοθετεί ή εφαρμόζει οποιαδήποτε τεχνική προδιαγραφή ή ορίζει οποιαδήποτε διαδικασία αξιολόγησης που δημιουργεί περιττά εμπόδια στο διεθνές εμπόριο. Ένας αναθέτων φορέας μπορεί, κατά περίπτωση να βασίσει την τεχνική προδιαγραφή σε διεθνή πρότυπα, όπου υπάρχουν, διαφορετικά, σε εθνικούς τεχνικούς κανονισμούς, αναγνωρισμένα εθνικά πρότυπα ή κωδικούς δόμησης. Ένας φορέας μπορεί να προετοιμάσει, να εγκρίνει ή να εφαρμόσει τεχνικές προδιαγραφές για την προώθηση της διατήρησης των φυσικών πόρων ή την προστασία του περιβάλλοντος.⁵⁰

⁵⁰ Η χρήση προτύπων, σημάτων ή πιστοποιήσεων στις δημόσιες συμβάσεις είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη, δεδομένου ότι πρόκειται για αντικειμενικά και μετρήσιμα στοιχεία που αντιπροσωπεύουν έναν πρακτικό και αξιόπιστο τρόπο με τον οποίο οι αναθέτουσες αρχές μπορούν

Σε ό,τι αφορά την τεκμηρίωση του διαγωνισμού, ο αναθέτων φορέας θέτει στη διάθεση των προμηθευτών τεκμηρίωση διαγωνισμού που περιλαμβάνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για να επιτρέψει στους προμηθευτές να προετοιμάσουν και να υποβάλουν αποκριτικές προσφορές. Η τεκμηρίωση αυτή περιλαμβάνει πλήρη περιγραφή της προμήθειας, των όρων συμμετοχής των προμηθευτών, των κριτηρίων αξιολόγησης, τυχόν απαιτήσεων ελέγχου ταυτότητας και κρυπτογράφησης που σχετίζονται με την υποβολή πληροφοριών με ηλεκτρονικά μέσα, της ημερομηνίας, της ώρας, του τόπου και των εξουσιοδοτημένων προσώπων που θα πραγματοποιήσουν το δημόσιο άνοιγμα των προσφορών, καθώς και οποιωνδήποτε άλλων όρων ή προϋποθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των όρων πληρωμής και τυχόν ημερομηνιών για την παράδοση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών.

Κατά τον καθορισμό οποιασδήποτε ημερομηνίας για την παράδοση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών που ανατίθενται, ένας αναθέτων φορέας λαμβάνει υπόψη παράγοντες όπως η πολυπλοκότητα της προμήθειας, η αναμενόμενη έκταση της υπερβολαβίας και ο ρεαλιστικός χρόνος που απαιτείται για την παραγωγή, αποθήκευση και μεταφορά αγαθών από το σημείο παροχής ή για την παροχή υπηρεσιών.

Όσον αφορά τα κριτήρια ανάθεσης ή αξιολόγησης, οι αναθέτουσες αρχές ενθαρρύνονται να αναθέτουν τη σύμβαση στην πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά (MEAT).⁵¹ Τα κριτήρια ΠΣΟΑΠ μπορούν να βασίζονται στο κόστος και να σχετίζονται επίσης και με άλλες πτυχές στο πλαίσιο της «βέλτιστης σχέσης ποιότητας-τιμής» (π.χ. ποιότητα προσφοράς, οργάνωση, προσόντα και εμπειρία του προσωπικού, όροι παράδοσης, όπως διαδικασίες και χρονικό πλαίσιο). Τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένα και σταθμισμένα στην προκήρυξη σύμβασης ή στα τεύχη δημοπράτησης. Επιπλέον, κάθε ανάθεση δημόσιας σύμβασης πρέπει να τεκμηριώνεται σε ειδική έκθεση αξιολόγησης η οποία πρέπει να αποστέλλεται στην Επιτροπή κατόπιν αιτήματός της.

Οι αναθέτοντες φορείς παρέχουν, κατόπιν αιτήματος, τα έγγραφα διαγωνισμού σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο προμηθευτή και απαντούν σε οποιοδήποτε εύλογο αίτημα για σχετικές πληροφορίες από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο ή συμμετέχοντα

να επαληθεύουν τη συμμόρφωση των προσφορών με βάση ορισμένες ελάχιστες απαιτήσεις. Τα πρότυπα ή τα σήματα που χρησιμοποιούνται στις διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων σχετίζονται συνήθως με πιστοποίηση ποιότητας, περιβαλλοντική πιστοποίηση, οικολογικά σήματα, συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, και απαιτήσεις κοινωνικού χαρακτήρα, όπως η προσβασιμότητα για άτομα με αναπηρίες ή η ισότητα των φύλων. Οι αναθέτουσες αρχές θα πρέπει να αναφέρονται μόνο σε πρότυπα που εκπονούνται από ανεξάρτητους φορείς, κατά προτίμηση σε ευρωπαϊκό ή διεθνές επίπεδο, όπως το Σύστημα οικολογικής διαχείρισης και ελέγχου (EMAS) ή οι πιστοποιήσεις από τον Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO). Πηγή: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/public_procurement/2018/guidance_public_procurement_2018_el.pdf

⁵¹<https://www.lawinsider.com/dictionary/most-economically-advantageous-tender>

Most Economically Advantageous Tender means the Tender offer that is most economically advantageous from the Council's point of view having regard to the subject matter of the contract and may include matters such as quality, price, technical merit, aesthetic and functional characteristics, environmental characteristics, running costs, cost effectiveness, after-sales service, technical assistance, delivery date and delivery period or period of completion and other matters (as may be considered appropriate in relation to any particular contract).

προμηθευτή, υπό την προϋπόθεση ότι οι πληροφορίες αυτές δεν παρέχουν στον προμηθευτή αυτόν πλεονέκτημα έναντι άλλων προμηθευτών.

Επιπλέον, στο στάδιο της κατακύρωσης, ο αναθέτων φορέας ενημερώνει αμέσως τους συμμετέχοντες προμηθευτές για τις αποφάσεις ανάθεσης της σύμβασης. Ο αναθέτων φορέας παρέχει, κατόπιν αιτήσεως, σε έναν μη επιλεγέντα προμηθευτή εξήγηση των λόγων για τους οποίους δεν επέλεξε την προσφορά του και τα σχετικά πλεονεκτήματα της προσφοράς του επιλεγέντος προμηθευτή. Η ενημέρωση περιλαμβάνει το όνομα και τη διεύθυνση του αναδόχου, τον προϋπολογισμό της προσφοράς του, καθώς και τα ονόματα, τις διευθύνσεις και τα στοιχεία των προσφορών των υπολοίπων υποψηφίων.

Τέλος, κάθε αναθέτων φορέας, για περίοδο τουλάχιστον τριών ετών από την ημερομηνία σύναψης της σύμβασης, διατηρεί:

- α) την τεκμηρίωση και τις εκθέσεις των διαγωνισμών και την ανάθεση συμβάσεων και
- (β) δεδομένα που διασφαλίζουν την κατάλληλη ιχνηλασιμότητα της διεξαγωγής των συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα.

Η Εφαρμογή της ΣΔΣ

Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι παρακολουθείται η εφαρμογή των κανόνων που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις καθώς και ότι οι αρχές ή οι δομές παρακολούθησης αναφέρουν τις παραβιάσεις των κανόνων περί δημόσιων συμβάσεων στις εθνικές αρχές και δημοσιοποιούν τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων παρακολούθησης.

Η συμφωνία του ΠΟΕ για τις δημόσιες συμβάσεις περιέχει μια ποικιλία διατάξεων που αφορούν Μηχανισμούς συμμόρφωσης και επίλυσης διαφορών. Προβλέπει δύο ανεξάρτητους μηχανισμούς για την επίλυση των διαφορών που σχετίζονται με τις συμβάσεις: εσωτερικούς μηχανισμούς ελέγχου, που λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο, και το μηχανισμό επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ.

α) Εσωτερικοί Μηχανισμοί Ελέγχου

Η ΣΔΣ 2012 απαιτεί, στο άρθρο XVIII, κάθε κράτος να διαθέτει στο εσωτερικό του αποτελεσματικούς, αδιάβλητους και αμερόληπτους μηχανισμούς διοικητικού ή δικαστικού ελέγχου, ανεξάρτητους από τον αναθέτοντα φορέα, μέσω των οποίων ένας προμηθευτής μπορεί να αμφισβητήσει τους όρους ή τα αποτελέσματα ενός διαγωνισμού, επικαλούμενος άμεση παραβίαση της Συμφωνίας ή μη συμμόρφωση με τα μέτρα εφαρμογής της. Επίσης, κάθε μέρος εγκρίνει ή διατηρεί διαδικασίες που προβλέπουν προσωρινά μέτρα για τη διατήρηση της ευκαιρίας του προμηθευτή να συμμετάσχει στην προμήθεια, που χορηγούνται παράλληλα με την αναστολή της διαδικασίας. Ο οργανισμός ελέγχου, ο οποίος μπορεί να είναι διοικητική αρχή ή δικαστήριο, πρέπει να έχει την εξουσία να εφαρμόζει διορθωτικά μέτρα ή / και να επιδικάζει αποζημίωση για την απώλεια ή ζημία που υπέστη ένας προμηθευτής. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος παρέχει επαρκή στοιχεία για διαβούλευση σε σχέση με οποιοδήποτε θέμα επηρεάζει τη λειτουργία της Συμφωνίας.

β) Μηχανισμός ελέγχου του ΠΟΕ

Όταν ένα μέρος θεωρεί ότι οποιοδήποτε όφελος που απορρέει από τη Συμφωνία, ακυρώνεται ή υποβαθμίζεται, ή ότι η επίτευξη οποιουδήποτε στόχου της Συμφωνίας παρεμποδίζεται ως αποτέλεσμα της αδυναμίας άλλου μέρους ή μερών να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους, μπορεί, με σκοπό την επίτευξη αμοιβαία ικανοποιητικής λύσης, να προσφύγει στις διατάξεις της Συμφωνίας σχετικά με τους κανόνες και τις διαδικασίες που διέπουν την επίλυση των διαφορών.

Σύμφωνα με το άρθρο XX, το DSU αποτελεί ένα μηχανισμό για την επίλυση των διαφορών μεταξύ των μελών του ΠΟΕ που είναι συμβαλλόμενα μέρη στη Συμφωνία. Εάν ένα κράτος αποφασίσει να αναλάβει μια καταγγελία που υπέβαλε ο εθνικός πλειοδότης ή πάροχος κατά των αρχών ενός άλλου μέρους της ΣΔΣ, θα πρέπει πρώτα να προσπαθήσει να επιλύσει τη διαφορά με φιλικό τρόπο. Εάν μια τέτοια διευθέτηση δεν είναι δυνατή, τότε το αιτούν κράτος μπορεί να ζητήσει προηγούμενη ακρόαση από την Επιτροπή, η οποία μπορεί να ζητήσει από το κράτος που παραβίασε τα μέτρα να καταργήσει ή να σταματήσει τις πρακτικές που παραβιάζουν τις αρχές του ΠΟΕ. Εάν το κράτος δεν το πράξει, τότε το DSU μπορεί να επιτρέψει τη μονομερή αναστολή της εφαρμογής της ΣΔΣ.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του DSU, η ΣΔΣ εφαρμόζεται σε διακυβερνητικό επίπεδο: Ένα μέλος του ΠΟΕ που συμμετέχει στη ΣΔΣ προσφεύγει εναντίον ενός άλλου μέλους του ΠΟΕ και ταυτόχρονα μέλους στη ΣΔΣ για λογαριασμό ενός ιδιώτη που ισχυρίζεται ότι το δεύτερο κράτος παραβιάζει τις διατάξεις της Συμφωνίας. Αυτή είναι η τυπική διαδικασία για την επίλυση διαφορών στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Προκειμένου να καταπολεμηθούν οι παρατυπίες από την εφαρμογή της ΣΔΣ, οι αναθέτουσες αρχές ή οι μεμονωμένοι υπογήφιοι πρέπει να υπερκεράσουν το εμπόδιο να πείσουν τις εθνικές κυβερνήσεις τους, όχι μόνο για την ύπαρξη της παραβίασης, αλλά και για τη σημασία ανάληψης δράσης εναντίον άλλου μέλους του ΠΟΕ. Είναι επομένως σαφές ότι η εφαρμογή της ΣΔΣ βασίζεται στη διακριτική ευχέρεια των εθνικών κυβερνήσεων, οι οποίες θα πρέπει να εξισορροπήσουν τυχόν πολιτικά και ιδιωτικά συμφέροντα και να αντιμετωπίσουν συνολικά, υπό το φως της ΣΔΣ, τις κατακερματισμένες εθνικές ρυθμίσεις περί δημοσίων προμηθειών. Η διαδικασία DSU στοχεύει να εναρμονίσει τις εθνικές πολιτικές προμηθειών με τις προδιαγραφές της ΣΔΣ, μέσω παρεμβάσεων επανορθωτικής φύσης. Παρόλο που η διαδικασία DSU στη ΣΔΣ είναι πλήρως σύμφωνη με τις γενικές αρχές επίλυσης διαφορών στο πλαίσιο του ΠΟΕ, ενδέχεται να μην αποτελεί το καλύτερο διαθέσιμο σύστημα για τη διευθέτηση των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζουν τα εθνικά συστήματα δημοσίων προμηθειών.⁵²

⁵² Prodromou Zena, 2015, *In the name of public procurement liberalisation: The interaction between the WTO's Government Procurement Agreement and international, regional and domestic instruments – three shades of synergy*, <https://hrcak.srce.hr/file/222780>

ΜΕΡΟΣ Β

Η ΣΔΣ ΩΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Ενότητα 1 - Η χρήση των δημοσίων συμβάσεων ως μέσου υλοποίησης οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών στόχων

Κατά την ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων, οι φορείς δεν ασχολούνται μόνο με την τυπική συμμόρφωση με τη νομοθεσία, αλλά και με την επίτευξη πολιτικών αναπτυξιακών στόχων. Η ΣΔΣ επιδιώκει να παρέχει θετική αλληλεπίδραση μεταξύ οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού αναπτυξιακού τομέα, και να τους αλληλοενισχύσει. Αυτοί οι τομείς δεν μπορούν να διαχωριστούν. Η οικονομική πρόοδος και η κοινωνική ανάπτυξη συμβαδίζουν, ενώ οι πολιτικές δράσεις είναι αναγκαίες για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Στο παρελθόν, οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις (SPP) επικεντρώνονταν συνήθως στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δημοσίων συμβάσεων.⁵³ Όμως, η φράση «βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις», σύμφωνα με τη σύγχρονη αντίληψη, περιλαμβάνει, όχι μόνο πρακτικές προμηθειών με ισχυρή περιβαλλοντική εστίαση, αλλά και πιο ηθικές πρωτοβουλίες κοινωνικά υπεύθυνων δημοσίων συμβάσεων.

Έτσι, με τον καιρό, δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στην επίτευξη της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ των τριών πυλώνων της αειφόρου ανάπτυξης. Τα καλά σχεδιασμένα συστήματα δημοσίων συμβάσεων συμβάλλουν στην επίτευξη επιτακτικών στόχων πολιτικής και στην υποστήριξη των στόχων της τριπυλωνικής βιώσιμης ανάπτυξης, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η υψηλή αποδοτικότητα χρήσης φυσικών πόρων και ενέργειας, η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, η προώθηση των καινοτομιών, η στήριξη της απασχόλησης, η κοινωνική ένταξη, η ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών, η αποδοτικότητα των δημοσίων δαπανών, η διευκόλυνση συμμετοχής των ΜΜΕ, ο εκσυγχρονισμός και η απλοποίηση των διαδικασιών ανάθεσης.

Η ΣΔΣ αποσκοπεί να στρέψει τη διεθνή νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων προς μια πιο ολιστική θεώρηση. Συνεπώς, είναι σημαντική η εκ μέρους του εκάστοτε νομοθέτη προτροπή εφαρμογής των περιβαλλοντικών και κοινωνικών παραμέτρων, που θεσπίζονται από το διεθνές, το ευρωπαϊκό / περιφερειακό δίκαιο, τα εθνικά δίκαια, τις συλλογικές συμβάσεις, ως εργαλείων ανάθεσης της σύμβασης, με τη συμπερίληψή τους στα κριτήρια ποιοτικής επιλογής, στους λόγους αποκλεισμού και στα κριτήρια ανάθεσης.

⁵³ Η πράσινη δημόσια σύμβαση (ΠΔΣ) συνίσταται στην προμήθεια αγαθών, υπηρεσιών και έργων με μειωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, προώθηση του οικολογικού σήματος πιστοποίησης, απαιτήσεις για περιβαλλοντικά συμβατές μεθόδους παραγωγής, και θέσπιση προδιαγραφών ενεργειακής και περιβαλλοντικής απόδοσης.

Εκτός από το βασικό ρόλο τους ως μέσου παροχής δημόσιων υπηρεσιών, οι προμήθειες εξυπηρετούν και άλλες ζωτικές οικονομικές λειτουργίες, παρέχοντας απασχόληση, εμπορικές ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις και τροφοδοτώντας το εσωτερικό και εξωτερικό εμπόριο. Η οικονομική παράμετρος επισημαίνει την ανάγκη δημιουργίας ενός βιώσιμου οικονομικού συστήματος, που θα διασφαλίζει την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών σε σταθερή βάση και θα περιέχει «δικλίδες ασφαλείας», ώστε να αποφεύγει «τομεακές ανισοροπίες», οι οποίες διαταράσσουν την αγροτική / βιομηχανική παραγωγή.⁵⁴

Η ΣΔΣ αποτελεί έκφραση του ενισχυμένου ρόλου των δημόσιων συμβάσεων στην παγκόσμια οικονομία. Τόσο οι αναδυόμενες όσο και οι καθιερωμένες προηγμένες οικονομίες αναγνωρίζουν ολοένα και περισσότερο την ανάγκη κατασκευής ή ανανέωσης των υφιστάμενων υποδομών προκειμένου να προωθηθεί η οικονομική ανάπτυξη και ευημερία. Ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει ένα αποτελεσματικό σύστημα προμηθειών για την κάλυψη αυτών των αναγκών είναι ζωτικός. Η ΣΔΣ είναι επίσης το κύριο εργαλείο για τη διατήρηση ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών στον αντίποδα του κρατικού προστατευτισμού. Συνεπώς, γίνεται η λυδία λίθος του συστήματος ελεύθερου εμπορίου του ΠΟΕ, αλλά και πυλώνας της σύγχρονης παγκόσμιας οικονομίας.⁵⁵

α) Ο ρόλος των δημοσίων συμβάσεων στο διεθνές εμπόριο

Η ανάπτυξη που υποστηρίζεται από το εμπόριο βοήθησε στην απαγκίστρωση πολλών αναπτυσσόμενων χωρών από τη φτώχεια και στη δημιουργία νέων και υψηλής ποιότητας θέσεων εργασίας. Οι αναπτυσσόμενες καθώς και οι αναπτυγμένες χώρες επωφελήθηκαν αμφοτέρως από την απελευθέρωση του εμπορίου.

Ταυτόχρονα όμως, η απελευθέρωση του εμπορίου μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στις θέσεις εργασίας - ιδίως σε μη ανταγωνιστικούς τομείς. Στο πλαίσιο αυτό, υποστηρίχθηκε ότι για το άνοιγμα του εμπορίου πρέπει να ληφθεί υπόψη το ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο. Η ιδέα της ανάπτυξης μέσω της κοινωνικής ένταξης περιστρέφεται γύρω από την ιδέα της συμβολής του εμπορίου «στο συλλογικό μέλλον της ανθρωπότητας». Οι εμπορικές (και επενδυτικές) πολιτικές μπορούν, από την άποψη αυτή, να είναι περισσότερο αποτελεσματικές για την ανάπτυξη όταν προωθούν το διαρθρωτικό μετασχηματισμό της οικονομίας.⁵⁶

⁵⁴ Δημαδάμα Ζέφη, 2008, *Οικονομία, Ανάπτυξη, Περιβάλλον, Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Πολιτικές της Αειφόρου Ανάπτυξης*, εκδόσεις Παπαζήση

⁵⁵ https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S009-DP.aspx?CatalogueIdList=254127&CurrentCatalogueIdIndex=0

⁵⁶ Τα προϊόντα δίκαιου εμπορίου είναι μια διαδεδομένη πρακτική ηθικής προμήθειας. Το δίκαιο εμπόριο είναι μια εμπορική εταιρική σχέση, βασισμένη στο διάλογο, τη διαφάνεια και το σεβασμό και επιδιώκει μεγαλύτερη δικαιοσύνη στο διεθνές εμπόριο. Συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη προσφέροντας καλύτερους όρους διαπραγμάτευσης και εξασφάλιση των δικαιωμάτων των μη προνομιούχων παραγωγών και εργαζομένων, ειδικά στον αναπτυσσόμενο Νότο.

Η διεθνής εμπορική κοινότητα εργάζεται εδώ και πολλά χρόνια για να εδραιώσει το ρόλο των δημόσιων συμβάσεων στο διεθνές εμπορικό στερέωμα, ως παράγοντα ευόδωσης των προσπαθειών παγκόσμιας οικονομικής ολοκλήρωσης. Τα μέτρα προστατευτισμού, που ωθούν τα κράτη να προτιμούν τις εγχώριες επιχειρήσεις έναντι των ξένων εταιρειών σε συμβάσεις δημοσίων προμηθειών, ενώ θεωρητικά στοχεύουν στην ενίσχυση της εγχώριας οικονομίας, στην πράξη εισάγουν στρεβλώσεις στην ελεύθερη αγορά, περιορίζουν τις επιλογές, αυξάνουν τις τιμές και υπονομεύουν την οικονομική αποδοτικότητα. Ο αυξημένος ανταγωνισμός από ξένους προμηθευτές μπορεί να ασκήσει πτωτική πίεση στο κόστος αγαθών και υπηρεσιών, προσδίδοντας επιπρόσθετη αξία στα χρήματα των φορολογουμένων και παρέχοντας πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες που μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα του δημοσίου τομέα, ενώ ταυτόχρονα ενθαρρύνουν την καλύτερη κατανομή των οικονομικών πόρων.

Ένα ακόμη σημαντικό σημείο που δεν πρέπει να παραλειφθεί είναι ότι η προστασία που παρέχεται από τη ΣΔΣ κατά της διακριτικής μεταχείρισης στις αγορές δημοσίων συμβάσεων επεκτείνεται στις ΑΞΕ, εκτός από το συμβατικό διασυνοριακό εμπόριο.⁵⁷ Πρώτον, δεν επιτρέπεται διάκριση μεταξύ των προμηθευτών και δεύτερον, δεν επιτρέπεται διάκριση βάσει της προέλευσης των αγαθών και των υπηρεσιών που προσφέρονται από αυτούς τους προμηθευτές. Ως εκ τούτου, η ΣΔΣ αποσκοπεί σαφώς στην ενθάρρυνση και προστασία των άμεσων ξένων επενδύσεων εκτός από το ίδιο το εμπόριο.

β) Ο ρόλος της ΣΔΣ στην αποτροπή του αθέμιτου ανταγωνισμού

Η σαφής αποδοχή της σημασίας της πολιτικής ανταγωνισμού για την ελευθέρωση του εμπορίου και την ολοκλήρωση της αγοράς διατρανώνεται σε περιφερειακές και διμερείς εμπορικές συμφωνίες, οι οποίες ενσωματώνουν διατάξεις για την προστασία του ανταγωνισμού. Η πολιτική ανταγωνισμού θεωρείται από την πλειονότητα των μελών του ΠΟΕ ότι συμβάλλει καθοριστικά στην ευημερία των πολιτών.

Η σημασία της πολιτικής ανταγωνισμού για το διεθνές εμπόριο αναγνωρίστηκε ήδη το 1948, στο Χάρτη της Αβάνας για έναν Διεθνή Οργανισμό Εμπορίου. Ο Χάρτης αφιέρωσε ένα ολόκληρο κεφάλαιο στην πρόληψη των επιχειρηματικών πρακτικών που επηρεάζουν το διεθνές εμπόριο και περιορίζουν τον ανταγωνισμό και την πρόσβαση σε αγορές ή προωθούν τον μονοπωλιακό έλεγχο. Ενώ ο Χάρτης της Αβάνας δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ, παρέμεινε πηγή έμπνευσης για την περαιτέρω ανάπτυξη του διεθνούς εμπορικού συστήματος.

Αργότερα, οι διατάξεις σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού ενσωματώθηκαν στη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου του ΠΟΕ (GATT), τη γενική συμφωνία για το εμπόριο υπηρεσιών (GATS), τη συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που σχετίζεται με το εμπόριο (συμφωνία TRIPS), τη συμφωνία για επενδυτικά μέτρα που σχετίζονται με το εμπόριο (συμφωνία TRIMs), και άλλα μέσα του ΠΟΕ. Οι αποτελεσματικές εθνικές πολιτικές ανταγωνισμού είναι επίσης

⁵⁷ Anderson Robert, Müller Anna Caroline, 2017, *The revised WTO Agreement on Government Procurement (GPA): Key design features and significance for global trade and development*, WTO Working Paper ERSD-2017-04, Economic Research and Statistics Division, WTO, https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201704_e.htm

απαραίτητες για την πραγματοποίηση των οφελών που προκύπτουν από τη συμμετοχή στη ΣΔΣ.⁵⁸

Υπάρχει συνάφεια μεταξύ των πρωτοβουλιών ελευθέρωσης του εμπορίου και της εφαρμογής μέτρων για την καταστολή πρακτικών ή διακανονισμών κατά του ανταγωνισμού. Τόσο οι αντανταγωνιστικές πρακτικές των εταιρειών (καρτέλ, καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης), όσο και οι κρατικές ρυθμίσεις που περιορίζουν τον ανταγωνισμό (κρατικός προστατευτισμός, υπερβολικά περιοριστική αδειοδότηση των επιχειρήσεων, χρήση άσκοπων ειδικών τεχνικών προδιαγραφών, αναφορές σε ιδιότητα βιομηχανικά και εμπορικά πρότυπα) μπορούν να υπονομεύσουν τα κέρδη από την απελευθέρωση του εμπορίου. Η άποψη υποστηρίζει ότι η διάχυση της ευημερίας δεν επιτυγχάνεται με τον κρατικό προστατευτισμό, αλλά με την ελευθέρωση του εμπορίου και την απόκτηση συγκριτικού πλεονεκτήματος των εθνικών προϊόντων.⁵⁹

Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι οι αγορές δημοσίων συμβάσεων είναι επιρρεπείς σε αθέμιτες πρακτικές - περισσότερο από ό,τι άλλες αγορές. Ενώ οι πρακτικές αθέμιτου ανταγωνισμού είναι διαδεδομένες σε όλους σχεδόν τους οικονομικούς τομείς όπου πραγματοποιούνται προμήθειες, έχουν ιδιαίτερη απαξία σε αγορές όπου το δημόσιο είναι ο κύριος ή μοναδικός αγοραστής, όπως οι δρόμοι και οι υποδομές, η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση, η προστασία του περιβάλλοντος και η άμυνα.⁶⁰

Οι εθνικοί νόμοι περί αθέμιτου ανταγωνισμού, αν και απαραίτητοι, δεν επαρκούν για την εξάλειψη του προβλήματος. Η ΣΔΣ όμως διαδραματίζει εξίσου σημαντικό ρόλο στην αποτροπή και πρόληψη πρακτικών αθέμιτου ανταγωνισμού: Η αρχή της εθνικής μεταχείρισης ενισχύει τον ανταγωνισμό διασφαλίζοντας ότι οι προμηθευτές από άλλα κράτη-μέλη της ΣΔΣ δεν θα υπόκεινται σε διακρίσεις και θα μπορούν να συμμετέχουν ισότιμα στις αγορές προμηθειών. Αυτό το αποτέλεσμα ενισχύεται από τις διατάξεις περί διαφάνειας της ΣΔΣ, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί για να διασφαλίζουν ότι όλες οι απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την προσφορά καθίστανται προσβάσιμες και διανέμονται εξίσου σε όλους τους ενδιαφερόμενους προμηθευτές. Επίσης, οι εσωτερικές διαδικασίες επανεξέτασης που απαιτείται από τη ΣΔΣ να έχουν θεσπίσει τα κράτη-μέλη, και ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ (DSU) ενισχύουν την εμπιστοσύνη των υποψήφιων προμηθευτών σε ό,τι αφορά την απονομή δικαιουσύνης σε περίπτωση στρεβλώσεων.

⁵⁸ Η αλληλεπίδραση μεταξύ του εμπορίου και της πολιτικής ανταγωνισμού ήταν επίσης ένα σημαντικό στοιχείο του Πολυμερούς Εμπορικού Διαπραγματευτικού Γύρου της Ντόχα το 2001. Παρόλα αυτά, στη Διάσκεψη του Κανκούν, ήταν προφανές ότι δεν υπήρχε συναίνεση για αυτό το θέμα λόγω της έλλειψης διαπραγματευτικής ικανότητας σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού από την πλευρά των αναπτυσσόμενων χωρών και των επιφυλάξεων ορισμένων αναπτυγμένων χωρών σχετικά με τις επιπτώσεις των διατάξεων στην οικονομία τους.

⁵⁹ <https://www.investopedia.com/ask/answers/09/law-comparative-advantage.asp>

⁶⁰ Sánchez-Graells Albert, 2012, *Competitive Neutrality in Public Procurement and Competition Policy: An Ongoing Challenge Analyzed in View of the Proposed New Directive*, <http://www.ippa.org/IPPC5/Proceedings/Part8/PAPER8-10.pdf>

Οι διεθνείς εμπορικές συμφωνίες για τις δημόσιες συμβάσεις - ιδίως η ΣΔΣ - μπορούν επομένως να συμπληρώσουν τις εθνικές αντιμονοπωλιακές πολιτικές, ενισχύοντας τη συμμετοχή και την εμπιστοσύνη στα συστήματα προμηθειών.

Πολιτική Ανάπτυξη

Σύμφωνα με τον Pascal Lamy, πρώην Γενικό Διευθυντή του ΠΟΕ, σε Συμπόσιο για την αναθεωρημένη ΣΔΣ, το άνοιγμα της αγοράς χωρίς επαρκή ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου ενέχει σοβαρούς κινδύνους, συνεπώς η ΣΔΣ οφείλει να λειτουργεί ως πρότυπο βέλτιστων εμπορικών πρακτικών.⁶¹ Το ιδανικό αναπτυξιακό πρότυπο σχετίζεται άμεσα με τις αρχές της δημοκρατίας, ισότητας, ισονομίας, ελευθερίας λόγου, ενίσχυσης της εκπαίδευσης και της απασχόλησης, ελεύθερης πολιτικής έκφρασης, σεβασμού στη διαφορετικότητα και στην διατήρηση των κοινωνικών και πολιτισμικών ταυτοτήτων, πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κλπ.. Η απλή άρση των εμποδίων στο εμπόριο δεν μπορεί από μόνη της να εξασφαλίσει τη βέλτιστη απόδοση, εάν δεν υπάρχουν κανόνες για τη διασφάλιση δίκαιων διαδικασιών, διαφάνειας των αγορών, περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και υπεύθυνης ανταγωνιστικής συμπεριφοράς. Αυτοί οι κανόνες αποτελούν το ουσιαστικό αντιστάθμισμα για το άνοιγμα της αγοράς.

Ένα θεμιτό ερώτημα που μπορεί να τεθεί είναι εάν αυτά τα οφέλη μπορούν να προσμετρηθούν ως οφέλη που προκύπτουν αποκλειστικά από την ένταξη στη ΣΔΣ, καθώς οι χώρες κάλλιστα θα μπορούσαν να εξαλείψουν τους φραγμούς στο διεθνή και εσωτερικό ανταγωνισμό και τη διαφθορά από τα συστήματα προμηθειών τους, χωρίς απαραίτητα να συμμετέχουν στη ΣΔΣ. Επιπλέον, κανένα μεμονωμένο συμβάν, όπως η ένταξη στη ΣΔΣ, δεν μπορεί να είναι τόσο καθοριστικό για την εκκρίζωση διαρθρωτικών προβλημάτων. Ωστόσο, το πραγματικό ερώτημα είναι εάν η διαδικασία προσχώρησης της ΣΔΣ και η συμμετοχή στη Συμφωνία μπορούν να καθορίσουν και να ενισχύσουν τέτοιες διαδικασίες εσωτερικής μεταρρύθμισης σε βαθμό που συντελεί στη διαμόρφωση και διατήρηση ενός «καθαρότερου» και πιο ανταγωνιστικού συστήματος δημοσίων προμηθειών.

Η εμπειρία πολλών χωρών υποδηλώνει ότι η συμμετοχή σε διεθνείς συμφωνίες μπορεί να βοηθήσει να ξεπεραστούν τα εμπόδια στις εγχώριες μεταρρυθμίσεις και στην απελευθέρωση της αγοράς. Επιπλέον, η συμμετοχή σε ένα διεθνή φορέα ή μία διεθνή συμφωνία θέτει ένα σαφές μήνυμα ότι η οικονομία μίας χώρας είναι «ανοιχτή στις επιχειρήσεις». Βέβαια, η συμμετοχή στη ΣΔΣ δεν είναι πανάκεια. Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι εκάστοτε μεταρρυθμίσεις, ακόμη και όταν βασίζονται σε διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, έχουν σαθρά θεμέλια όταν δεν συνοδεύονται από μια συνεχή προσπάθεια συμμετοχικής εμπλοκής των άμεσα ενδιαφερομένων, αλλά και του κοινού. Ο υγιής σχεδιασμός του συστήματος δημοσίων προμηθειών, η ανάπτυξη των δημοκρατικών θεσμών και η κατάρτιση και εξειδίκευση των υπαλλήλων δημοσίων προμηθειών είναι κρίσιμα στοιχεία για την επιτυχία. Το κοινώς παραδεκτό σημείο είναι απλώς ότι η διαδικασία προσχώρησης της ΣΔΣ μπορεί να προσφέρει ένα χρήσιμο πλαίσιο στο

⁶¹ https://www.wto.org/english/news_e/sppl_e/sppl147_e.htm

οποίο οι μεταρρυθμιστές μπορούν να πραγματοποιήσουν το ουσιαστικό έργο τους, επισημαίνοντας τη διεθνή αναγνώριση και τα εμπορικά οφέλη που αναμένεται να προκύψουν.⁶²

Η συμφωνία έχει καταστεί σημείο αναφοράς για τις εθνικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συμβάσεων και απαντά στις σύγχρονες προκλήσεις για επίτευξη χρηστής διακυβέρνησης - διαφάνειας, καταπολέμησης της διαφθοράς, εκδημοκρατισμού και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κάθε μία από αυτές τις πτυχές θα συζητηθεί στις ακόλουθες ενότητες.

α) Η ΣΔΣ ως βασικό εργαλείο χρηστής διακυβέρνησης

Οι αγορές δημοσίων συμβάσεων θέτουν δύο σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά τη χρηστή διακυβέρνηση: (i) εξασφάλιση ακεραιότητας στη διαδικασία προμηθειών (πρόληψη της διαφθοράς των δημοσίων υπαλλήλων) και (ii) προώθηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού μεταξύ των προμηθευτών.⁶³ Στο παρελθόν, οι στόχοι αυτοί αντιμετωπίστηκαν ξεχωριστά ο ένας από τον άλλον: Η καταπολέμηση της διαφθοράς αντιμετωπιζόταν πρωτίστως ως πρόβλημα του υπαλλήλου προμηθειών, ο οποίος ενεργούσε ενάντια στα συμφέροντα του εργοδότη του, δηλαδή του κράτους, ενώ η καταπολέμηση των αντιανταγωνιστικών πρακτικών επικεντρώθηκε στην πρόληψη της συμπαιγνίας μεταξύ των πιθανών προμηθευτών και στην προσπάθεια για αύξηση της συμμετοχής στις αγορές προμηθειών μέσω της άρσης των εμποδίων. Ωστόσο, τα δύο προβλήματα επικαλύπτονται συχνά, π.χ. όπου οι δημόσιοι υπάλληλοι δωροδοκούνται για να αγνοήσουν πρακτικές αθέμιτου ανταγωνισμού.

Η χρηστή διακυβέρνηση - δημοσιονομική διαχείριση σχετίζεται άρρηκτα και με την αρχή της διαφάνειας, η οποία προστάζει να προκύπτουν με σαφήνεια από τα έγγραφα της σχετικής σύμβασης, το είδος, η ποσότητα των προσφερόμενων ειδών, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη της σύμβασης και η τεκμηρίωσή της, ώστε να αιτιολογείται επαρκώς η έκταση της δημοσιονομικής επιβάρυνσης. Αναλυτικότερα, η αρχή της διαφάνειας στο δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων υποδιαιρείται σε 4 βασικές παραμέτρους: 1) δημοσιότητα της περίληψης της διακήρυξης και των κανόνων που την απαρτίζουν, 2) αρχή της νομιμότητας των αποφάσεων των αρμόδιων οργάνων και περιορισμός της διακριτικής ευχέρειας των αναθετουσών αρχών, 3) δυνατότητα υποβολής ενστάσεων από τις εταιρίες που δεν ανακηρύσσονται ανάδοχοι, 4) δικαστική συνδρομή. Κομβικό σημείο της αρχής της διαφάνειας αποτελεί η έννοια της δημοσιότητας.

Η αρχή της διαφάνειας δεν είναι από μόνη της ικανή να αναμετρηθεί με τη διαπλοκή στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων. Όπου υπάρχει διακριτική ευχέρεια του οργάνου ελλοχεύει ο κίνδυνος για συγκαλυμμένη διάκριση, π.χ. κατά την τεχνική αξιολόγηση των συμμετεχουσών εταιριών, εφόσον η ορθότητα των νομικών κρίσεων παραμένει ουσιαστικά νομικά ανέλεγκτη, ή με το φαινόμενο της υστέρησης των αλλοδαπών

⁶² Anderson Robert, Müller Anna Caroline, 2017, *The revised WTO Agreement on Government Procurement (GPA): Key design features and significance for global trade and development*, WTO Working Paper ERSD-2017-04, Economic Research and Statistics Division, WTO, https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201704_e.htm

⁶³ Anderson Robert, Müller Anna Caroline, 2011, *Ensuring integrity and competition in public procurement markets: A dual challenge for good governance*, doi: [10.1017/CBO9780511977015.026](https://doi.org/10.1017/CBO9780511977015.026)

εταιριών χωρίς γνώση της τοπικής αγοράς, σε σχέση με τις ημεδαπές εταιρίες. Συνεπώς, η έννοια της αρχής της αποδοτικότητας ως αρωγού της αρχής της διαφάνειας, εισήχθη στο δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων, τόσο διότι η διαφάνεια από μόνη της δεν μπόρεσε να καταπολεμήσει τη διαφθορά στις δημόσιες συμβάσεις, αλλά και επειδή η γραφειοκρατία της διαφάνειας μπορεί να αποτελέσει τροχοπέδη σε σημαντικές επενδύσεις. Τα κριτήρια ανάθεσης δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη διασφάλιση απεριόριστου, αλλά αποτελεσματικού ανταγωνισμού.

β) Ο υποστηρικτικός ρόλος της ΣΔΣ στον παγκόσμιο αγώνα κατά της διαφθοράς

Η διαφθορά είναι μια δυσλειτουργία που εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Η διαφθορά στις δημόσιες συμβάσεις υπονομεύει ολόκληρο τον ιστό της οικονομικής και πολιτικής ζωής. Η διαφθορά εκδηλώνεται μέσω της πρόταξης του ιδιωτικού έναντι του δημοσίου συμφέροντος. Συχνά υποκρύπτει κάποιας μορφής συμπαιγνία μεταξύ των εμπλεκόμενων στη σύμβαση. Οι δημόσιοι λειτουργοί ζητούν ή παρακινούνται να αποδεχθούν φιλοδωρήματα από προμηθευτές ή εργολάβους για τη λήψη ευνοϊκών αποφάσεων ανάθεσης.

Ο παλαιότερος τρόπος διάρθρωσης των συστημάτων δημοσίων προμηθειών δεν έχαιρε της εμπιστοσύνης του κοινού, καθώς δημιουργούσε υποψίες αδιαφάνειας, διαφθοράς και προτίμησης μιας συγκεκριμένης ελίτ οικονομικών φορέων. Ο εκδημοκρατισμός των διαδικασιών των δημοσίων συμβάσεων φαίνεται να είναι ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της ΣΔΣ. Εξάλλου, καμία μεταρρύθμιση δεν μπορεί να επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, εάν δεν υποστηρίζεται από τους πολίτες.

Το κύριο πρόβλημα στις δημόσιες συμβάσεις είναι η διαφθορά και η απάτη. Η ζημία που προκαλείται σωρευτικά από τη διαφθορά των δημοσίων υπαλλήλων και τη συμπαιγνία των προμηθευτών υπερβαίνει την άμεση οικονομική απώλεια που σχετίζεται με τη δωροδοκία που καταβάλλει ο προμηθευτής και την προκύπτουσα διογκωμένη τιμή που καταβάλλει το δημόσιο ταμείο. Η εσφαλμένη κατανομή των συμβάσεων δημοσίων προμηθειών μπορεί να έχει εκτεταμένες συνέπειες για το δημόσιο συμφέρον: υποδομές κακής ποιότητας και υποβαθμισμένα σχολικά και νοσοκομειακά κτίρια είναι μόνο μερικά από τα παραδείγματα που θα μπορούσαν να αναφερθούν. Συνολικά, οι οικονομικές ευκαιρίες και η επακόλουθη ανάπτυξη περιορίζονται. Οι νέοι επενδυτές δεν θα είναι ούτε πρόθυμοι ούτε θα μπορούν να εισέλθουν σε διεφθαρμένες ή «κλειστές» αγορές. Έτσι, δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος υπο-ανάπτυξης, κοινωνικών ανισοτήτων, απαισιόδοξου οικονομικού κλίματος και μειωμένης εμπιστοσύνης επενδυτών και πολιτών στις κυβερνήσεις.

Στο πλαίσιο της καταπολέμησης της απάτης και διαφθοράς, εισάγονται κριτήρια αποκλεισμού, που αποβλέπουν στην αποφυγή ανάθεσης συμβάσεων σε οικονομικούς φορείς που έχουν καταδικαστεί για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, δωροδοκία, απάτη, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τρομοκρατικά εγκλήματα, παιδική εργασία και εμπορία ανθρώπων. Επίσης, επέρχεται υποχρεωτικός αποκλεισμός σε περίπτωση μη εκπλήρωσης φορολογικών και κοινωνικοασφαλιστικών υποχρεώσεων.

Η ΣΔΣ, απαιτώντας από όλες τις συμμετέχουσες χώρες να δημιουργήσουν ανεξάρτητα «εγχώρια συστήματα ελέγχου», δημιουργεί έναν ισχυρό μηχανισμό για τη διασφάλιση

της συμμόρφωσης με τους κανόνες. Η αποτελεσματικότητα του θεσμού ενισχύεται από το γεγονός ότι οι ξένοι προμηθευτές είναι πιθανό να έχουν ισχυρότερα κίνητρα και λιγότερες αναστολές από τους εγχώριους παίκτες για να αναφέρουν συμπαίγνια ή / και διαφθορά, καθώς επηρεάζονται λιγότερο από εσωτερικές πιέσεις. Επίσης, το γεγονός ότι η συμμετοχή στη ΣΔΣ σηματοδοτεί τη συμμόρφωση μιας προσχωρούσας χώρας με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, όπως ενσωματώνονται στη ΣΔΣ, δυνητικά προκαλεί αυξημένες κοινωνικές προσδοκίες όσον αφορά την αντιμετώπιση της διαφθοράς.

Το γεγονός ότι η προσχώρηση στη ΣΔΣ μπορεί να κινητοποιήσει τα κράτη να εφαρμόσουν τους κανόνες κατά της διαφθοράς εναντίον εσωτερικών κατεστημένων συμφερόντων σημαίνει ότι στην πράξη η ΣΔΣ μπορεί να βοηθήσει τα κράτη στην αντιμετώπιση του μείζονος αυτού προβλήματος. Στην παλιά ΣΔΣ, η αντιμετώπιση της διαφθοράς δεν ήταν πρωταρχικός στόχος, αλλά απόρροια του στόχου προώθησης της ισότιμης πρόσβασης στην αγορά. Η νέα διάταξη, ωστόσο, αναγνωρίζει ότι οι συγκρούσεις συμφερόντων και η διαφθορά έχουν αντίκτυπο στην πρόσβαση στις αγορές, συνεπώς η αντιμετώπισή τους εξασφαλίζει πιο αποτελεσματική και δίκαιη διαχείριση των πόρων και βελτίωση της γενικής λειτουργίας των οικονομιών των μερών.⁶⁴

γ) Εκδημοκρατισμός – Ανθρώπινα Δικαιώματα

Η επιτυχία του τριπλωνικού συστήματος ανάπτυξης προϋποθέτει αφενός τη συνεργασία των θεσμικών και πολιτικών παραγόντων που είναι αρμόδιοι για τη συγκρότηση και άσκηση πολιτικών, και αφετέρου τον εκδημοκρατισμό του συστήματος, με τη συμμετοχή, ενεργοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευση του πολίτη και τη μεταστροφή των στάσεων και συμπεριφορών του.

Οι δημόσιες συμβάσεις μπορούν να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων των κρατών να προστατεύουν, να σέβονται και να πραγματώνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για παράδειγμα, με την ανάπτυξη υποδομών και την προμήθεια αγαθών, όπως ιατρικού εξοπλισμού και φαρμάκων, ένα κράτος μπορεί να εκπληρώσει το καθήκον του να προστατεύει το δικαίωμα της υγείας στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις μπορούν να χρησιμοποιούν τις δημόσιες αγορές για να προωθήσουν τα δικαιώματα ίσης μεταχείρισης, απαιτώντας από τους υποψήφιους προμηθευτές να αποδεικνύουν τη συμμόρφωσή τους με την αρχή της μη διάκρισης λόγω φύλου, φυλής ή αναπηρίας. Επίσης, οι συμβάσεις για την ανάπτυξη υποδομών μπορούν να υποστηρίξουν τις τοπικές επιχειρήσεις και να παρέχουν ευκαιρίες κατάρτισης για νέους ή μακροχρόνια άνεργους, σύμφωνα με το δικαίωμα στην εργασία.

Η συνταγματική αρχή που επηρεάζει άμεσα το σύστημα δημοσίων προμηθειών είναι η αρχή της ισότητας. Η ιστορία της Νοτίου Αφρικής έχει στιγματιστεί από διακρίσεις, αθέμιτες πρακτικές και περιθωριοποίηση των ανθρώπων που ανήκουν σε

⁶⁴ Η αναθεωρημένη ΣΔΣ ενσωματώνει μια νέα ουσιαστική διάταξη σχετικά με τη «διεξαγωγή προμηθειών» στο άρθρο V.4. Η διάταξη αυτή υποχρεώνει τις αναθέτουσες αρχές να διεξάγουν τους δημόσιους διαγωνισμούς με διαφανή και αμερόληπτο τρόπο, που αποφεύγει τις συγκρούσεις συμφερόντων και αποτρέπει τις διεφθαρμένες πρακτικές.

συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, στις οποίες αρνήθηκε το «προνόμιο» να είναι οικονομικά ενεργές εντός του συστήματος δημοσίων συμβάσεων.⁶⁵

Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή οι ενδείξεις τέτοιων παραβιάσεων από τις εταιρίες (παιδική εργασία, καταναγκαστική εργασία, απουσία εργασιακών δικαιωμάτων, επικίνδυνες συνθήκες εργασίας, παραβιάσεις της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι) αναγνωρίζονται ως λόγοι αποκλεισμού τους από τις διαγωνιστικές διαδικασίες.⁶⁶

Κοινωνική Ανάπτυξη⁶⁷

Ο τρίτος πυλώνας αναδεικνύει ζητήματα που αφορούν την κοινωνική ισότητα και δικαιοσύνη, τη δίκαιη κατανομή των πόρων, τη δημοκρατική συνύπαρξη, τη μείωση της φτώχειας, τις ίσες ευκαιρίες – συμμετοχή, την καταπολέμηση της ανεργίας, τη διασφάλιση σταθερών και ποιοτικών συνθηκών διαβίωσης, την ενίσχυση της εκπαίδευσης και κατάρτισης. Προστέθηκε στο δίπολο της οικονομικής και περιβαλλοντικής παραμέτρου από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 και αποτελεί το συνδυαστικό κρίκο μεταξύ τους, καθώς είναι απαραίτητος για την κατανόηση και ερμηνεία των σύνθετων προβλημάτων της ανάπτυξης και υπανάπτυξης, για την εξεύρεση λύσεων και για την ταξινόμηση των κοινών οικονομικών (επίπεδο ανάπτυξης), περιβαλλοντικών (φυσικοί πόροι, γεωγραφική θέση), πολιτικών (μοντέλο διακυβέρνησης) και κοινωνικών (κουλτούρα, κοινωνικό κεφάλαιο⁶⁸, λοιπά πολιτισμικά και ιδεολογικοπολιτικά στοιχεία) χαρακτηριστικών των υστερούντων αναπτυξιακά περιοχών.

Οι κοινωνικά υπεύθυνοι στόχοι προμηθειών μπορεί να αναφέρονται στη δημιουργία τοπικών ευκαιριών απασχόλησης ή στην προώθηση ίσων ευκαιριών για μειονεκτούσες εθνικές ή κοινωνικές ομάδες, όπως οι γυναίκες, τα άτομα με αναπηρία, οι μετανάστες. Τέτοιοι στόχοι μπορεί να επιτευχθούν, συμπεριλαμβάνοντας «κοινωνικές ρήτρες» στις δημόσιες συμβάσεις. Οι κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις επομένως,

⁶⁵ Bolton Phoebe, 2020, *Government procurement as a policy tool in South Africa*, Journal of Public Procurement, Volume 6, Issue 3, 193-217, http://ippa.org/jopp/download/vol6/issue-3/Article1_Boltol.pdf

⁶⁶ Οι κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα (UNGP) δηλώνουν ρητά ότι τα κράτη έχουν καθήκον να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα από καταχρήσεις που προέρχονται από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις αγορές κρατικών προμηθειών.

⁶⁷ Σύμφωνα με την Anne Schmidt, οι κοινωνικοοικονομικοί στόχοι των δημοσίων συμβάσεων μπορούν να διακριθούν αφενός σε προτιμησιακές (preferential) πολιτικές (π.χ. ενίσχυση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων που ανήκουν σε άτομα προερχόμενα από εθνικές και φυλετικές μειονότητες και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, προτίμηση των εγχώριων έναντι των εισαγόμενων προϊόντων), και αφετέρου σε γνήσια κοινωνικές πολιτικές ή πολιτικές κοινωνικής ευημερίας (purely social or welfare policies), οι οποίες δεν λαμβάνουν υπόψη τον τύπο της επιχείρησης αυτόν καθαυτόν, αλλά τις επιχειρησιακές πρακτικές για δίκαιες εργασιακές συνθήκες, την εταιρική κοινωνική ευθύνη και τη συμπεριληπτικότητα.

⁶⁸ Το κοινωνικό κεφάλαιο αφορά την κοινωνική διάρθρωση, τη διασφάλιση των σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των κοινωνικών ομάδων και των μελών τους, τη συνεργασία και την ύπαρξη σαφούς θεσμικού πλαισίου.

επιτρέπουν στις αναθέτουσες αρχές να λαμβάνουν υπόψη διάφορες κοινωνικές παραμέτρους, όπως η κοινωνική ένταξη, τα εργασιακά πρότυπα και η ισότητα των φύλων.

Στα διάφορα στάδια της διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων, όπως είναι η επιλογή προμηθευτών, μπορούν να λαμβάνονται υπόψη διάφορες κοινωνικές πτυχές. Για παράδειγμα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν τεχνικές προδιαγραφές με κοινωνική χροιά για να χαρακτηρίσουν ένα προϊόν ή μια υπηρεσία. Έτσι, η μη συμμόρφωση των προσφερόντων με ορισμένες κοινωνικές υποχρεώσεις μπορεί να τους οδηγήσει σε αποκλεισμό από τις διαδικασίες των δημοσίων συμβάσεων.

α) Η ΣΔΣ ως εργαλείο για την προώθηση μιας παγκόσμιας οικονομίας χωρίς αποκλεισμούς

Εκτός από το συνολικό ρόλο της στην ενίσχυση της χρηστής διακυβέρνησης και στην προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος, η ΣΔΣ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και στην επίτευξη διανεμητικής ευημερίας. Στο πλαίσιο μιας συμπεριληπτικής πολιτικής κοινωνικής δικαιοσύνης, η ΣΔΣ έχει τη δυνατότητα να προωθήσει σημαντικές οικονομικές ευκαιρίες για τις λιγότερο ευνοημένες κοινωνικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των νέων και των γυναικών, οι οποίες συχνά αντιπροσωπεύουν τις ΜΜΕ στις αγορές προμηθειών. Για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ στην αγορά δημοσίων συμβάσεων θεσπίστηκε μία σειρά μέτρων, όπως η υποδιαίρεση των συμβάσεων σε τμήματα, ο περιορισμός του κριτηρίου της οικονομικής επιφάνειας (ελάχιστος ετήσιος κύκλος εργασιών) για την υποβολή προσφοράς, η θέσπιση του θεσμού της υπεργολαβίας και της δάνειας εμπειρίας και η μείωση των απαιτούμενων προς υποβολή εγγράφων, μέσω της καθιέρωσης ηλεκτρονικών πλατφορμών.

Οι κανόνες της ΣΔΣ μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο για τη διασφάλιση της πρόσβασης σε αγορές από μη προνομιούχες κοινωνικές ομάδες συνολικά. Τα αρρύθμιστα συστήματα προμηθειών ευνοούν τις εταιρίες που αντιπροσωπεύουν τα κατεστημένα συμφέροντα να παγιώσουν την κυριαρχία τους στις αγορές δημοσίων προμηθειών, μέσω των διαύλων επικοινωνίας που διαθέτουν με την πολιτική και οικονομική ελίτ μιας χώρας. Αντίθετα, η διαφάνεια και οι διαδικαστικές απαιτήσεις της ΣΔΣ έχουν σχεδιαστεί για να ανοίγουν τις αγορές: Συμβάλλουν στη δημιουργία διαφανών και δίκαιων συστημάτων προμηθειών και έτσι μπορούν να διασφαλίσουν ότι οι επιχειρήσεις που εισέρχονται στην αγορά δεν παραμένουν στο σκοτάδι σε ό,τι αφορά την πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τις ευκαιρίες ισότιμης σύναψης συμφωνιών δημοσίων προμηθειών. Οι μηχανισμοί επανεξέτασης που καθιερώθηκαν από τη ΣΔΣ παρέχουν σε μειονεκτούσες ομάδες το βήμα για συμμετοχή και ακρόαση και εφιστούν την προσοχή σε τυχόν εναπομείνουσες πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις.

Ενότητα 2 - Η μέριμνα για τις αναπτυσσόμενες χώρες

Γενικές παρατηρήσεις

Η οικονομική ανάπτυξη κάθε χώρας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πολιτική δημοσίων προμηθειών που ακολουθεί. Ένα αποτελεσματικό σύστημα δημοσίων συμβάσεων είναι ένα καλό μέσο προς την αποτελεσματική διαχείριση των περιορισμένων δημόσιων δαπανών στις αναπτυσσόμενες χώρες, γιατί επιτρέπει στο κράτος να εξοικονομεί χρήματα και να τα χρησιμοποιεί στοχευμένα. Επιπλέον, ένα αποτελεσματικό σύστημα δημοσίων συμβάσεων είναι ένα καλό όπλο στην καταπολέμηση της διαφθοράς, που είναι, προφανώς, ένας καθοριστικός για την ανάπτυξη παράγοντας. Κατά συνέπεια, οι αποτελεσματικές πολιτικές δημοσίων συμβάσεων έχουν ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της ευημερίας των χωρών. Για να επιτύχει τους προαναφερθέντες στόχους, μια χώρα, όχι μόνο πρέπει να προσαρμόζεται και να μεταρρυθμίζει την εθνική της νομοθεσία, αλλά επίσης και να αλληλεπιδρά με άλλα κράτη μέσω διεθνών οργανισμών και συμφωνιών.⁶⁹

Στην ενότητα αυτή, θα επιχειρήσουμε να εξετάσουμε την επίδραση που έχει ή θα μπορούσε δυνητικά να έχει, αυτή καθαυτή η ΣΔΣ στην αναπτυξιακή προσπάθεια των χωρών του αναπτυσσόμενου Νότου, είτε αυτές είναι πλήρη μέλη, παρατηρητές ή συνδεδεμένα κράτη με τη ΣΔΣ, είτε δεν έχουν εκδηλώσει προς το παρόν πρόθεση προσχώρησης σε αυτήν.

Το βασικό σκεπτικό για τη συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών στη ΣΔΣ περιστρέφεται γύρω από τη διεκδίκηση οικονομικών οφελών, μέσω της απελευθέρωσης των αγορών προμηθειών, την ενίσχυση της πρόσβασης των τοπικών επιχειρήσεων στη διεθνή αγορά και την απαγόρευση πολιτικών που εισάγουν διακρίσεις. Ακόμη και οι διαπραγματεύσεις για ένταξη στη ΣΔΣ δεσμεύουν το κράτος να αποφεύγει τις πρακτικές που υποκρύπτουν διακρίσεις για όλες τις ρυθμιζόμενες από τη Συνθήκη προμήθειες. Αυτό θα επιτρέψει στα κράτη να μπορούν να προμηθεύονται αγαθά από ανταγωνιστικούς προμηθευτές, εξοικονομώντας πόρους που θα μεταβιβαστούν μακροπρόθεσμα στους φορολογούμενους. Εκτός από τη δημοσιονομική εξοικονόμηση, η απελευθέρωση των προμηθειών θα έχει θετικό αντίκτυπο στη συνολική απασχόληση και στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων εντάσεως κεφαλαίου, με οφέλη τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους καταναλωτές.

Παράλληλα, η συμμετοχή στη ΣΔΣ ή ακόμη και η εκκίνηση των διαδικασιών διαπραγμάτευσης για προσχώρηση σε αυτήν, ουσιαστικά επιτάσσει τη θέσπιση ενός πλαισίου διακυβέρνησης συμβατού με τους κανόνες στη ΣΔΣ, που χαρακτηρίζεται από αυξημένη διαφάνεια στις διαδικασίες υποβολής προσφορών και τα κριτήρια ανάθεσης,

⁶⁹ Dorofieiev Oleksandr, 2015, *Accession to the Government Procurement Agreement of the WTO: Costs and challenges for developing countries*, UDC 35.073.53(094)(1-773):061.1 WTO

τη μείωση της διαφθοράς και τη βιώσιμη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών. Η ιδιότητα του συμβαλλόμενου μέρος στη ΣΔΣ μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης και εγγύηση για ξένους επενδυτές, υποδηλώνοντας ότι το εθνικό καθεστώς προμηθειών είναι συνεπές με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές.⁷⁰

Ένα πρόσθετο όφελος που προκύπτει αυτή τη φορά από το καθεστώς του παρατηρητή, σχετίζεται με την πολιτική δέσμευση των κρατών για μεταρρυθμίσεις, οι οποίες, εφόσον γίνουν σταδιακά, μειώνουν το κόστος μιας μελλοντικής προσχώρησης στη ΣΔΣ. Το καθεστώς Observer αποτελεί το σκαλοπάτι για τη σταδιακή απελευθέρωση του συστήματος δημοσίων προμηθειών και υποδηλώνει την πολιτική δέσμευση για την εκκίνηση της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας. Η κατάσταση του παρατηρητή μπορεί να αποτελέσει μια χρυσή ευκαιρία για την κατανόηση της συμφωνίας και παρέχει την αναγκαία ανάσα στα αναπτυσσόμενα κράτη για την προσαρμογή των θεσμών τους στις απαιτήσεις ΣΔΣ.

Αλλά και οι αναπτυγμένες χώρες επωφελούνται από την πρόσβαση στη ΣΔΣ. Οι εξαγωγείς αγαθών και υπηρεσιών επωφελούνται από τους ίσους όρους ανταγωνισμού στις παγκόσμιες αγορές κρατικών προμηθειών. Οι επιχειρήσεις τους απολαμβάνουν διευρυμένη πρόσβαση ακόμη και σε αγορές με τις οποίες οι χώρες τους δεν έχουν συνάψει συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου, ανοίγοντας προοπτικές σε τομείς ισχύος, όπως οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, η λογιστική, οι συμβουλευτικές υπηρεσίες, η πληροφορική και οι τηλεπικοινωνίες, η αρχιτεκτονική και η μηχανική, η περιβαλλοντική προστασία, η εκπαίδευση, οι κατασκευές, η φαρμακοβιομηχανία.

Παρά τη φιλοδοξία της ΣΔΣ για την προσέλκυση των χωρών του Αναπτυσσόμενου Νότου, εξακολουθεί να επικρατεί η αντίληψη ότι είναι προσαρμοσμένη στις προδιαγραφές των αναπτυγμένων χωρών, καθώς η πλειοψηφία των μελών της ανήκει στο «elite club» της παγκόσμιας οικονομίας.

*Μεταβατικά μέτρα και Αρχή της αμοιβαιότητας, Αντισταθμιστικά Οφέλη,
Αρχή της ευελιξίας*

Ο σκεπτικισμός των αναπτυσσόμενων χωρών επικεντρώνεται στο ότι δεν έχουν ίσες ευκαιρίες όπως οι αναπτυγμένες χώρες και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν επαρκώς να τις ανταγωνιστούν. Επιπλέον, λόγω του ανοίγματος της αγοράς σε όλες τις χώρες μέλη της ΣΔΣ, οι εγχώριοι κατασκευαστές δεν θα είναι σε θέση να ανταγωνιστούν τους ξένους προμηθευτές.

Οι λόγοι για την κυριαρχία της αντίληψης αυτής εντοπίζονται στο ότι τα νομοθετικά συστήματα των αναπτυσσόμενων χωρών συνήθως χαρακτηρίζονται από κατακερματισμό, αναποτελεσματικότητα, πολυπλοκότητα και υψηλά επίπεδα διαφθοράς⁷¹. Η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αυτών προβλημάτων, προς το σκοπό της συμμόρφωσης με τους κανόνες της ΣΔΣ, συνεπάγεται υψηλό διοικητικό κόστος,

⁷⁰ https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm

⁷¹ <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl>

καθώς σε περίπτωση ένταξης στη ΣΔΣ, τα υπάρχοντα συστήματα θα πρέπει να αντικατασταθούν από συμβατά με τον ΠΟΕ, καθώς και αντίστοιχους ανεξάρτητους μηχανισμούς επίλυσης διαφορών.

Συνεπώς, οι αναπτυσσόμενες χώρες, παρόλο που φαίνεται ότι έχουν πλείστα να επωφεληθούν μακροπρόθεσμα από τη συμμετοχή στη ΣΔΣ, είτε ως μέλη, είτε ως παρατηρητές, διστάζουν να δρομολογήσουν την ένταξή τους σε αυτήν, εξαιτίας του αποτρεπτικού γι' αυτές βραχυπρόθεσμου ή μεσοπρόθεσμου κόστους συμμόρφωσης, το οποίο γίνεται δυσθεώρητο λόγω της περιορισμένης διοικητικής τους ικανότητας και επαγγελματικής τεχνογνωσίας στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων.

Οι δημόσιες συμβάσεις είναι ιδιαίτερα επιρρεπείς στις αντιστάσεις του συστήματος. Οι εμπλεκόμενοι φορείς στις αναπτυσσόμενες χώρες (εταιρείες, γραφειοκράτες και πολιτικοί) συχνά έχουν ισχυρά κίνητρα να υπονομεύουν τις προσπάθειες για τη δημιουργία μηχανισμών αυστηρότερων κανονισμών και κυρώσεων προκειμένου να προστατεύσουν τα προνόμιά τους. Η διαιώνιση των αναχρονιστικών πρακτικών κρατικού προστατευτισμού σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, και η αναβλητική στάση των κυβερνήσεων για ριζικές μεταρρυθμίσεις, έχει ως συνέπεια οι προστατευμένοι τομείς και επιχειρήσεις να είναι αναποτελεσματικοί, δυσκίνητοι, και να υποφέρουν από έλλειψη ανταγωνισμού και αδυναμία πρόσβασης στις διεθνείς αγορές.

Ωστόσο, η αναθεωρημένη ΣΔΣ καθιστά σαφές ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες ενθαρρύνονται ιδιαίτερα να προσχωρήσουν στη Συμφωνία. Τα μεταβατικά μέτρα έχουν ως σκοπό την προσαρμογή μιας αναπτυσσόμενης χώρας στις απαιτήσεις της ΣΔΣ⁷² και υπόκεινται σε όρους που διέπονται από την αρχή της αμοιβαιότητας: Η ΣΔΣ επιτρέπει και σε άλλα κράτη μέλη τη λήψη μέτρων που εισάγουν διακρίσεις στις δημόσιες συμβάσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες στη δομή των εθνικών συστημάτων προμηθειών. Ο ρόλος της αμοιβαιότητας στο πλαίσιο της ΣΔΣ αντικατοπτρίζει την πραγματιστική δομή της ΣΔΣ. Η ικανότητα των μερών να επιβάλλουν παρεκκλίσεις βάσει αμοιβαιότητας ήταν καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη της συνολικής συμφωνίας.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης στα λεγόμενα αντισταθμιστικά οφέλη⁷³, τα οποία, παρά τις δυσκολίες και το κόστος εφαρμογής τους, φιλοδοξούν να καλύψουν έξοδα

⁷² Βλ. παραπάνω: Το κείμενο της Συμφωνίας και η εφαρμογή της

⁷³ Οι εταιρίες που συμμετέχουν σε δημόσιους διαγωνισμούς προμηθειών, όταν το ύψος των οικονομικών προσφορών υπερβαίνει κάθε φορά ένα καθορισμένο ποσό σε συνάλλαγμα, τότε υποβάλλουν μαζί με την οικονομική και τεχνική προσφορά τους και προσφορά ΑΩ. Αντισταθμιστικό Ωφέλημα θεωρείται η εκτέλεση από τον ξένο προμηθευτή μιας ή περισσότερων εκ των παρακάτω συναλλαγών:

- Παροχή σύγχρονης τεχνολογίας/τεχνογνωσίας στην εγχώρια βιομηχανία, συνοδευόμενη από υποκατασκευαστικό έργο.
- Παροχή εκπαίδευσης και τεχνικής υποστήριξης, συνοδευόμενη από υποκατασκευαστικό έργο.
- Δημιουργία άμεσων επενδύσεων με μορφή εισαγωγής συναλλάγματος για αύξηση του κεφαλαίου μιας υπάρχουσας βιομηχανικής επιχείρησης ή για την ίδρυση μιας νέας.
- Παροχή προϊόντων / υπηρεσιών υψηλού τεχνολογικού ενδιαφέροντος στην εγχώρια βιομηχανία, δηλαδή παραγωγικός εξοπλισμός, εξοπλισμός και μέσα ποιοτικού ελέγχου, ειδική μηχανοργάνωση κ.ά.

που δεν μπορούν να καλυφθούν από άλλους πόρους (τεχνογνωσία, νέα τεχνολογία, έρευνα, ανάπτυξη, πατέντες κλπ.) ή να ενταχθούν στον προϋπολογισμό, ενώ επιδιώκεται να έχουν μικρό πραγματικό κόστος για τον προμηθευτή. Ουσιαστικά, η συμβολή των ΑΩ είναι να μετατρέπουν την προμήθεια του εξωτερικού από καθαρή αγορά σε συνάλλαγμα, ως προϋπόθεση σταδιακής ανάπτυξης του αντίστοιχου βιομηχανικού τομέα μιας αναπτυσσόμενης – συνήθως - χώρας.

Παρόλα αυτά, εμφανίζονται σημαντικότερες εγγενείς δυσκολίες στην προσπάθεια εφαρμογής τους στις αναπτυσσόμενες χώρες. Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει ανταγωνιστικό περιβάλλον, ένας συγκεκριμένος προμηθευτής πιθανόν να αποτελεί τη μοναδική πηγή προμηθειών (sole source). Πρόκειται κατά κανόνα για προμήθειες μεγάλης αξίας, που εξασφαλίζουν μεγάλο πλεονέκτημα για τους προμηθευτές τους, οι οποίοι δεν ενδιαφέρονται για την παροχή ουσιαστικών ΑΩ. Μία πρόταση για βελτίωση της δυσχέρειας αυτής είναι η διερεύνηση του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, ζητώντας προσφορές και από άλλες πηγές προμηθειών, έστω και αν αυτές δεν ανταποκρίνονται πλήρως στις απαιτήσεις.

Ένα ακόμη πρόβλημα αποτελεί η σημαντική υστέρηση σε εμπειρίες του προσωπικού στις αναπτυσσόμενες οικονομίες συγκριτικά με τους εκπροσώπους των ξένων εταιριών. Το πρόβλημα αυτό σχετίζεται και με την αδυναμία ουσιαστικής απορρόφησης των ΑΩ από την εγχώρια βιομηχανία μιας οικονομίας σε μετάβαση. Από την υπάρχουσα εμπειρία είναι λίγες οι περιπτώσεις που το κατασκευαστικό έργο και η μεταφορά τεχνογνωσίας απορροφήθηκαν αποδοτικά από τους αποδέκτες και δημιούργησαν εξαγωγές στη διεθνή αγορά.⁷⁴

Η αρχή της ευελιξίας στο σχεδιασμό των δεσμεύσεων πρόσβασης στην αγορά από τη μία πλευρά και της αμοιβαιότητας των δεσμεύσεων από την άλλη αντικατοπτρίζονται στο άρθρο XIX της αναθεωρημένης συμφωνίας που επιτρέπει στα Μέρη να πραγματοποιούν αλλαγές στα χρονοδιαγράμματά τους, αρκεί να κοινοποιούν στην Επιτροπή τα αποδεικτικά στοιχεία και τις πληροφορίες σχετικά με τις πιθανές συνέπειες αυτών των αλλαγών. Η αναθεωρημένη συμφωνία επιτρέπει στο μέρος που επιθυμεί να προβεί στις σχετικές τροποποιήσεις, να τις εφαρμόσει παρά την αντίρρηση ενός άλλου κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση ότι, στο πλαίσιο της αρχής της αμοιβαιότητας, είναι έτοιμο να αποδεχτεί την απόσυρση ουσιαστικά ισοδύναμης ρύθμισης από το μέρος που διαφωνεί.

-
- Ανάθεση υποκατασκευαστικού έργου σε εγχώριες βιομηχανίες και δημιουργία εξαγωγών εγχωρίων βιομηχανικών προϊόντων/υπηρεσιών.

Πηγή: <https://hellenicsupply.org/opinions/ta-antistathmistika-ofeli>

⁷⁴ Ο.π.

ΜΕΡΟΣ Γ ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ενότητα 1 - Οι χώρες BRIC (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα)

Ένα κράτος μπορεί να κάνει εσωτερικές μεταρρυθμίσεις και μετά να διαπιστώσει αν αξίζει να υπογράψει μια διεθνή συμφωνία ή μπορεί πρώτα να υπογράψει τη συμφωνία και μετά να προβεί στις μεταρρυθμίσεις. Από τη δεκαετία του 1990, η κοινωνική πίεση και η άντληση διδαγμάτων από τα διεθνή πρότυπα έχουν μετατρέψει τις μεγάλες αναδυόμενες οικονομίες, όπως είναι η Βραζιλία, η Ρωσία, η Ινδία και η Κίνα, σε «υποστηρικτές» του διεθνούς συστήματος διαφάνειας,⁷⁵ οι οποίες και έχουν προβεί σε μεταρρυθμίσεις των τομέων δημοσίων προμηθειών τους που συμμορφώνονται με τους διεθνείς εμπορικούς κανόνες. Αντίθετα, παρέμειναν διστακτικές σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στη ΣΔΣ, παρά τα προφανή οφέλη για την οικονομική, κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη.

Η Κίνα, η Ρωσία και η Βραζιλία⁷⁶ συμμετέχουν στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις από το 2007, το 2016 και το 2020 αντίστοιχα, ενώ η Ινδία έχει καθεστώς παρατηρητή ΣΔΣ από το 2010. Και οι τέσσερις χώρες συνεχίζουν ωστόσο, να διατηρούν τις αποστάσεις τους, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, από τη ΣΔΣ.

Η Βραζιλία διαθέτει μεγάλη ρυθμιστική ικανότητα, με βάση τη μακροχρόνια εμπειρία της και το ολοκληρωμένο σύστημα προμηθειών της. Οι Βραζιλιάνοι αξιωματούχοι μετέφεραν την τεχνογνωσία τους σε σχέση με τις ηλεκτρονικές προμήθειες και στην υπόλοιπη Λατινική Αμερική, ενώ σημαντικά βήματα για την αναδιάρθρωση του δημοσίου τομέα αποτελούν η εθνική στρατηγική της Βραζιλίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ENCCLA)⁷⁷ και η επικύρωση της Σύμβασης για την καταπολέμηση της δωροδοκίας του ΟΟΣΑ το 2000 και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς (UNCAC). Ωστόσο, στη χώρα εξακολουθούν να εφαρμόζονται προτιμησιακές πολιτικές, ακόμη και σε ποσοστό 25% υπέρ των προϊόντων εγχώριας παραγωγής, σε διάφορους τομείς, όπως τα φαρμακευτικά προϊόντα, ο ιατρικός εξοπλισμός, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, τα ρούχα, τα υποδήματα και τα προϊόντα τεχνολογίας.

Η Ρωσία υποσχέθηκε να ενταχθεί στη ΣΔΣ με καθεστώς παρατηρητή και να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για να ενταχθεί στη Συμφωνία εντός τεσσάρων ετών από την προσχώρησή της στον ΠΟΕ. Έγινε χώρα - παρατηρητής το Μάιο του 2013, και υπέβαλε αίτηση για ένταξη τον Αύγουστο του 2016. Η έκθεση USTR επικρίνει τη συμμετοχή της Ρωσίας στη ΣΔΣ ως υπολειπόμενη σε πολλούς τομείς. Εξέφρασε τις ανησυχίες της για τα μέτρα που προβλέπουν προτιμησιακή μεταχείριση στις δημόσιες συμβάσεις για προϊόντα που αγοράζονται για κρατική χρήση και παράγονται στο εσωτερικό της ΕΑΤΕ. Η έκθεση εν τέλει διαπιστώνει ότι το 2017, η Ρωσία φάνηκε να

⁷⁵ Križic Ivo, 2019, *Regulating public procurement in Brazil, India, and China: Toward the regulatory-developmental state*, Regulation & Governance, doi:[10.1111/rego.12243](https://doi.org/10.1111/rego.12243)

⁷⁶ https://www.wto.org/english/news_e/news20_e/gpro_19may20_e.htm

⁷⁷ Estratégia Nacional de Combate à Corrupção e à Lavagem de Dinheiro

απομακρύνεται από τις αρχές του ΠΟΕ και να βασίζεται σε αυθαίρετα μέτρα και πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις εις βάρος του ελεύθερου εμπορίου.⁷⁸

Η Ινδία μέχρι τώρα απέφυγε τη συμμετοχή στη ΣΔΣ λόγω αρνητικής εκτίμησης κόστους - οφέλους. Οι Ινδοί αξιωματούχοι γνωρίζουν καλά ότι η συμμετοχή στη ΣΔΣ θα περιορίζει τις δυνατότητες χρησιμοποίησης των δημόσιων συμβάσεων ως εργαλείο κρατικού προστατευτισμού. Ακόμη και στους προφανώς ανταγωνιστικούς τομείς όπως οι τηλεπικοινωνίες και οι υπηρεσίες λογισμικού, η τάση είναι οι ινδικές εταιρίες να εισέρχονται στις αγορές δημοσίων συμβάσεων μέσω σχέσεων υποπρομηθειών με μεγάλες πολυεθνικές, γεγονός που καθιστά τη συμμετοχή στη ΣΔΣ ήσσονος σημασίας για αυτές, παρόλο που η ένταξη στη Συμφωνία επηρεάζει το μέγεθος των ευκαιριών πρόσβασης μιας χώρας στην αγορά, καθιστώντας τη χώρα-μέλος δυνητική ή ακόμη και κορυφαία προμηθεύτρια για την ΕΕ, τις ΗΠΑ ή και την Ιαπωνία σε ορισμένους τομείς.

Η Κίνα έστειλε σταθερά εκπροσώπους εμπειρογνομόνων στην ομάδα εργασίας της UNCITRAL. Με αυτόν τον τρόπο, απέκτησε γνώσεις και συμμετείχε ενεργά στη διακυβερνητική δικτύωση, ενεργώντας ως υποστηρίκτρια δύναμη του διεθνούς καθεστώτος διαφάνειας. Επιπλέον, νέες διεθνείς πρωτοβουλίες υπό την ηγεσία της Κίνας, όπως η Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων σε Υποδομές (AIIB), έχουν ευθυγραμμίσει σε μεγάλο βαθμό την πολιτική προμηθειών τους με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις δημόσιες συμβάσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας. Με αυτόν τον τρόπο, η Κίνα προσπάθησε να κατευνάσει τις ανησυχίες, ιδίως εκείνες που εγείρονται στην ΕΕ και τις ΗΠΑ, ότι η άνοδος του διεθνούς αναπτυξιακού συστήματος υπό την ηγεσία της, θα υπονόμει τα ισχύοντα διεθνή πρότυπα προμηθειών. Ενώ η Κίνα είναι πιο στενά συνδεδεμένη με τη ΣΔΣ από την Ινδία και τη Βραζιλία, έχει χαμηλές προσδοκίες σχετικά με τα εξαγωγικά κέρδη από την ένταξη στη Συμφωνία, παρά την ασυγκράτητη οικονομική της άνοδο και ανταγωνιστικότητα.⁷⁹ Μετά από 20 χρόνια στον ΠΟΕ, και παρά τις αρχικές δεσμεύσεις της, η Κίνα εξακολουθεί να είναι απρόθυμη να υπογράψει τη ΣΔΣ. Οι κινεζικές επιχειρήσεις επωφελούνται από τις κλειστές αγορές, με συνέπεια η πρόσβαση ακόμη και ευρωπαϊκών εταιριών στην αγορά προμηθειών της Κίνας να είναι αμελητέα.

Συνολικά διαπιστώνουμε ότι στις μεγάλες αναδύμενες οικονομίες, η έντονη δημόσια απαίτηση για την καταπολέμηση της διαφθοράς και η επιρροή διεθνών προτύπων και διακυβερνητικών δικτύων είχε έντονο μεταρρυθμιστικό προσανατολισμό προς τον τομέα των προμηθειών και μετουσιώθηκε σε κανονιστικές πρωτοβουλίες, υποδηλώνοντας ότι υπάρχει δυνατότητα συνεργασίας μεταξύ αναδύμενων και καθιερωμένων οικονομικών δυνάμεων. Η αυξανόμενη ρυθμιστική ικανότητα των αναδύμενων χωρών δεν έχει όμως επιδράσει θετικά στην πρόθεσή τους να συνδεθούν με το νομικό σύστημα της ΣΔΣ, καθώς οι αποφάσεις τους σε μεγάλο βαθμό δεν απορρέουν από την πρόθεση δημοσιονομικής, πολιτικής και κοινωνικής εξυγίανσης,

⁷⁸ https://ustr.gov/sites/default/files/2019_Report_on_Russia's_WTO_Compliance.pdf

⁷⁹ Οι οικονομικοί αναλυτές προέβλεψαν αμελητέα κέρδη για την κινεζική αγορά από την ένταξη της χώρας στη ΣΔΣ, καθώς η διείσδυση των κινεζικών εταιριών στην ευρωπαϊκή και αμερικανική αγορά είναι σχετικά χαμηλή, με μόλις το 50% των σχετικών περιπτώσεων να καλύπτεται από το πεδίο εφαρμογής της ΣΔΣ. Βλ. και <https://trade.djaghe.com/?p=6073>

αλλά λαμβάνονται υπό την πίεση της οικονομικής κρίσης και των σκανδάλων διαφθοράς.

Η απουσία των αναδυόμενων δυνάμεων δεν θέτει σε κίνδυνο τη λειτουργία της ΣΔΣ, έρχεται όμως σε αντίθεση με τον απώτερο στόχο της, που είναι η διάχυση του πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος της απελευθέρωσης της παγκόσμιας αγοράς σε όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες και λειτουργεί υπονομευτικά στη δημιουργία μιας πραγματικά παγκόσμιας αγοράς δημοσίων συμβάσεων.

Ενότητα 2 – Οι χώρες της Αφρικής

Μια συγκριτική μελέτη μεταξύ Αφρικής και Ασίας για τις δημόσιες συμβάσεις υποδηλώνει ότι η Αφρική εξακολουθεί να υστερεί στον τομέα αυτόν, ενώ η Ασία σημειώνει κάποια πρόοδο στη διαδικασία προμηθειών, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν υψηλά επίπεδα διαφθοράς και νεποτισμός.⁸⁰ Η μορφή διακυβέρνησης δεν είναι αμελητέος παράγοντας. Οι κοινοβουλευτικές δημοκρατίες εξασφαλίζουν υψηλό επίπεδο λογοδοσίας στη διαδικασία των δημοσίων προμηθειών. Αντίθετα, τα ολοκληρωτικά καθεστώτα ευνοούν πρακτικές της μορφής: «Ο νικητής τα παίρνει όλα».

Οι μεταρρυθμίσεις στις δημόσιες συμβάσεις συντελούνται ήδη στα περισσότερα κράτη μέλη της COMESA (Κοινή Αγορά για την Ανατολική και τη Νότια Αφρική), υποστηριζόμενες από προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων για την προώθηση υψηλότερων επιπέδων επαγγελματισμού στις δημόσιες συμβάσεις.

Ωστόσο, τα συστημικά οφέλη της αναγνώρισης και αποδοχής της ΣΔΣ ως σημαντικού διεθνούς νομικού μέσου ρύθμισης του παγκόσμιου εμπορίου και των αγορών δημοσίων προμηθειών εντοπίζονται στον οικονομικό μετασχηματισμό μιας από τις φτωχότερες περιοχές του κόσμου σε αναδυόμενη οικονομία του 21ου αιώνα και στη συμβολή της στην παγκόσμια ευημερία, μέσω της αντιμετώπισης της ακραίας φτώχειας που μαστίζει την ήπειρο. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η ΣΔΣ μπορεί να ενισχύσει το νομικό / θεσμικό πλαίσιο για την επίτευξη ασφάλειας δικαίου στον τομέα των υποδομών και των επενδύσεων σε αναπτυσσόμενες χώρες της αφρικανικής ηπείρου. Η πιθανή ένταξη των αφρικανικών χωρών στη ΣΔΣ θα διευκόλυνε την ένταξη των αφρικανικών επιχειρήσεων στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Αντιθέτως, η απουσία από τις διαδικασίες της ΣΔΣ συνεπάγεται τον αποκλεισμό των αφρικανικών οικονομιών από το παγκόσμιο οικονομικό στερέωμα και διαφυγόντα κέρδη για τις αφρικανικές επιχειρήσεις.

Το βασικό πρόβλημα των συστημάτων δημοσίων συμβάσεων των αφρικανικών χωρών εντοπίζεται στην αποσπασματικότητα των νομοθετικών ρυθμίσεων, η οποία ευνοεί την ανάπτυξη φαινομένων διαφθοράς. Επίσης, οι αφρικανικές χώρες, λόγω της στενής παραγωγικής τους βάσης, στηρίζονται στις εισαγωγές προϊόντων υψηλής τεχνολογίας, συνεπώς μια πολιτική προμηθειών με το σύνθημα «αγοράστε τοπικά» θα οδηγούσε

⁸⁰ Amankwa, A., 2019, *African and Asian Economies: Comparative Analysis on Public Procurement and Public Financial Management*, YSI Asia Convening, http://repository.vnu.edu.vn/handle/VNU_123/70535

απλώς στην ανάθεση του εμπορίου σε έναν τοπικό προμηθευτή, τροφοδοτώντας ένα μονοπώλιο χωρίς γενικότερη διάχυση οικονομικού και κοινωνικού οφέλους.

Εάν οι αφρικανικές χώρες πρόκειται να ενταχθούν στη ΣΔΣ, παραμένει ένα σημαντικό ερώτημα σχετικά με το αν θα πρέπει να το κάνουν βάσει συλλογικής απόφασης, για παράδειγμα, μέσω ενός περιφερειακού διακυβερνητικού οργανισμού ή ανεξάρτητα. Σε κάθε περίπτωση, η Συμφωνία πρέπει να παραμείνει ευέλικτη προκειμένου να εξυπηρετήσει με μεταβλητή ταχύτητα τις χώρες που επιθυμούν να προχωρήσουν ταχύτερα.

Ζήτημα προκύπτει όσον αφορά την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των νέων μεταβατικών μέτρων της τροποποιημένης ΣΔΣ για τις αναπτυσσόμενες χώρες και το βαθμό στον οποίο οι ρυθμίσεις μπορούν να ανταποκριθούν στις αναπτυξιακές ανάγκες ενός ευρύτερου φάσματος υποψήφιων για ένταξη αναπτυσσόμενων χωρών. Αυτό που μπορεί να διατυπωθεί με βεβαιότητα είναι ότι για την επίτευξη των αναπτυξιακών της στόχων, η ΣΔΣ πρέπει να επικουρηθεί από τις κατάλληλες συμπληρωματικές πολιτικές, όπως είναι η μεταρρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα, το πολιτικό και εκπαιδευτικό σύστημα, η πολιτική ανταγωνισμού, η πολιτική για την έρευνα και την καινοτομία, η ψηφιακή διακυβέρνηση, αλλά και να επωφεληθεί από την τεχνική συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς, όπως είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (WTO) και η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD). Για παράδειγμα, το Κέντρο Διεθνούς Εμπορίου (ITC) συνεργάζεται με αφρικανικές χώρες (π.χ. Γκάμπια, Αλγερία, Λιβύη, Μαυριτανία, Μαρόκο, Τυνησία), για να τις βοηθήσει να βελτιώσουν την εθνική τους προσέγγιση για τις δημόσιες συμβάσεις.⁸¹ Αυτό συνεπάγεται εναρμόνιση των νομικών τους πλαισίων, των χρηματοδοτικών μηχανισμών και των ηλεκτρονικών συστημάτων και υιοθέτηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης.

Σε ό,τι αφορά το ζήτημα της προσέλκυσης ΑΞΕ για υποδομές στην Αφρική, ένα καθεστώς συμμορφούμενο με τη ΣΔΣ θα μπορούσε ενδεχομένως να ενισχύσει την εμπιστοσύνη στον τομέα αυτόν, στο πλαίσιο και του Ταμείου Υποδομών Africa50, αλλά και άλλων νομικών εργαλείων, όπως οι Συμβάσεις Λομέ (διμερείς συμφωνίες για το εμπόριο και την ανάπτυξη μεταξύ της ΕΕ και 70 χωρών ΑΚΕ).

Συγκεκριμένα παραδείγματα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι δημόσιες συμβάσεις ενσωμάτωσαν πολιτικές κοινωνικοοικονομικής ενδυνάμωσης σε αναπτυσσόμενες χώρες της Αφρικής μπορούν να αναφερθούν αρκετά. Στην Κένυα, για παράδειγμα, στο εθνικό σύστημα δημοσίων προμηθειών, ενσωματώθηκε η διάσταση του φύλου και της νεανικής ηλικίας, και υποστηρίχθηκε η κοινωνικοοικονομική ενδυνάμωση των μειονεκτούντων ατόμων, μέσω νόμου που απαιτεί από όλους τους αναθέτοντες φορείς να αγοράζουν το 30% των συνολικών προμηθειών τους από εκπροσώπους μειονεκτούντων κοινωνικών ομάδων.⁸² Η κυβέρνηση της Ουγκάντα σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα ανέπτυξε αναθεωρημένους κανονισμούς για τις δημόσιες

⁸¹ Wittig Wayne, 2002, *Public Procurement and the Development Agenda*, Public Procurement Law Review,

https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/wkshop_tanz_jan03/itcdemo1_e.pdf

⁸² <https://abmagazine.accaglobal.com/global/articles/2021/jan/public/kenya-pioneers-gender-smart-procurement.html>

συμβάσεις, ώστε να εκπονηθεί ένα συνεκτικό σύστημα διαχείρισης των δημοσίων συμβάσεων, που θα περιλαμβάνει νέα τυποποιημένα έγγραφα συμβολαίων, επαγγελματική κατάρτιση, ηλεκτρονικές προμήθειες, βελτιωμένα συστήματα πληροφοριών και διαχείρισης και μία υπηρεσία προηγούμενης ακρόασης και υποβολής παραπόνων από προμηθευτές.⁸³

Ο Οργανισμός Οδικής Ανάπτυξης της Ζάμπια (RDA)⁸⁴ ενθαρρύνει τους κρατικούς φορείς να αναθέτουν το 20% του εκάστοτε έργου σε ΜΜΕ, με τη μορφή της υπεργολαβίας. Με αυτήν την πολιτική, ο RDA στοχεύει να ενδυναμώσει τις τοπικές εταιρείες και επιχειρήσεις και να δημιουργήσει θέσεις εργασίας για τους πολίτες της Ζάμπιας.⁸⁵ Στη Γουινέα Μπισάου, ένα κεντρικό γραφείο προμηθειών αναπτύσσει πολιτικές, προγράμματα κατάρτισης, επιβλέπει τους αναδόχους και μεριμνά για την εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης πληροφοριών.⁸⁶

Η επιτυχία των περίπλοκων αυτών εγχειρημάτων θα συμβάλει σημαντικά στη βιώσιμη ανάπτυξη αυτής της μακροχρόνια υποβαθμισμένης αλλά δυναμικά αναδύομενης περιοχής του κόσμου, υποστηρίζοντας ταυτόχρονα την παγκόσμια ανάπτυξη.

Ενότητα 3 - Βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις και στόχοι αειφόρου ανάπτυξης

Η χρήση των δημόσιων συμβάσεων για άλλες κοινωνικοοικονομικές «οριζόντιες» πολιτικές δεν είναι νέο φαινόμενο. Σε διεθνές επίπεδο, η Ατζέντα των Ηνωμένων Εθνών 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και τους ΣΒΑ⁸⁷ αναπτύχθηκε για να αντιμετωπίσει την παγκόσμια πρόκληση για ένα καλύτερο και πιο βιώσιμο μέλλον για όλους. Οι ΣΒΑ υπήρξαν ένας από τους βασικούς παράγοντες για την προώθηση βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων. Όλοι οι ΣΒΑ, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, στοχεύουν στη βελτίωση των συστημάτων δημοσίων συμβάσεων.⁸⁸

Ο στόχος 1 δεσμεύεται να τερματίσει τη φτώχεια σε όλες τις εκδηλώσεις της, συμπεριλαμβανομένων των πιο ακραίων μορφών της. Οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις μπορούν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην εξάλειψη της φτώχειας, να αυξήσουν τη συμμετοχή υποεκπροσωπούμενων, περιθωριοποιημένων ή ευάλωτων ομάδων προμηθευτών, να συμβάλουν στη δημιουργία τοπικών ευκαιριών απασχόλησης,

⁸³ Agaba Edgar, Shipman Nigel, 2009, *Procurement Systems in Uganda*, Chapter 18, στο *International Handbook of Public Procurement*, edited by Khi V. Thai, CRC Press, Taylor & Francis Group, <https://doi.org/10.4324/9781315092539>

⁸⁴ Road Development Agency

⁸⁵ Kwibisa Sharon, 2019, *Exploring the challenges that small and medium enterprises face in tendering for Road Development Agency (RDA) mega projects in Zambia*, Cavendish Repository School of Business and Information Technology (BIT) Purchasing and Supply Management, <http://192.168.1.248:8080/xmlui/handle/123456789/161>

⁸⁶ Wittig Wayne, 2002, *Public Procurement and the Development Agenda*, Public Procurement Law Review, https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/wkshop_tanz_jan03/itcdemo1_e.pdf

⁸⁷ <https://unric.org/el/17-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%BF%CE%B9-%CE%B2%CE%B9%CF%89%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B7%CF%83-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7%CF%83/>

⁸⁸ Το υλικό της ενότητας προέρχεται από: Sustainable Public Procurement and the Sustainable Development Goals, 2021, Nordic Council of Ministers, <http://doi.org/10.6027/nord2021-010>

διασφαλίζοντας τα δικαιώματα, την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού, και βελτιώνοντας τις συνθήκες διαβίωσής τους.

Ο στόχος 2 επικεντρώνεται στον τερματισμό της πείνας, σε όλες τις μορφές της, έως το 2030. Περιεχόμενό του είναι η επισιτιστική ασφάλεια και η διασφάλιση καλής ποιότητας τροφίμων για όλους. Η επίτευξη αυτού του στόχου απαιτεί ευρεία προώθηση της αειφόρου γεωργίας.⁸⁹ Η παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια και η επίτευξη μηδενικής πείνας δεν είναι δυνατές χωρίς μια ισχυρή και σταθερή αγορά για την τοπική παραγωγή τροφίμων και ο δημόσιος τομέας είναι ένας από τους μεγαλύτερους αγοραστές. Οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις μπορούν να υποστηρίξουν την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτιωμένη απόδοση των καλλιεργειών, απαιτώντας από τους προμηθευτές να εξαλείψουν ή, τουλάχιστον, να διαχειριστούν με ασφάλεια τις επιβλαβείς χημικές ουσίες, ενώ η αγορά τοπικών προϊόντων βοηθά επίσης στην εξάλειψη των φραγμών για τις υποεκπροσωπούμενες ομάδες προμηθευτών, όπως οι γυναίκες και οι νέοι.

Ο στόχος 3 επιδιώκει να διασφαλίσει την υγεία και την ευημερία για όλους. Περιεχόμενό του είναι η βελτίωση της αναπαραγωγικής, της μητρικής και της παιδικής υγείας, ο τερματισμός των επιδημιών και των ασθενειών και η διασφάλιση της υγειονομικής κάλυψης και της πρόσβασης σε ασφαλή, προσιτά και αποτελεσματικά φάρμακα και εμβόλια. Μέσω των βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων μπορούν να προωθηθούν προϊόντα που συντελούν στην εξάλειψη των επικίνδυνων και τοξικών χημικών, και δίνουν έμφαση σε καινοτόμες λύσεις που προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον.

Ο στόχος 4 αφορά την πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση και τις ευκαιρίες διά βίου μάθησης. Οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις μπορούν να συμβάλουν στην απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων οικονομικά ανενεργών ομάδων του πληθυσμού.

Ο στόχος 5 αφορά την ενδυνάμωση, την ισότητα ευκαιριών χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις και την εξάλειψη όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Στις αναδυόμενες αγορές, οι γυναίκες επιχειρηματίες αντιπροσωπεύουν περίπου το 1/3 των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, αλλά έχουν πρόσβαση σε λιγότερο από το 1% των ευκαιριών δημοσίων συμβάσεων. Οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις μπορούν να εξομαλύνουν τους όρους του ανταγωνισμού για τις γυναίκες ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των επιχειρήσεών τους στην αγορά προμηθειών. Μπορούν επίσης να συμβάλουν στη δημιουργία σημαντικών ευκαιριών απασχόλησης για τις γυναίκες, να εξαλείψουν τις προκαταλήψεις του φύλου στα προϊόντα και τις υπηρεσίες, και να ενισχύσουν τη μισθολογική ισότητα.

Ο στόχος 6 για την πρόσβαση σε πόσιμο νερό αντιμετωπίζει την αποχέτευση, την υγιεινή, την ποιότητα και τη βιωσιμότητα των υδάτινων πόρων, ως κρίσιμα στοιχεία για την επιβίωση των ανθρώπων και του πλανήτη και για την αειφόρο ανάπτυξη. Ο στόχος μπορεί να αποτελέσει βασική συνιστώσα της επιλογής προϊόντων και υπηρεσιών μέσω των δημοσίων συμβάσεων.

⁸⁹ Η γεωργική βιομηχανία είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης στον κόσμο, παρέχοντας τα προς το ζην στο 40% του παγκόσμιου πληθυσμού. Αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη πηγή εισοδήματος και θέσεων εργασίας για φτωχά αγροτικά νοικοκυριά.

Η πρόσβαση σε προσιτή, αξιόπιστη και βιώσιμη ενέργεια, σύμφωνα με το στόχο **7**, είναι ζωτικής σημασίας για την αειφόρο ανάπτυξη. Καθώς οι ενεργειακές ανάγκες συνεχίζουν να αυξάνονται, οι ενεργειακά αποδοτικές λύσεις μπορούν να συμβάλουν στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ ζήτησης και προσφοράς. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε μέρη όπου η προσιτή ενέργεια είναι ελλιπής.

Οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις είναι το κλειδί για τη δημιουργία και στήριξη αξιοπρεπών και βιώσιμων θέσεων εργασίας για όλους, σύμφωνα με τον υπ' αρ. **8** ΣΒΑ, διασφαλίζοντας ότι οι προμηθευτές σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού σέβονται τα εργασιακά δικαιώματα και λογοδοτούν μέσω τακτικών επιτόπιων ελέγχων. Η διασφάλιση των εργασιακών δικαιωμάτων είναι ένα εξαιρετικά ευαίσθητο ζήτημα στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, και συχνά είναι δυσχερής η ανίχνευση των τυχόν παραβιάσεών τους στα διάφορα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας.⁹⁰

Ο στόχος **9** αφορά τη βιομηχανία, την καινοτομία και τις υποδομές. Η βιομηχανία οδηγεί το άρμα της οικονομικής ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας, μειώνοντας την εισοδηματική ανισότητα. Η καινοτομία επεκτείνει την τεχνολογική δυνατότητα του βιομηχανικού τομέα και οδηγεί στην ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων. Οι υποδομές παρέχουν τις βασικές φυσικές εγκαταστάσεις, απαραίτητες για τις επιχειρήσεις και την κοινωνία. Οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις προωθούν τα βιώσιμα βιομηχανικά πρότυπα, την αποδοτική χρήση των υποδομών και την υιοθέτηση καθαρών τεχνολογιών.

Ο στόχος **10** για τη μείωση της εισοδηματικής ανισότητας και την ενσωμάτωση, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, αναπηρίας, φυλής, τάξης, εθνικότητας και θρησκείας, αξιώνει από αναθέτουσες αρχές και προμηθευτές να επιδεικνύουν τη δέουσα επιμέλεια για τον εντοπισμό και τη μείωση των παγκόσμιων ανισοτήτων.

Ο στόχος **11** για τις βιώσιμες πόλεις και κοινότητες είναι άμεσα συνδεδεμένος με τις βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις. Δεδομένου ότι οι προμήθειες παρέχουν βασικές υπηρεσίες στους κατοίκους των πόλεων, όπως νερό, ηλεκτρικό ρεύμα, υγεία, εκπαίδευση και δημόσιες συγκοινωνίες, πρέπει να διασφαλιστεί ότι αυτές οι υπηρεσίες θα παραδοθούν με βιώσιμο τρόπο. Πλείστα παραδείγματα δημοτικών αρχών μπορούν να αναφερθούν, οι οποίες, χρησιμοποιώντας την αγορά προμηθειών, κατέστησαν τις πόλεις τους ενεργειακά ουδέτερες, αναζητώντας λύσεις κυκλικής οικονομίας στη διαχείριση των αποβλήτων, προμηθευόμενες οχήματα μαζικής μεταφοράς κινούμενα με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και αναβαθμίζοντας τους δημόσιους χώρους.

Ο στόχος **12** ενθαρρύνει τα βιώσιμα πρότυπα κατανάλωσης και παραγωγής και αποτελεί ίσως την καλύτερη εκπροσώπηση των βιώσιμων δημοσίων συμβάσεων: «**12.7 Προώθηση βιώσιμων πρακτικών δημοσίων συμβάσεων, σύμφωνα με τις εθνικές πολιτικές και προτεραιότητες**». Κριτήρια βιωσιμότητας, όπως ο κύκλος ζωής, ο περιορισμός των επικίνδυνων χημικών ουσιών, η διασφάλιση της αντοχής του

⁹⁰ Το πρόβλημα αγγίζει ακόμη και τις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Για παράδειγμα, χειρουργικά και εξεταστικά γάντια που κατασκευάζονται στη Μαλαισία, όπου υπάρχουν γνωστές και τεκμηριωμένες παραβιάσεις των εργασιακών προτύπων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χρησιμοποιούνται ευρέως από υπηρεσίες υγείας και περίθαλψης αναπτυσσόμενων κρατών.

<https://corporatejusticecoalition.org/news/clean-hands-dirty-supply-chains/>

προϊόντος και της ενεργειακής απόδοσης, συμπεριλαμβάνονται κατά κόρον στα κριτήρια αξιολόγησης της ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών.

Οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις μπορούν να στηρίζουν την ανάπτυξη βιώσιμων μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης, όπως η οικονομία διαμοιρασμού (π.χ. μίσθωση αντί αγοράς), όπου οι προμηθευτές διατηρούν την ευθύνη για τη σωστή διάθεση των προϊόντων στο τέλος της ωφέλιμης ζωής τους. Οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις διαδραματίζουν επίσης βασικό ρόλο στο να βοηθήσουν τους καταναλωτές να κατανοήσουν τις επιπτώσεις των αγορών τους και να αλλάξουν συμπεριφορές μέσω της προώθησης και της χρήσης οικολογικών ετικετών.

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή για την ανάπτυξη. Ο στόχος **13** απαιτεί επείγουσα δράση, όχι μόνο για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της, αλλά και για την οικοδόμηση μακροπρόθεσμης ανθεκτικότητας στην αντιμετώπιση κινδύνων και φυσικών καταστροφών που σχετίζονται με το κλίμα. Οι αναθέτοντες φορείς δημοσίων έργων και προμηθειών οφείλουν να διασφαλίζουν ότι περιβαλλοντικοί παράγοντες λαμβάνονται υπόψη κατά τη διενέργεια των διαγωνισμών και να ενθαρρύνουν τους προμηθευτές να μετριάσουν τις κλιματικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους.

Οι ωκεανοί, οι θάλασσες και οι θαλάσσιοι πόροι του στόχου **14** ΣΒΑ είναι απαραίτητοι για την ανθρώπινη ευημερία και την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη παγκοσμίως. Οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις μπορούν να ευνοήσουν τα θαλάσσια οικοσυστήματα, υποστηρίζοντας τη μειωμένη χρήση επιβλαβών ή επικίνδυνων χημικών και υλικών και τη χρήση πλαστικών μίας χρήσης και εστιάζοντας στην τοπική παραγωγή και τα βιώσιμα υλικά.

Ο στόχος **15** εστιάζει στη βιώσιμη διαχείριση των δασών, στην αναχαίτιση της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων, στην καταπολέμηση της ερημοποίησης και στην προστασία της βιοποικιλότητας. Οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις μπορούν να επηρεάσουν θετικά αυτό το στόχο, εστιάζοντας στη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων.

Ο **16^{ος}** στόχος είναι αφιερωμένος στην προαγωγή ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών, που θα παρέχουν ισότιμη πρόσβαση στη δικαιοσύνη καθώς και αποτελεσματικούς και υπεύθυνους θεσμούς σε όλα τα επίπεδα, διασφαλίζοντας αντίστοιχα ότι και οι αναθέτουσες αρχές στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων διαχειρίζονται υπεύθυνα τους δημόσιους πόρους και λογοδοτούν για τις αποφάσεις τους.

Ο στόχος **17** για την επίτευξη της ατζέντας για τη βιώσιμη ανάπτυξη, προϋποθέτει συνεργασίες μεταξύ των κυβερνήσεων, του ιδιωτικού τομέα καθώς και της κοινωνίας των πολιτών. Οι βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις απαιτούν από τις χώρες να συνεργαστούν για να υποστηρίξουν την ανταλλαγή γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών.

Ενότητα 4 – Οι Δημόσιες Συμβάσεις σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης

Σε ένα υγιές σύστημα δημοσίων προμηθειών, η επιλογή του κατάλληλου τύπου διαγωνισμού, ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες, είναι ιδιαίτερα κρίσιμη. Η ανοικτή διαδικασία φαίνεται να είναι καταλληλότερη στις περιπτώσεις που η αναθέτουσα αρχή επωφελείται περισσότερο από την ανταγωνιστική διαδικασία και την ποικιλία των προσφορών. Ωστόσο, εάν τα προαπαιτούμενα συμμετοχής σε ένα διαγωνισμό είναι ελάχιστα, και ο βαθμός εξειδίκευσης αμελητέος, υπάρχει κίνδυνος να υποβληθεί τεράστιος αριθμός πανομοιότυπων προσφορών, με μεγάλο κόστος αξιολόγησής τους από τη διοίκηση. Τότε η κλειστή διαδικασία φαίνεται να αποτελεί την καλύτερη επιλογή. Για την επιλογή της σωστής διαδικασίας, πρέπει συνεπώς να γίνεται στάθμιση κόστους – οφέλους και να λαμβάνεται υπόψη το εκτιμώμενο επίπεδο ανταγωνισμού στην αγορά, καθώς και χρονικά ζητήματα.

Η διαδικασία της απευθείας ανάθεσης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης φαίνεται να είναι ο ευκολότερος τρόπος εξοικονόμησης χρόνου, όμως θα πρέπει να χρησιμοποιείται με φειδώ, και για προμήθειες, η αξία των οποίων δεν πρέπει να υπερβαίνει ένα συγκεκριμένο ποσό. Ας δούμε τις επιπτώσεις της καταχρηστικής διενέργειας των διαγωνισμών δημοσίων προμηθειών μέσω απευθείας αναθέσεων, καθώς και τις προτεινόμενες λύσεις για τη διασφάλιση της ακεραιότητας της διαδικασίας.

Ο τομέας των δημοσίων προμηθειών σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης συνιστά πρόσφορο έδαφος για διαφθορά. Πολλές αγορές πραγματοποιούνται με μη συντονισμένο, βιαστικό τρόπο που ενισχύει τις πιθανότητες απάτης. Η αγορά όλων των αναγκαίων ειδών (ιατρικές προμήθειες και εξοπλισμό, πόσιμο νερό, τρόφιμα, αποχέτευση, μεταφορές, ρεύμα, καταφύγια και στέγαση, επικοινωνία κλπ.) ενδέχεται να προκύπτει από μακροπρόθεσμες συμφωνίες με συγκεκριμένες εταιρείες, βάσει ορθών διαδικασιών προσφορών έκτακτης ανάγκης. Ωστόσο, πολλές απαιτήσεις δεν μπορούν να προβλεφθούν ή να οργανωθούν εκ των προτέρων, και οι γρήγορες συναλλαγές είναι συχνά απαραίτητες.

Ο γρήγορος ρυθμός εξάντλησης των ιατρικών προμηθειών και του εξοπλισμού και η υψηλή ζήτηση αυξάνουν τις τιμές των εν λόγω αγαθών.⁹¹ Το φαινόμενο αυτό εντείνεται όταν οι προμηθευτές - είτε μεμονωμένα είτε σε συμπαιγνία - απαιτούν ακόμη υψηλότερες από τις κανονικές τιμές, γνωρίζοντας ότι οι κυβερνήσεις δεν έχουν άλλη επιλογή από το να πληρώσουν, επειδή η άρνηση θα σήμαινε έλλειψη ιατρικών προμηθειών που θα μπορούσαν να προκαλέσουν περισσότερους θανάτους.

Ένα πρώτο χαρακτηριστικό παράδειγμα κατάστασης έκτακτης ανάγκης, που συνδέθηκε με υψηλά επίπεδα διαφθοράς στον τομέα των δημοσίων προμηθειών, είναι η καταστροφή του 2004 στην Ινδονησία. Μετά το τσουνάμι του Ινδικού Ωκεανού στις 26 Δεκεμβρίου 2004, ένα «δεύτερο τσουνάμι» βοήθειας πλημμύρισε στις πληγείσες

⁹¹ Κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, συγκεκριμένα είδη που σχετίζονται με την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών (μάσκες, γάντια, αναπνευστήρες, θερμομέτρα, γέλη αλκοόλης και κρεβάτια νοσοκομείου) αγοράστηκαν σε υψηλότερες τιμές από τον ιστορικό μέσο όρο τους, ανεξάρτητα από τη μέθοδο προμήθειας που χρησιμοποιήθηκε.

χώρες.⁹² Αναπόφευκτα, και δεδομένου του όγκου της χρηματικής βοήθειας, σύντομα εμφανίστηκαν ανησυχίες για διαφθορά. Η αγορά αγαθών και υπηρεσιών στην Ινδονησία εντάχθηκε στους προϋπολογισμούς έκτακτης ανάγκης, και οι υπερτιμολογήσεις αγαθών έγιναν κοινή πρακτική.

Όταν άρχισε το 2005 το έργο στέγασης των θυμάτων του τσουνάμι, το σχέδιο ήταν να χτιστούν σπίτια για τους πληγέντες που είχαν χάσει τα σπίτια τους. Ένα χρόνο αργότερα, ελάχιστα από αυτά κατοικούνταν από τους πληγέντες του τσουνάμι, ενώ τα περισσότερα είχαν αρχίσει να καταρρέουν. Οι χρηματοδότες του μαζικού έργου και οι εργολάβοι παραδέχτηκαν ότι τα σπίτια κατασκευάστηκαν χρησιμοποιώντας υλικά χαμηλής ποιότητας και ο ένας κατηγορούσε τον άλλον για υπεξαίρεση.

Η πανδημία Covid-19 αποτελεί το πιο πρόσφατο παράδειγμα κατάστασης έκτακτης ανάγκης, που έχει επηρεάσει τη ζωή και την υγεία εκατομμυρίων ανθρώπων και θα έχει μακροπρόθεσμες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις παγκοσμίως. Η τελευταία πρόβλεψη της Παγκόσμιας Τράπεζας δείχνει ότι οι εκτιμήσεις για το παγκόσμιο ΑΕΠ έχουν αναθεωρηθεί προς τα κάτω και οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο αντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις στις προσπάθειές τους να μειώσουν τη φτώχεια και να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας. Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας εκτιμά ότι 400 εκατομμύρια θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης χάθηκαν το δεύτερο τρίμηνο του 2020, με την Παγκόσμια Τράπεζα να προβλέπει 71 εκατομμύρια επιπλέον άτομα να έχουν περιπέσει σε ακραία φτώχεια.⁹³ Στο ξεκίνημα μιας παγκόσμιας κρίσης, που ακολουθεί μια δεκαετία οικονομικής ύφεσης, γίνεται κατανοητή η σημασία των δημόσιων συμβάσεων ως εργαλείου δημόσιας διοίκησης, όχι μόνο για την αγορά των απαραίτητων αγαθών και υπηρεσιών, αλλά και ως όχημα μείωσης της φτώχειας και δημιουργίας θέσεων εργασίας.

Η απευθείας ανάθεση, και στην κρίση Covid-19, χρησιμοποιήθηκε εκτενώς για την κάλυψη άμεσων αναγκών. Η κρίση Covid-19, ωστόσο, δεν δίνει στις κυβερνήσεις απόλυτη ελευθερία επιλογής της διαδικασίας της απευθείας ανάθεσης, αντίθετα, η απόφασή τους αυτή πρέπει να είναι αιτιολογημένη (κατεπείγοντες λόγοι που προκαλούνται από απρόβλεπτα γεγονότα, με βάση τις αρχές της περιοριστικής ερμηνείας και της αποφυγής καταχρηστικής εφαρμογής της απευθείας ανάθεσης, και εφόσον δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών για τη διεξαγωγή μιας κανονικής διαδικασίας).⁹⁴

⁹² Schultz Jessica, Søreide Tina, 2008, *Corruption in emergency procurement*, Disasters, 2008, 32(4): 516–536, The Author(s). Journal compilation © Overseas Development Institute, doi:[10.1111/j.0361-3666.2008.01053.x](https://doi.org/10.1111/j.0361-3666.2008.01053.x)

⁹³ <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/brief/projected-poverty-impacts-of-COVID-19>

⁹⁴ Τα κυριότερα προβλήματα που εντοπίστηκαν κατά τις διαδικασίες ανάθεσης των δημοσίων προμηθειών στην περίοδο της πανδημίας Covid-19, μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Προμηθευτές πολλαπλών χρήσεων: Αν και τα κύρια αντικείμενα που προορίζονται για την ανακούφιση της επιδημίας οι κρατικές αρχές τα προμηθεύτηκαν από σχετικά εξειδικευμένες εταιρείες, σχεδόν το 20% των συμβάσεων ανατέθηκαν σε εταιρείες καταλογογραφημένες ως πολλαπλών χρήσεων. Αυτές οι εταιρείες θεωρείται ότι είναι πιο πιθανό να παρέχουν προϊόντα και υπηρεσίες κακής ποιότητας στους πολίτες.

- Άπειροι προμηθευτές: Το ήμισυ της συνολικής αξίας των δημοσίων συμβάσεων έκτακτης ανάγκης στη Γεωργία ανατέθηκε σε εταιρείες χωρίς προηγούμενη εμπειρία στην αγορά δημοσίων συμβάσεων ή νεοϊδρυθείσες.

Με σκοπό τη μείωση του κινδύνου διαφθοράς, συνήθως συνάπτονται συμβάσεις που χρηματοδοτούνται από συγκεκριμένες επίσημες διαδικασίες - δωρητές, κυβερνήσεις, ΜΚΟ. Το σύστημα δημοσίων προμηθειών πρέπει να οργανώνεται εκ των προτέρων, καθώς οι κίνδυνοι διαφθοράς είναι εγγενείς σε καταστάσεις κρίσης. Αυτό είναι ένα απλό, αλλά κρίσιμο σημείο, ώστε οι δημόσιες αρχές, έχοντας συνάψει μακροχρόνιες συμφωνίες με προμηθευτές, να διασφαλίζουν ταχεία παράδοση των συνήθως απαιτούμενων αγαθών σε προκαθορισμένη τιμή.

Έχουν ήδη εντοπιστεί ορισμένες βέλτιστες πρακτικές στο θέμα αυτό. Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών (UNCHR), βασίζεται σε δύο εργαλεία: το Κεντρικό απόθεμα έκτακτης ανάγκης στην Κοπεγχάγη της Δανίας⁹⁵ και τις «συμφωνίες-πλαίσια» που καλύπτουν τα πιο συχνά αγοραζόμενα είδη. Σε τοπικό επίπεδο, ακόμη και μικρότερες εταιρείες μπορούν να εξασφαλίσουν ευνοϊκές, μακροπρόθεσμες συμφωνίες μέσω συλλογικών διαπραγματεύσεων. Στην Κολομβία, όλα τα δεδομένα σχετικά με τις συμβάσεις που σχετίζονται με τον Covid-19 πρέπει να αναρτώνται στην πλατφόρμα ηλεκτρονικών συμβάσεων της κυβέρνησης. Στην Πορτογαλία, το Ινστιτούτο Δημόσιων Συμβάσεων (IMPIC) δημιούργησε μια εθνική βάση δεδομένων, η οποία ενημερώνεται σε εβδομαδιαία βάση, δημοσιεύοντας όλα τα συμβόλαια δημοσίων συμβάσεων κατά τη διάρκεια μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης.⁹⁶

Στο Ναϊρόμπι της Κένυας, η διωπηρεσιακή ομάδα για την ετοιμότητα σε περιπτώσεις καταστροφών διαπραγματεύεται συμβάσεις εξ ονόματος των οργανισμών που καλύπτουν τα απαιτούμενα εμπορεύματα έκτακτης ανάγκης.⁹⁷ Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για την αποτροπή της διαφθοράς είναι η παραδειγματική τιμωρία των ανέντιμων προμηθευτών. Η τιμωρία μπορεί να περιλαμβάνει διοικητικές ή δικαστικές κυρώσεις ή να αποτελέσει κριτήριο αποκλεισμού. Άλλες καλές πρακτικές περιλαμβάνουν τη χρήση τυποποιημένων προμηθειών και τα κοινά συστήματα αγορών.

Οι δημόσιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν την ορθή τήρηση των ηλεκτρονικών αρχείων των δημοσίων συμβάσεων κατά τη διάρκεια της κρίσης. Η πλήρης και άμεση δημοσίευση των αναθέσεων και των πληρωμών είναι σημαντική για την αντιμετώπιση της διαφθοράς και τη συγκράτηση των τιμών σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες. Η ανάγκη για γρήγορες αγορές κατά τη διάρκεια της κρίσης δεν πρέπει να

• Αναποτελεσματικότητα στη διαδικασία προμηθειών: Έρευνα στις Φιλιππίνες διαπίστωσε ότι το 47% των συμβάσεων δημοσίων προμηθειών προήλθαν από διαδικασίες απευθείας ανάθεσης.

Πηγή: Taryn Davis, Annie Kilroy, and Emily Fung, 2020, *Emergency Procurement: Lessons Learned from Covid-19*, Development Gateway, Inc.,

[DevelopmentGatewayReport_EmergencyProcurementCovid19.pdf](#)

⁹⁵ <https://cisudk/about-derf>

⁹⁶ Public Procurement, Transparency & Integrity, Ensuring Transparency in Emergency Procurement: Recommendations,

https://www.access-info.org/wp-content/uploads/RECORD_Transparency-in-Emergency-Procurement.pdf

⁹⁷ Schultz Jessica, Søreide Tina, 2008, *Corruption in emergency procurement*, Disasters, 2008, 32(4): 516–536, The Author(s). Journal compilation © Overseas Development Institute, doi:[10.1111/j.0361-3666.2008.01053.x](https://doi.org/10.1111/j.0361-3666.2008.01053.x)

χρησιμοποιείται ως δικαιολογία για καθυστερημένη ή κακή τήρηση των ηλεκτρονικών αρχείων. Χάρη στις διαφανείς διαδικασίες, οι περιπτώσεις διαφθοράς και παραβίασης των αρχών του ανταγωνισμού ελαχιστοποιούνται, ενώ οι τιμές των ειδών πρώτης ανάγκης παραμένουν λογικές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι κυβερνήσεις σε κάθε χώρα ξοδεύουν μεγάλο μέρος των εθνικών πόρων για την απόκτηση προμηθειών, υπηρεσιών και κεφαλαιουχικών στοιχείων. Σε ένα περιβάλλον που οι δημόσιες συμβάσεις έχουν γίνει πιο περίπλοκες από ποτέ, η χρηστή διακυβέρνηση, η διαφάνεια, η καταπολέμηση της διαφθοράς και η μη διάκριση αποτελούν τα θεμέλια ενός δίκαιου, διαφανούς, σύγχρονου και απελευθερωμένου συστήματος δημοσίων συμβάσεων.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τομέας των δημοσίων συμβάσεων περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων: Εξισορρόπηση της έντασης μεταξύ εθνικών οικονομικών συμφερόντων και παγκόσμιου ανταγωνισμού, ικανοποίηση των απαιτήσεων δικαιοσύνης και διαφάνειας, αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των προμηθειών (ηλεκτρονικές προμήθειες, κάρτες αγορών), ελαχιστοποίηση της γραφειοκρατίας, δημιουργία οικονομικών κλίμακας, προώθηση συνεργασιών μεταξύ προμηθευτών και κράτους - ιδιωτών, ιδίως σε μεγάλα έργα έρευνας και ανάπτυξης νέων τεχνολογιών (υπεργολαβίες, δάνεια εμπειρία, ΣΔΙΤ).

Επιπλέον, οι βέλτιστες πρακτικές δημοσίων συμβάσεων, εμπνευσμένες από τους ΣΒΑ του ΟΗΕ, αξιολογούν από τους κυβερνητικούς φορείς να προωθούν κοινωνικούς στόχους μέσω των δημοσίων συμβάσεων (προτίμηση μικρομεσαίων και κοινωνικών – συνεταιριστικών επιχειρήσεων, καθώς και επιχειρήσεων που ανήκουν σε μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες και προωθούν την αποκατάσταση κρατουμένων, ατόμων με αναπηρίες, μεταναστών, γυναικών), ενώ ενθαρρύνουν και τους εργολάβους και προμηθευτές του δημοσίου να διατηρούν δίκαιες πρακτικές απασχόλησης, να παρέχουν ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας, να πληρώνουν αξιοπρεπείς μισθούς, να μη μολύνουν τον αέρα και το νερό.

Παρόλο που η πολιτική δημοσίων συμβάσεων δεν είναι το μοναδικό κυβερνητικό εργαλείο για την προώθηση κοινωνικοοικονομικών στόχων, η μεταρρύθμιση του νομοθετικού πλαισίου δημοσίων συμβάσεων σε αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες είναι ουσιαστικής σημασίας για την προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης, της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης.

Είναι προφανές ότι οι στόχοι αυτοί δεν πρέπει να επιτευχθούν μέσω ενός παρατεταμένου σπριντ, αλλά μάλλον μέσα από έναν καλά οργανωμένο μααραθώνιο, που η επιτυχία του βασίζεται στην υιοθέτηση των κατάλληλων εθνικών, περιφερειακών και διεθνών νομοθετικών εργαλείων.

Σε εθνικό επίπεδο, όλο και περισσότερες χώρες, στην προσπάθειά τους να πλαισιώσουν θεσμικά το σύστημα δημοσίων προμηθειών τους, επιλέγουν τη λύση της σύστασης μιας Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, σύμφωνα με το πρότυπο ενός Συνηγόρου του Πολίτη - Διαμεσολαβητή (Ombudsman). Ο νόμος περί δημοσίων συμβάσεων της Γκάνας καθιστά την Αρχή Δημοσίων Προμηθειών όργανο εποπτείας. Οι Φιλιππίνες έχουν συστήσει ένα συμβούλιο πολιτικής για τις δημόσιες συμβάσεις για να παρακολουθούν τη συμμόρφωση, να συντάσσουν έγγραφα υποβολής προσφορών και να εκπαιδεύουν κυβερνητικούς αξιωματούχους (Συμβούλιο κυβερνητικών συμβάσεων των Φιλιππίνων). Στο Χονγκ Κονγκ, για τις προμήθειες αγαθών και

υπηρεσιών άνω των ορίων ζητείται η έγκριση ειδικών συμβουλίων προσφορών και εξεταστικών επιτροπών.⁹⁸

Σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, οι οργανισμοί που ασχολούνται με τη ρύθμιση των δημοσίων συμβάσεων περιλαμβάνουν την Παγκόσμια Τράπεζα, τον ΟΟΣΑ, την Commonwealth, την UNCITRAL, την Αφρικανική Τράπεζα Επενδύσεων, την COMESA και πολλούς άλλους. Η περιφερειακή προσέγγιση του τομέα δημοσίων προμηθειών μπορεί να επιφέρει σημαντικά οφέλη στο εμπόριο μεταξύ των κρατών, στην αυξημένη διαθεσιμότητα πόρων και δυνατοτήτων, καθώς και στην ανταλλαγή εμπειρίας και προσωπικού.

Σε επίπεδο κοινωνίας πολιτών, οι ΜΚΟ και τα λαϊκά κινήματα που εστιάζουν στην ανάπτυξη είναι πιθανό να προωθήσουν τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις με γνώμονα την καταπολέμηση της διαφθοράς, την εξάλειψη των κοινωνικών ανισοτήτων, την προστασία του περιβάλλοντος, την ενδυνάμωση των χωρών του αναπτυσσόμενου Νότου.

Η ΣΔΣ του ΠΟΕ αποτελεί τη μοναδική διεθνή νομικά δεσμευτική συνθήκη που εστιάζεται στις δημόσιες συμβάσεις. Ενώ η ΣΔΣ είναι πρωτίστως μία διεθνής εμπορική συμφωνία, η σημασία της υπερβαίνει την απελευθέρωση της αγοράς δημοσίων προμηθειών. Στην πραγματικότητα, η Συμφωνία υποστηρίζει ανοικτά τους στόχους της χρηστής διακυβέρνησης, με την έννοια τόσο της πρόληψης της διαφθοράς όσο και της αποτροπής της συμπαιγνίας μεταξύ προμηθευτών. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο συμπερίληψης και κοινωνικής δικαιοσύνης, διευκολύνοντας την πρόσβαση στις σχετικές αγορές, των μη προνομιούχων κοινωνικών ομάδων. Αντικατοπτρίζει τη συνειδητοποίηση ότι τα πλεονεκτήματα της απελευθέρωσης του εμπορίου δεν επέρχονται απλώς με το άνοιγμα της αγοράς, αλλά με την ύπαρξη κανόνων και θεσμών που υποστηρίζουν τον υγιή ανταγωνισμό. Η ΣΔΣ έχει άμεσες επιπτώσεις στην επενδυτική πολιτική, τον ελεύθερο ανταγωνισμό, τη διακυβέρνηση και τη διοίκηση, ενώ αποτελεί σημαντικό εργαλείο του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Η επαναδιαπραγμάτευση της ΣΔΣ το Μάρτιο του 2012 αποτέλεσε σημαντική επιτυχία για το διεθνές εμπορικό σύστημα. Θέσπισε ένα αναθεωρημένο και εκσυγχρονισμένο κείμενο της Συμφωνίας, και χάραξε ένα χάρτη πορείας για τις περαιτέρω εργασίες της Επιτροπής ΣΔΣ του ΠΟΕ μέσω των Προγραμμάτων Εργασίας. Η ζωτικότητα της ΣΔΣ εκδηλώνεται, όχι μόνο μέσω της επαναδιαπραγμάτευσής της, αλλά και μέσω της αύξησης της συμμετοχής των κρατών μελών του ΠΟΕ σε αυτήν, από τα 22 μέλη που αριθμούνταν το 1996 σε 48 σήμερα. Εκτός από τον πολυμερή χαρακτήρα της Συμφωνίας, ιδιαίτερα ενδιαφέρονσα είναι η προσέγγιση που ακολουθείται όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαιότητας και της ειδικής και διαφοροποιημένης μεταχείρισης για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Για όλους αυτούς τους λόγους, η αναθεωρημένη συμφωνία θα έχει ευρύ αντίκτυπο, και αξίζει της υποστήριξης και της προσοχής των κυβερνήσεων των κρατών μελών του ΠΟΕ.

⁹⁸ Amankwa, A., 2019, *African and Asian Economies: Comparative Analysis on Public Procurement and Public Financial Management*, YSI Asia Convening, http://repository.vnu.edu.vn/handle/VNU_123/70535

Ειδικά οι αναπτυσσόμενες χώρες, λόγω έλλειψης δυνατοτήτων, έχουν ανάγκη από ένα λεπτομερές, σαφές, κατανοητό και ευέλικτο νομικό και θεσμικό πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων. Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ ευελιξίας και αποτελεσματικότητας, ο προσανατολισμός στα αποτελέσματα αντί για τις διαδικασίες και ο κρατικός προστατευτισμός αποτελούν αδιαπραγμάτευτες αξίες στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες φαίνεται ότι υποβαθμίζουν τη σπουδαιότητα της αρχής της μη διάκρισης, αλλά και της λήψης υπόψη περιβαλλοντικών και κοινωνικών παραμέτρων στις δημόσιες συμβάσεις.

Παρόλο που η πλειοψηφία των χωρών του αναπτυσσόμενου Νότου δεν έχει προσχωρήσει στην αναθεωρημένη ΣΔΣ, οι διατάξεις της Συμφωνίας λειτουργούν ως βέλτιστες πρακτικές για την αναμόρφωση των εθνικών συστημάτων δημοσίων προμηθειών τους. Η αποτελεσματικότητα των κανόνων της Συμφωνίας, όμως, θα κριθεί από την επιτυχή προσαρμογή τους στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εκάστοτε χώρας. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην ολιστική αντιμετώπιση του τομέα δημοσίων προμηθειών, σε συνάφεια με το διοικητικό, νομικό και οικονομικό πλαίσιο των κρατών. Σε χώρες με ισχυρή και αναποτελεσματική νομοθετική παραγωγή, οι κανόνες της ΣΔΣ μπορούν να επιδράσουν ευεργετικά στη μεταρρύθμιση των εθνικών κανόνων και προτύπων.

Η αναθεωρημένη ΣΔΣ επενδύει στην ευελιξία της, ένα χαρακτηριστικό που πρέπει να κατευνάζει τις μεγαλύτερες ανησυχίες των αναπτυσσόμενων χωρών. Η ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση που προβλέπεται στη ΣΔΣ προσφέρει μια σειρά μεταβατικών μέτρων που μπορούν να προσαρμοστούν στις ανάγκες του εκάστοτε συμβαλλόμενου μέρους χωρίς να διαβρώνεται η αρχή της αμοιβαιότητας. Επομένως, οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν συμφέρον να προσχωρήσουν στη ΣΔΣ, εφόσον μια μεγάλη ποικιλία μεταβατικών μέτρων βρίσκεται στη διάθεσή τους.

Φυσικά, από τη διαδικασία του δημοκρατικού διαλόγου, δε θα μπορούσαν να απουσιάζουν και οι επικριτικές φωνές. Η ΣΔΣ, ιδιαίτερα λόγω της αρχής της μη διάκρισης, που διαπνέει ολόκληρο το κείμενό της, έχει χαρακτηριστεί ως προσκείμενη στη νεοφιλελεύθερη θεωρία οικονομικής ανάπτυξης. Την αντίληψη αυτή ενστερνίζεται και η πλειοψηφία των αναπτυσσόμενων χωρών που διστάζουν να προσχωρήσουν σε αυτήν. Στο ίδιο πνεύμα, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών τηρούν επικριτική στάση ως προς τη ΣΔΣ, όπως το Δίκτυο του Τρίτου Κόσμου με την εκστρατεία του για μια αναπτυξιακή προσέγγιση των δημοσίων συμβάσεων.⁹⁹

Παρά τις στοχευμένες προσπάθειες, εξακολουθούν να υπάρχουν κενά και ασυνέπειες στις αγορές δημοσίων συμβάσεων διεθνώς. Τα ισχύοντα συστήματα δεν συμβαδίζουν πάντα με τις βέλτιστες πρακτικές. Δυστυχώς η εμπειρία καταδεικνύει ότι παρατηρείται χάσμα μεταξύ θέσπισης και εφαρμογής των νόμων, το οποίο οφείλεται σε διαρθρωτικές παθογένειες ορισμένων χωρών. Οι παθογένειες αυτές εντοπίζονται κυρίως στον τομέα της διακυβέρνησης, στο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον και στη διαθεσιμότητα πόρων και τεχνογνωσίας.¹⁰⁰ Επίσης, η πορεία των μεταρρυθμίσεων στις χώρες αυτές

⁹⁹ <https://www.twn.my/title2/wto.info/2019/ti190510.htm>

¹⁰⁰ Schmidt Anne, 2017, *Public Procurement Law and Reform in Developing Countries: International Best Practices and Lessons Learned: Namibia as a Case Study (Law and Constitution in Africa)*, Nomos Verlagsgesellschaft

προσκρούει στη δυσκινησία των εγχώριων πολιτικών και οικονομικών ελίτ, που επιδιώκουν τη διατήρηση του status quo.

Για παράδειγμα, οι οικονομίες παγκοσμίως προωθούν μεταρρυθμίσεις για την ηλεκτρονική διεκπεραίωση των δημοσίων προμηθειών, αλλά το μεγάλο χάσμα μεταξύ των οικονομιών που δεν διαθέτουν ακόμη διαδικτυακή πύλη δημοσίων συμβάσεων και των οικονομιών που διαθέτουν εξελιγμένες πλατφόρμες ηλεκτρονικών συμβάσεων, παραμένει.

Επίσης, οι καθυστερήσεις πληρωμών για αγαθά ή υπηρεσίες αποτελούν ένα σοβαρότατο πρόβλημα, καθώς τα στοιχεία δείχνουν ότι οι πληρωμές πραγματοποιούνται εγκαίρως μόνο στο 1/3 των οικονομιών διεθνώς. Οι προμηθευτές στη Δομινικανή Δημοκρατία, την Ισημερινή Γουινέα, τη Γκαμπόν, τη Γουινέα-Μπισάου, το Ιράκ, το Τρινιντάντ και Τομπάγκο και το Βανουάτου περιμένουν συνήθως περισσότερο από έξι μήνες για την αποπληρωμή τους.¹⁰¹ Για τις ΜΜΕ, αυτές οι σημαντικές καθυστερήσεις πλήττουν τα κέρδη τους και υπονομεύουν τη συμμετοχή τους στη διαδικασία δημοσίων συμβάσεων.

Η πρόσβαση σε ένα δίκαιο, διαφανή και αποτελεσματικό μηχανισμό καταγγελιών μπορεί να αυξήσει την εμπιστοσύνη στις διαδικασίες δημοσίων προμηθειών. Παρόλα αυτά, παρατηρούνται τεράστιες διαφορές ανάμεσα στα κράτη και σε αυτόν τον τομέα, με τον απαιτούμενο χρόνο για την επίλυση ενός παραπόνου να κυμαίνεται μεταξύ 2 και 450 ημερών. Επιπλέον, σε ορισμένες χώρες, οι καταγγελίες δεν μπορούν να υποβληθούν παρά μόνο μετά την ανάθεση της σύμβασης, γεγονός που περιορίζει δραστικά τα διορθωτικά μέτρα που μπορεί να λάβει ο ελεγκτικός μηχανισμός.

Παρά τις προφανείς δυσκολίες και την αμφισβήτηση, τα οφέλη που απορρέουν από τη συμμετοχή στη ΣΔΣ θα συμπαρασύρουν ακόμη περισσότερα κράτη μέλη του ΠΟΕ να προσχωρήσουν στη Συμφωνία. Ο στόχος της απελευθέρωσης των δημοσίων συμβάσεων μπορεί να επιτευχθεί μέσω μιας μακροχρόνιας διαδικασίας διαπραγμάτευσης και εφαρμογής. Η διεθνής νομοθετική επίδραση και η μεταφορά τεχνογνωσίας μπορούν να επιδράσουν ευεργετικά στην πρόοδο των μεταρρυθμίσεων, στην υπερκέραση της πολιτικής αδράνειας, στην πάταξη του νεποτισμού και της διαφθοράς, καθώς και στην ενθάρρυνση συμμετοχής στο σύστημα νέων και άφθαρτων παικτών, εγκαθιδρύοντας ένα διαφανές και αποτελεσματικό σύστημα δημοσίων συμβάσεων, ικανό να επιφέρει την πολυπόθητη οικονομική, πολιτική και κοινωνική ανάπτυξη.

¹⁰¹ Ό.π..

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΒΑ	Καλές Πρακτικές ¹⁰²
 <p>1 ΜΗΔΕΝΙΚΗ ΦΤΩΧΕΙΑ</p>	<p>Το έργο Better Shelter, υπό την αιγίδα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ, έχει βελτιώσει σημαντικά τις συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων, και στηρίζει την επιτυχία του στα συστήματα δημοσίων προμηθειών.</p>
 <p>2 ΜΗΔΕΝΙΚΗ ΠΕΙΝΑ</p>	<p>Ορισμένες χώρες, όπως το Ελ Σαλβαδόρ και η Ναμίμπια, χρησιμοποιώντας το σύστημα δημοσίων προμηθειών τροφίμων στα σχολεία, ωθούν τους μαθητές σε υγιεινές διατροφικές συνήθειες, ενώ παράλληλα ενισχύουν τους τοπικούς μικροκαλλιεργητές – προμηθευτές, επιτρέποντάς τους να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο και να μετατρέψουν τις καλλιέργειές τους σε βιολογικές.¹⁰³</p>
 <p>3 ΚΑΛΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΕΥΗΜΕΡΙΑ</p>	<p>Η νεοσύστατη Weber Hospital Systems είναι μια ολλανδική μικρομεσαία εταιρεία που πρωτοπορεί στις νοσοκομειακές προμήθειες στις Κάτω Χώρες, παρέχοντας καινοτόμες υπηρεσίες ρομποτικού καθαρισμού των κρεβατιών για την προστασία των ασθενών από λοιμώξεις που σχετίζονται με την υγειονομική περίθαλψη (HAI), με τη χαμηλότερη δυνατή κατανάλωση νερού και ενέργειας. Για την επιλογή της προμηθεύτριας εταιρίας, χρησιμοποιήθηκε η διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου.¹⁰⁴ Ενώ το αρχικό κόστος κεφαλαίου για την ανάπτυξη αυτής της λύσης είναι</p>

¹⁰² Πηγή: Sustainable Public Procurement and the Sustainable Development Goals, 2021, Nordic Council of Ministers, <http://doi.org/10.6027/nord2021-010>

¹⁰³ <https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000019947/download/>

¹⁰⁴ Ο ανταγωνιστικός διάλογος επιτρέπει το διάλογο / διαπραγμάτευση μεταξύ ενός αναθέτοντος φορέα και των οικονομικών φορέων σχετικά με τους όρους της σύμβασης, όπου ο φορέας ανάθεσης δεν είναι απολύτως σίγουρος για τον καλύτερο τρόπο επίτευξης των στόχων του.

	<p>μεγαλύτερο από ό,τι για μια συμβατική υπηρεσία καθαρισμού, οι αναθέτουσες αρχές εκτιμούν ότι η εξοικονόμηση κόστους θα επιφέρει σύντομα την απόσβεση.</p>
<p>4 ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ</p> 	<p>Η φινλανδική εταιρία Funzi, επιλεγείσα με τη διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου, διαμόρφωσε ένα πρόγραμμα διαδικτυακών μαθημάτων με βιώσιμα μαθησιακά αποτελέσματα, που παρέχει σε νέους μετανάστες επαγγελματικές δεξιότητες, αλλά και σημαντικές γνώσεις για τη φινλανδική κουλτούρα, βοηθώντας τους να βρουν δουλειές, να διαχειριστούν την υγεία τους, να συμμετάσχουν στην κοινότητά τους και να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής τους.</p>
<p>5 ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ</p> 	<p>Η Σουηδία, ως πρωτοπόρος σε θέματα ισότητας των φύλων, εκπαιδεύει τους προμηθευτές του δημοσίου να ενσωματώνουν τη διάσταση του φύλου στις προσφορές τους. Βασική προϋπόθεση για τη σύναψη συμφωνίας με το Δημοτικό Συμβούλιο της Στοκχόλμης (SCC)¹⁰⁵ είναι ότι ο προμηθευτής ακολουθεί την πολιτική ισότητας των φύλων, η οποία περιλαμβάνει τη συμμετοχή των γυναικών σε συνεχή ποιοτική εργασία και σε ισότιμη με τους άντρες υγειονομική περίθαλψη.</p>
<p>6 ΚΑΘΑΡΟ ΝΕΡΟ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ</p> 	<p>Μία εταιρεία νερού στη Ζάμπια¹⁰⁶, έχει ανακαινίσει τους σωλήνες νερού και αποχέτευσης χρησιμοποιώντας σκανδιναβική τεχνογνωσία, μέσω ενός διεθνούς διαγωνισμού. Έτσι, μπόρεσε να επωφεληθεί από τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και να διαδώσει τις γνώσεις αυτές στην τοπική κοινωνία. Το συνολικό έργο συνέβαλε στη σημαντική βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, μέσω της βελτίωσης του δικτύου αποχέτευσης και της μείωσης της απορροής μη επεξεργασμένων λυμάτων.</p>

¹⁰⁵ <https://charter-equality.eu/exemple-de-bonnes-pratiques/gender-equality-requirements-in-public-procurement.html>

¹⁰⁶ <https://www.veolia.com/en/veolia-group/media/press-releases/veolia-awarded-usd-101-million-contract-contribute-better-water-supply-and-sanitation-zambia>

<p>7 ΦΤΗΝΗ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ</p> 	<p>Το Ολοκληρωμένο Σχέδιο Πόρων στη Νότια Αφρική¹⁰⁷ στρέφεται σε καθαρές μορφές ενέργειας, όπως η αιολική και η ηλιακή. Η εισαγωγή του κριτηρίου της καθαρής ενέργειας στις απαιτήσεις για τη σύναψη συμβάσεων δημοσίων προμηθειών έθεσε τα θεμέλια για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και την ενεργειακή ασφάλεια.</p>
<p>8 ΑΞΙΟΠΡΕΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ</p> 	<p>Η SKL Kommentus¹⁰⁸, εισάγοντας κοινωνικά και ηθικά κριτήρια στις δημόσιες προμήθειες, αντιμετώπισε το πρόβλημα μέσω προσεκτικής επιλογής των προμηθευτών, συλλογής δεδομένων, ερωτηματολογίων αυτοαξιολόγησης και διενέργειας επιτόπιων ελέγχων για τον εντοπισμό τυχόν πιθανών παραβιάσεων ή καταχρήσεων. Όταν εντοπίζονται παραβιάσεις, παρέχεται στους προμηθευτές εκπαίδευση και πόροι για να τους βοηθήσουν να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν σχέδια βελτίωσης.</p>
<p>9 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ</p> 	<p>Η νορβηγική δημόσια οδική διοίκηση (NPRA) χρησιμοποίησε τον ανταγωνιστικό διάλογο για να προσκαλέσει υποψήφιους αναδόχους να αναπτύξουν το πρώτο ηλεκτρικό επιβατηγό πλοίο στον κόσμο που θα εκτελεί τη διαδρομή Lavik-Oppedal. Η αξιολόγηση των προσφορών βασίστηκε στην τιμή και την ποιότητα, η οποία περιλάμβανε συγκεκριμένους στόχους για τη βιωσιμότητα (αυξημένη απόδοση και μείωση των εκπομπών) και την καινοτομία.¹⁰⁹</p>

¹⁰⁷ <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/south-africa-s-renewable-energy-ipp-procurement-program-success-factors-and-lessons-0>

¹⁰⁸ https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue50_NewsAlert_Interview.pdf

¹⁰⁹ https://www.designingbuildings.co.uk/wiki/Norway_could_build_world-first_floating_tunnel, <https://archive.nordregio.se/en/Publications/Publications-2016/GREEN-GROWTH-IN-NORDIC-REGIONS-50-ways-to-make-/Clean-tech-and-renewable-energy--/Amper/index.html> και <https://gcaptain.com/ship-photos-of-the-day-worlds-first-battery-powered-ferry/>

<p>10 ΛΙΓΟΤΕΡΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ</p> 	<p>Η Telenor Pakistan είναι η επιλεγείσα εταιρία στο διαγωνισμό που διενεργήθηκε από τις αρχές του Πακιστάν και τη UNICEF, και αφορούσε τη δημιουργία ενός καινοτόμου πιλοτικού προγράμματος καταγραφής γεννήσεων μέσω κινητών τηλεφώνων, με σκοπό την εξάλειψη των ανισοτήτων και των φαινομένων αποκλεισμού από την υγειονομική περίθαλψη και το εκπαιδευτικό σύστημα, που αντιμετωπίζουν τα μη καταγεγραμμένα άτομα (πολίτες χωρίς ταυτότητα) στο Πακιστάν.¹¹⁰</p>
<p>11 ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ</p> 	<p>Η οικονομία του διαμοιρασμού μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο των δημοσίων προμηθειών, για τη δημιουργία έξυπνων πόλεων. Η αγοραστική δύναμη των δήμων μπορεί να δημιουργήσει ζήτηση για καινοτόμα και πράσινα αγαθά και υπηρεσίες, όπως οχήματα χαμηλών εκπομπών ρύπων ή ενεργειακά αποδοτικά κτίρια. Οι πρωτοβουλίες για κοινόχρηστους χώρους εργασίας έχουν μειώσει αισθητά τις ανάγκες για ακίνητα. Πολλοί δήμοι ενοικιάζουν σε συμβολικό αντίτιμο αίθουσες συνεδριάσεων, βιβλιοθήκες και άλλα κυβερνητικά κτίρια, μέσω πλατφορμών κοινής χρήσης χώρου, όπως το LiquidSpace, το NextSpace και το Total Workspace. Οι προσιτοί χώροι εργασίας υποστηρίζουν τις ευκαιρίες επικοινωνίας και δικτύωσης και ενθαρρύνουν την επιχειρηματικότητα εντός της πόλης.</p>
<p>12 ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ</p> 	<p>Οι ψηφιακές πλατφόρμες μπορούν να συμβάλουν στην αξιοποίηση – ενοικίαση αχρησιμοποίητων προϊόντων και υπηρεσιών από το δημόσιο, κατά τον ίδιο τρόπο που αξιοποιούνται από ιδιώτες, μειώνοντας το αρχικό κόστος κεφαλαίου. Τα Uber και Airbnb είναι από τα πιο δημοφιλή παραδείγματα που έχουν φέρει επανάσταση στην αγορά, στον κλάδο των μεταφορών και των καταλυμάτων αντίστοιχα. Το MuniRent</p>

¹¹⁰ <https://www.telenor.com/sustainability/digital-birth-registration/giving-pakistani-children-an-identity/>

	<p>είναι επίσης ένας ιστότοπος που διευκολύνει τις δημόσιες υπηρεσίες να μοιράζονται εξοπλισμό και προσωπικό. Στις ΗΠΑ, η οικονομία του διαμοιρασμού είναι ευρέως διαδεδομένη στον τομέα των δημοσίων προμηθειών. Πλατφόρμες όπως το Zipcar και το Enterprise CarShare χρησιμοποιούνται για τα επαγγελματικά ταξίδια των ομοσπονδιακών υπαλλήλων. Πολλές μεγάλες πόλεις (Σικάγο, Νέα Υόρκη, Ουάσιγκτον D.C.) έχουν εφαρμόσει πιλοτικά προγράμματα για την κοινή χρήση του αυτοκινήτου.</p>
<p>13 ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ</p> 	<p>Οι Κανονισμοί που απαγορεύουν το πλαστικό μιας χρήσης, έχουν επηρεάσει τις προμήθειες οργανισμών ανθρωπιστικής βοήθειας, οι οποίοι περιορίζουν ή εξαλείφουν τις εισαγωγές και παραδόσεις συσκευασιών φαγητού που δεν πληρούν τις περιβαλλοντικές προδιαγραφές.</p>
<p>14 ΖΩΗ ΣΤΟ ΝΕΡΟ</p> 	<p>Ο Δήμος του Ρέικιαβικ απαιτεί όλα τα προϊόντα ψαριών που προμηθεύεται να είναι συμβατά με καθορισμένα πρότυπα αειφορίας (βιώσιμα αποθέματα ψαριών, ελαχιστοποίηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, αποτελεσματική διαχείριση της αλιείας). Προσφορές υποψήφιων προμηθευτών που δεν πληρούν τις προδιαγραφές, απορρίπτονται.</p>
<p>15 ΖΩΗ ΣΤΗ ΣΤΕΡΙΑ</p> 	<p>Ο Δήμος του Aalborg και η εταιρία επίπλων Højer Møbler συνήψαν μια συμφωνία-πλαίσιο για την προμήθεια σχολικών επίπλων, δίνοντας έμφαση στα ανακυκλώσιμα υλικά, στην επαναχρησιμοποίηση παλαιών επίπλων, και προωθώντας με τον τρόπο αυτόν τη βιώσιμη διαχείριση των δασών.¹¹¹</p>

¹¹¹ <https://www.katche.eu/aalborg-tender-school-furniture-sustainable-way/>

<p>16 ΕΙΡΗΝΗ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΙΣΧΥΡΟΙ ΘΕΣΜΟΙ</p> 	<p>1) Το ProZorro είναι μια διαδικτυακή πλατφόρμα δημόσιων προμηθειών και ένα περιβάλλον συνεργασίας που εξασφαλίζει ανοιχτή πρόσβαση στους δημόσιους διαγωνισμούς στην Ουκρανία. Από το 2016 που λειτουργεί, έχει αναγνωριστεί παγκοσμίως ως ένα από τα πιο καινοτόμα συστήματα δημόσιων προμηθειών, που συντελούν στην προώθηση της διαφάνειας και στην εξάλειψη της διαφθοράς.</p> <p>2) Το Πρότυπο Δεδομένων Ανοικτής Σύμβασης (OCDS) είναι επίσης το μοναδικό διεθνές ανοιχτό πρότυπο για τη δημοσίευση πληροφοριών που σχετίζονται με το σχεδιασμό, την προμήθεια και την εφαρμογή δημόσιων συμβάσεων, που έχει εγκριθεί από τη G20, τη G7 και μεγάλους διεθνείς οργανισμούς.</p>
<p>17 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ</p> 	<p>Το Υπουργείο Περιβάλλοντος της Δανίας και οι τρεις μεγαλύτεροι Δήμοι της χώρας - η Κοπεγχάγη, το Ώρχους και η Οντένσε ανέπτυξαν μία εταιρική σχέση για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις (POGI).¹¹² Δύο φορές το χρόνο, η συνεργασία επανεκτιμά τους στόχους της βιωσιμότητας, δημιουργεί νέους στόχους και προωθεί τους υπάρχοντες στόχους αειφορίας. Η διαβούλευση με τους παράγοντες της αγοράς αποτελεί κεντρική συνιστώσα για την επίτευξη των στόχων.¹¹³</p>

¹¹² <https://eng.mst.dk/sustainability/sustainable-consumption-and-production/sustainable-procurement/partnership-for-green-public-procurement/>

¹¹³ <https://www.sei.org/wp-content/uploads/2019/03/joint-bsr-report-for-sustainable-pgps.pdf>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ (αλφαβητικά)

Ελληνική

- Αλεξοπούλου Μαρία, 2013, *Το πεδίο εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου των δημοσίων συμβάσεων και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Νομικής, Τομέας Δημοσίου Δικαίου (διδακτορική διατριβή)
- Άρχοντας Νίκος, 2002, *Η Συμφωνία του ΠΟΕ για τις Δημόσιες Συμβάσεις και ο ρόλος της ΕΕ στην εφαρμογή της*, Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Τμήμα Γενικής Διοίκησης (τελική εργασία)
- Δημαδάμα Ζέφη, 2008, *Οικονομία, Ανάπτυξη, Περιβάλλον, Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Πολιτικές της Αειφόρου Ανάπτυξης*, εκδόσεις Παπαζήση
- Καρύδης Γεώργιος, 2020, *Διαιτητική επίλυση διεθνών επενδυτικών διαφορών και ενωσιακή έννομη τάξη*, Νομική Βιβλιοθήκη
- Κίτσος Ι., Κουλουμπίνη Ε. Ε., Μάζος Η., 2019, *Δημόσιες Συμβάσεις – Ν. 4412/2016*, Νομική Βιβλιοθήκη
- Τσάλτας Γρηγόρης, 2010, *Αναπτυξιακό φαινόμενο & Τρίτος κόσμος, Πολιτικές & Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης*, εκδόσεις Παπαζήση

Ξενόγλωσση

- Adjei-Bamfo Peter, Maloreh-Nyamekye Theophilus, Ahenkan Albert, 2019, *The role of e-government in sustainable public procurement in developing countries: A systematic literature review*, Resources, Conservation and Recycling, Volume 142, March 2019, Pages 189-203, <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2018.12.001>
- Agaba Edgar, Shipman Nigel, 2009, *Procurement Systems in Uganda*, Chapter 18, στο *International Handbook of Public Procurement*, edited by Khi V. Thai, CRC Press, Taylor & Francis Group, <https://doi.org/10.4324/9781315092539>
- Amankwa, A., 2019, *African and Asian Economies: Comparative Analysis on Public Procurement and Public Financial Management*, YSI Asia Convening, http://repository.vnu.edu.vn/handle/VNU_123/70535
- Ambe Intaher Marcus, 2019, *The role of public procurement to socio-economic development*, Int. J. Procurement Management, Vol. 12, No. 6, 2019

- Anderson Robert, Kovacic William, Müller Anna Caroline, Sporysheva Nadezhda, 2019, *Competition Policy, Trade and the Global Economy: An overview of existing WTO elements, commitments in regional trade agreements, some current challenges and issues for reflection*, Staff Working Paper ERSD-2018-12, Economic Research and Statistics Division, WTO,
https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201812_e.pdf
- Anderson Robert, Müller Anna Caroline, 2011, *Ensuring integrity and competition in public procurement markets: A dual challenge for good governance*, doi: [10.1017/CBO9780511977015.026](https://doi.org/10.1017/CBO9780511977015.026)
- Anderson Robert, Müller Anna Caroline, 2017, *The revised WTO Agreement on Government Procurement (GPA): Key design features and significance for global trade and development*, WTO Working Paper ERSD-2017-04, Economic Research and Statistics Division, WTO,
https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201704_e.htm
- Anderson Robert, Pelletier Philippe, Osei-Lah Kodjo, Müller Anna Caroline, 2011, *Assessing the value of future accessions to the WTO Agreement on Government Procurement (GPA): Some new data sources, provisional estimates, and an evaluative framework for individual WTO members considering accession*, Staff Working Paper ERSD-2011-15, Economic Research and Statistics Division, World Trade Organization
- Arrowsmith Sue, 2011, *The Revised Agreement on Government Procurement: changes to the procedural rules and other transparency provisions. The WTO Regime on Government Procurement: Challenge and Reform*, 285–336. doi: [10.1017/cbo9780511977015.014](https://doi.org/10.1017/cbo9780511977015.014)
- Batoev Georgi, Schlosser Christian, 2013, *The advantages and disadvantages of the various procurement procedures*, Course: State aid and Public Procurement in the European Union, Student paper,
<https://www.maastrichtuniversity.nl/sites/default/files/2013/batoev.pdf>
- Bolton Phoebe, 2020, *Government procurement as a policy tool in South Africa*, Journal of Public Procurement, Volume 6, Issue 3, 193-217,
http://ippa.org/jopp/download/vol6/issue-3/Article1_Boltol.pdf

- Borowiec A., 2017, *The impact of public procurement system on the development of competition in the economy in the light of empirical research*, *Oeconomia Copernicana*, 8(1), 37–50. doi: [10.24136/oc.v8i1.3](https://doi.org/10.24136/oc.v8i1.3)
- Chandy Sandeep Thomas, Dasgupta Anupal, 2019, *Government Procurement Outside the GPA: A Developing Country View*, *Global Trade and Customs Journal*, Volume 14, Issue 7/8 (2019) pp. 383 – 390
- Chen Hejing, Whalley John, 2011, *The WTO Government Procurement Agreement and its impacts on trade*, NBER Working Paper Series, Working Paper 17365, <http://www.nber.org/papers/w17365>
- Corvaglia Maria Anna, 2016, *Public Procurement and Private Standards: Ensuring Sustainability Under the WTO Agreement on Government Procurement*, *Journal of International Economic Law*, 2016, 19, 607–627, doi: [10.1093/jiel/jgw053](https://doi.org/10.1093/jiel/jgw053)
- Dendauw Isabel, 2000, *New WTO Agreement on Government Procurement: an Analysis of the Framework for Bid Challenge Procedures and the Question of Direct Effect*, *Journal of Energy & Natural Resources Law*, 18:3, 254-266, DOI: [10.1080/02646811.2000.11433204](https://doi.org/10.1080/02646811.2000.11433204)
- Dorofieiev Oleksandr, 2015, *Accession to the Government Procurement Agreement of the WTO: Costs and challenges for developing countries*, UDC 35.073.53(094)(1-773):061.1 WTO
- Evenett, Simon J.; Hoekman, Bernard M., 2005, *International Cooperation and the Reform of Public Procurement Policies*, Policy Research Working Paper; No. 3720, World Bank, <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/8268>
- Ganapati Sukumar, Reddick Christopher, 2018, *Prospects and challenges of sharing economy for the public sector*, *Government Information Quarterly* Volume 35, Issue 1, January 2018, Pages 77-87, <https://doi.org/10.1016/j.giq.2018.01.001>
- Grandia Jolien, Voncken Dylan, 2019, *Sustainable Public Procurement: The Impact of Ability, Motivation, and Opportunity on the Implementation of Different Types of Sustainable Public Procurement*, MDPI, DOI: [10.3390/su11195215](https://doi.org/10.3390/su11195215)
- Hoekman Bernard, 1998, *Using International Institutions to Improve Public Procurement*, *The World Bank Research Observer*, vol. 13. no. 2 (August 1998), pp. 249-69, The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank

- Kashap Sudhir, 2004, *Public Procurement as a social, economic and political policy*, International Public Procurement Conference Proceedings, Volume 3
- Khorana Sangeeta, 2007, *Potential accession to the GPA: Cost-benefit analysis on Vietnam*,
<http://woppaa.org/wp-content/uploads/2012/09/PAPER-VII.3-POTENTIAL-ACCESSION-TO-THE-GPA-COST-BENEFIT-ANALYSIS-ON-VIETNAM.pdf>
- Komakech Robert Agwot, 2016, *Public Procurement in Developing Countries: Objectives, Principles and Required Professional Skills*, Public Policy and Administration Research, ISSN 2225-0972
- Kramer Geoné, 2016, *Electronic Public Procurement as a tool of reform in South African Public Procurement*, African Public Procurement Regulation Research Unit, APPRRU, <https://doi.org/10.14803/3-1-16>
- Križić Ivo, 2019, *Regulating public procurement in Brazil, India, and China: Toward the regulatory-developmental state*, Regulation & Governance, doi:[10.1111/rego.12243](https://doi.org/10.1111/rego.12243)
- Kwibisa Sharon, 2019, *Exploring the challenges that small and medium enterprises face in tendering for Road Development Agency (RDA) mega projects in Zambia*, Cavendish Repository School of Business and Information Technology (BIT) Purchasing and Supply Management,
<http://192.168.1.248:8080/xmlui/handle/123456789/161>
- Niggli Nicholas, Osei-Lah Kodjo, 2014, *Infrastructure provision and Africa's trade and development prospects: Potential role and relevance of the WTO Agreement on Government Procurement (GPA)*, WTO Working Paper ERSD-2014-20, Economic Research and Statistics Division, WTO, <http://hdl.handle.net/10419/104767>
- Nyeck S. N., 2015, *(Out)Bidding Women: Public Procurement Reform Diffusion and Gender Equality in Africa*, <https://ssrn.com/abstract=2736031>,
<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2736031>
- Junsok Yang, 2012, *Expansion of the Government Procurement Agreement: Time to Concentrate on Depth as well as Width*, Journal of East Asian Economic Integration, Vol. 16, No. 4 (December 2012) 363-394, <https://ssrn.com/abstract=2318180>
- Prodromou Zena, 2015, *In the name of public procurement liberalisation: The interaction between the WTO's Government Procurement Agreement and international, regional and domestic instruments – three shades of synergy*, <https://hrcak.srce.hr/file/222780>

- Sánchez-Graells Albert, 2012, *Competitive Neutrality in Public Procurement and Competition Policy: An Ongoing Challenge Analyzed in View of the Proposed New Directive*, <http://www.ippa.org/IPPC5/Proceedings/Part8/PAPER8-10.pdf>
- Schmidt Anne, 2017, *Public Procurement Law and Reform in Developing Countries: International Best Practices and Lessons Learned: Namibia as a Case Study (Law and Constitution in Africa)*, Nomos Verlagsgesellschaft
- Schultz Jessica, Søreide Tina, 2008, *Corruption in emergency procurement*, Disasters, 2008, 32(4): 516–536, The Author(s). Journal compilation © Overseas Development Institute, doi:[10.1111/j.0361-3666.2008.01053.x](https://doi.org/10.1111/j.0361-3666.2008.01053.x)
- Taryn Davis, Annie Kilroy, and Emily Fung, 2020, *Emergency Procurement: Lessons Learned from Covid-19*, Development Gateway, Inc., [DevelopmentGatewayReport_EmergencyProcurementCovid19.pdf](https://www.developmentgateway.org/reports/emergency-procurement-covid-19)
- Taş Bedri Kamil Onur et al., 2019, *Does the WTO Government Procurement Agreement Deliver What It Promises?*, World Trade Review, 18: 4, 609–634, doi:[10.1017/S1474745618000290](https://doi.org/10.1017/S1474745618000290)
- Trionfetti Federico, 2000, *Discriminatory Public Procurement and International Trade*, The World Economy, Wiley Blackwell, vol. 23(1), pages 57-76, <https://doi.org/10.1111/1467-9701.00262>
- Wittig Wayne, 2002, *Public Procurement and the Development Agenda*, Public Procurement Law Review, https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/wkshop_tanz_jan03/itcdemo1_e.pdf
- Yukins Christopher, Schnitzer Johannes, 2015, *GPA Accession: Lessons Learned on the Strengths and Weaknesses of the WTO Government Procurement Agreement*, GW Law Faculty Publications & Other Works, Faculty Scholarship, [GPA Accession: Lessons Learned on the Strengths and Weaknesses of the WTO Government Procurement Agreement \(gwu.edu\)](https://www.gwu.edu/~ilaw/pubs/gpa-accession-lessons-learned-on-the-strengths-and-weaknesses-of-the-wto-government-procurement-agreement)

ΕΚΘΕΣΕΙΣ – ΜΕΛΕΤΕΣ (χρονολογικά)

- European Bank for Reconstruction and Development, 2010, *Strengthening public procurement*, Law in transition online, <https://www.ebrd.com/documents/legal-reform/law-in-transition-online-2010.pdf>

- UNOPS, 2010, *Supplement to the 2009 Annual Statistical Report on United Nations Procurement, Procurement from developing countries and economies in transition*, http://web.undp.org/execbrd/pdf/2009_ASR_suppreport_lores.pdf
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011, *Πρόταση - Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις*, Βρυξέλλες, 20.12.2011, COM(2011) 896 τελικό, 2011/0438 (COD)
- OECD, Competition Committee, 2011, *Competition and Procurement, Key Findings*, <https://www.oecd.org/daf/competition/sectors/48315205.pdf>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013, *Παράρτημα στην Πρόταση Απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη σύναψη Πρωτοκόλλου Τροποποίησης της Συμφωνίας για τις Δημόσιες Συμβάσεις*, Βρυξέλλες, 22.3.2013, COM(2013) 143 τελικό
- Commonwealth Secretariat, 2013, *Gender, Trade and Public Procurement Policy, Kenya, India, Australia, Jamaica*, [https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/sites/ppp.worldbank.org/files/documents/The%20Commonwealth Gender%20Trade%20and%20Public%20Procurement%20Policy.pdf](https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/sites/ppp.worldbank.org/files/documents/The%20Commonwealth%20Gender%20Trade%20and%20Public%20Procurement%20Policy.pdf)
- UNODC, 2013, *Guidebook on anti-corruption in public procurement and the management of public finances, Good practices in ensuring compliance with article 9 of the United Nations Convention against Corruption*, [Guidebook on anti-corruption in public procurement and the management of public finances \(unodc.org\)](http://www.unodc.org/pdf/guidebook/guidebook_on_anti_corruption_in_public_procurement_and_the_management_of_public_finances.pdf)
- OECD, 2014, *Public Procurement for Sustainable and Inclusive Growth: Enabling Reform through Evidence and Peer Reviews*, [http://www.oecd.org/gov/ethics/Public-Procurement-for%20Sustainable-and-Inclusive-Growth Brochure.pdf](http://www.oecd.org/gov/ethics/Public-Procurement-for%20Sustainable-and-Inclusive-Growth_Brochure.pdf)
- OECD, 2015, *Compendium of Good Practices for Integrity in Public Procurement*, GOV/PGC/ETH(2014)2/REV1
- International Learning Lab on Public Procurement and Human Rights, 2016, *Public Procurement and Human Rights: A Survey of Twenty Jurisdictions*, <https://www.hrprocurementlab.org/wp-content/uploads/2016/06/Public-Procurement-and-Human-Rights-A-Survey-of-Twenty-Jurisdictions-Final.pdf>
- World Bank Group, 2016, *Benchmarking Public Procurement 2016: Assessing Public Procurement Systems in 77 Economies*, World Bank, <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/22649>

- SFU Centre for Dialogue, Simon Fraser University, 2017, *The Power of Procurement, How governments can drive clean growth, cut carbon and create jobs*, [Power-of-Procurement_FINAL.pdf \(cleanenergycanada.org\)](#)
- UN Women, 2017, *The power of procurement: How to source from women-owned businesses, Corporate Guide to Gender-Responsive Procurement*, <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2017/3/the-power-of-procurement>
- UNIDO, 2017, *The role of public procurement policy in driving industrial development*, Inclusive and Sustainable Industrial Development Working Paper Series, WP 8
- UNOPS, 2017, *High Impact Procurement, Thematic Supplement to the 2016 Annual Statistical Report on United Nations Procurement*, https://content.unops.org/publications/ASR/ASR-supplement-2016_EN.pdf
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018, *Έγγραφο καθοδήγησης για επαγγελματίες, για την αποφυγή των συχνότερων σφαλμάτων κατά τις δημόσιες συμβάσεις έργων που χρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία*, doi:[10.2776/86485](https://doi.org/10.2776/86485)
- European Platform on Sustainable Urban Mobility Plans, 2019, *Public procurement of Sustainable Urban Mobility Measures*, [public procurement of sump v2.pdf \(eltis.org\)](#)
- The World Bank, 2019, *Procurement Guidance, Sustainable Procurement, An introduction for practitioners to sustainable procurement in World Bank IPF projects*, <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/788731479395390605-0290022019/original/GuidanceonSustainableProcurement.pdf>
- Open Contracting Partnership, 2020, *Lessons from the COVID-19 pandemic, Findings and recommendations for better emergency*, [OCP2020-Action-Research-COVID19.pdf \(open-contracting.org\)](#)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021, *Κοινωνικές αγορές — οδηγός για τη συνεκτίμηση κοινωνικών παραμέτρων στις δημόσιες συμβάσεις (2η έκδοση)*, Βρυξέλλες, 26.5.2021 C(2021) 3573 τελικό
- Nordic Council of Ministers, 2021, *Sustainable Public Procurement and the Sustainable Development Goals*, <http://doi.org/10.6027/nord2021-010>

- UNOPS, 2021, *2020 Annual Statistical Report on United Nations Procurement*, [2020-ASR.pdf \(unsceb.org\)](#)

NΟΜΟΘΕΣΙΑ

- *Revised Agreement on Government Procurement and WTO related legal instruments*, Text of the GPA as amended on 30 March 2012
- *Νόμος 4412 (ΦΕΚ Α' 147/08-08-2016): Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)*

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/international_en
- <https://www.theparliamentmagazine.eu/news/article/ipi-europes-new-rules-to-level-the-playing-field-in-the-geopolitical-trade-game>
- <https://www.dfat.gov.au/trade/organisations/wto/wto-agreement-on-government-procurement>
- <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11651>
- https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm
- https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/MNA/Why_Reform_Public_Procurement_English.pdf
- <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0411>
- <https://hellenicsupply.org/opinions/ta-antistathmistika-ofeli>

